

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

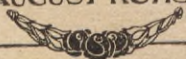

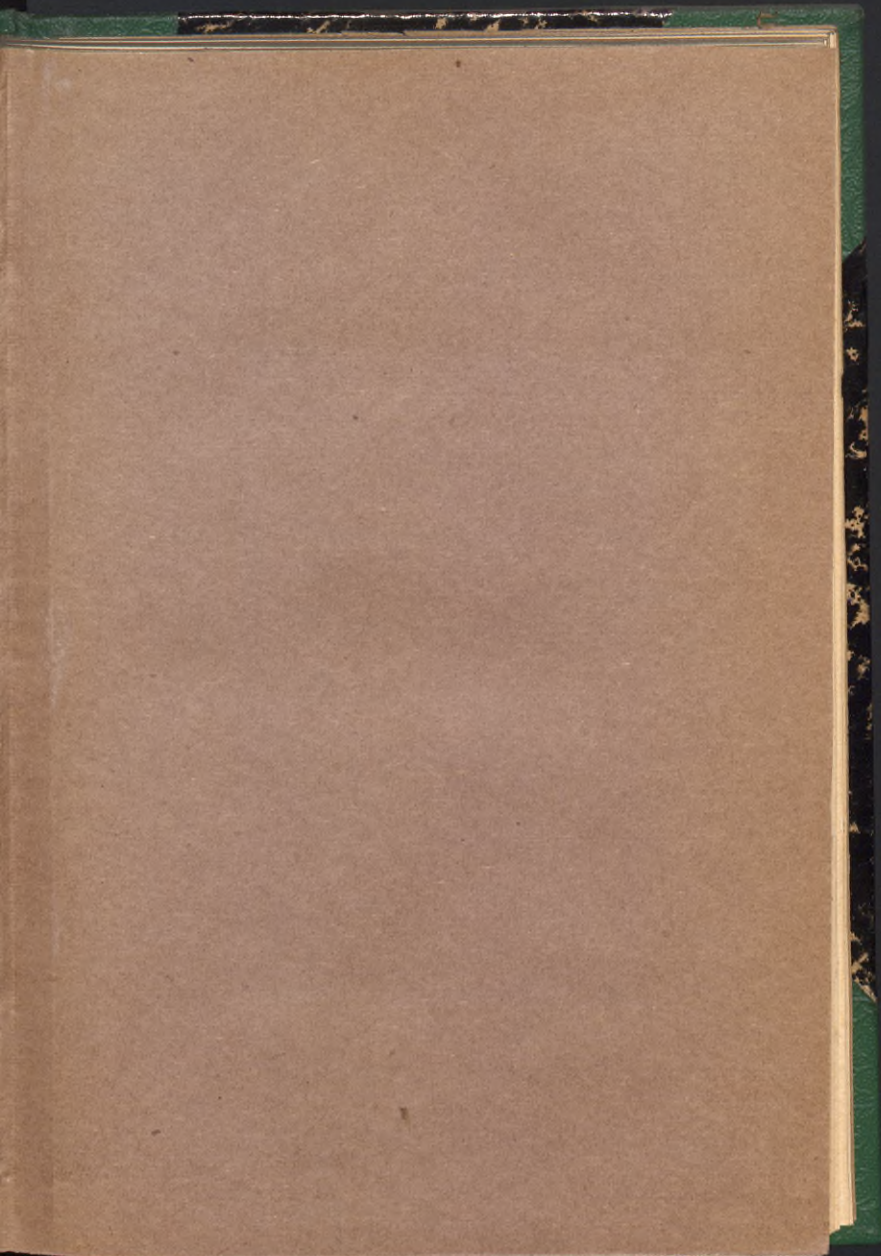
Lit.
So.

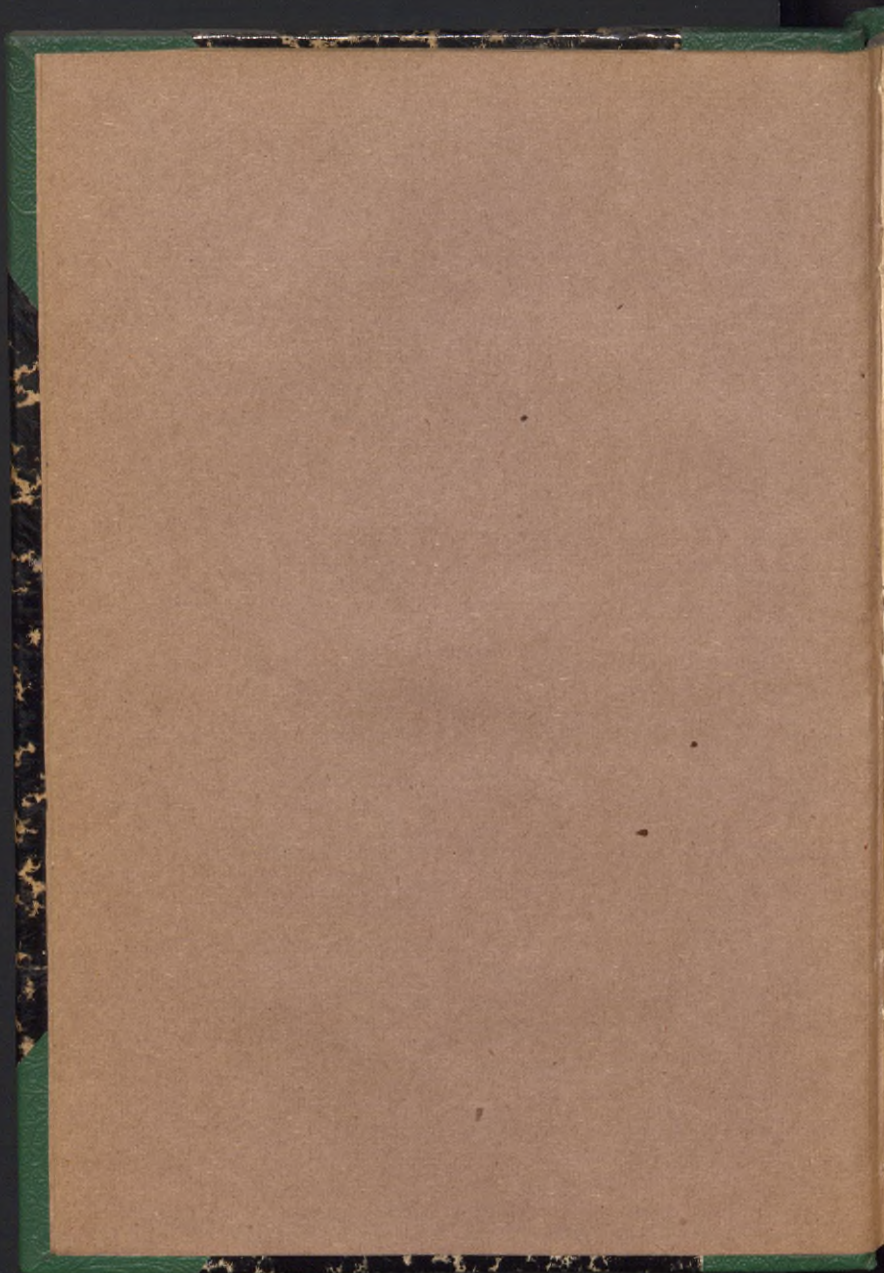
TRANEMÅLA
SÄMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

DISSONANSER

EN ÄKTENSKAPSHISTORIA

AF

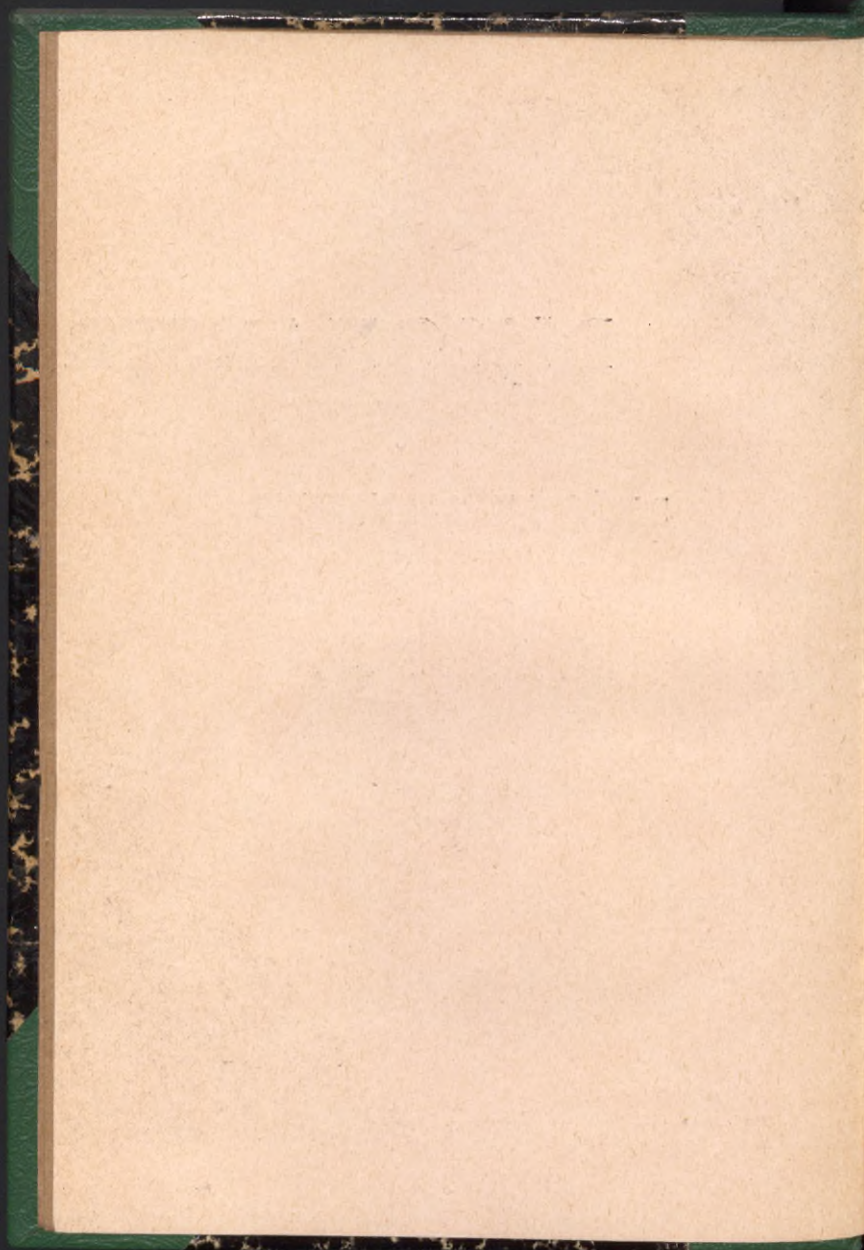
KARL VISÉN

STOCKHOLM,
ULRIK FREDRIKSONS FÖRLAG.
PRIS 1 KRONA.

152

DISSONANSER.

EN ÄKTENSKAPSHISTORIA

AF

KARL VISÉN.

STOCKHOLM,
ULRIK FREDRIKSONS FÖRLAG.

DISSONANSSER

EN ÅRSTYCKE

KARL NISÉN

Stockholm, Ulrik Fredriksons Boktryckeri, 1889.

Kammarjungfrun lemnade hennes nåd enkefru Lundstedt ett visitkort på en pryddig silfverbricka.

Enkefrun halfåg på hvilsoffan och sträckte liknöjdt ut handen efter kortet, på hvilket hon ögnade utan att resa sig och kastade det sedan tillbaka åt jungfrun, som uppfångade det på sin bricka.

»Kandidat Göranson får komma tillbaka om en halftimme, säg honom det.»

»Som hennes nåd befaller», svarade jungfrun i obesvärad, vårdslös ton och gick att utföra den erhållna befallningen.

»Så brukade alltid Lundstedt göra med dem, som stodo under honom i samhällsställning», tänkte nåden, som hon lät kalla sig af tjenstefolket, för sig sjelf, sedan hon blifvit ensam. »Det inger en viss respekt, brukade han säga, och så är det förnämt dessutom. För öfrigt har jag ju inte gjort toalett ännu, fast dermed kunde det då inte ha varit så noga inför en så simpel och obetydlig personlighet som han, som för sin utkomst skull måste plugga lexor i pojkar till och med under sommaren, då alla andra roa sig och njuta af lifvet. För honom som ej sett mycket af rikedom och glans, skulle jag säkert ta mig ut som en drottning i den här morgondräkten.»

Hon reste sig upp och stälde sig framför trymån, i hvilken hon speglade sig med kokett välbehag.

»Om jag ändå skulle göra toalett», fortsatte hon sin tankegång, i det hon likt en mannekäng svängde sig framför spegeln, »om icke för annat så för att imponera på honom och njuta af hans beundrande förvåning.»

Hon gick till klocksträngen och ringde.

»Tag fram min spetsgarnerade sidenklädning, Anna», sade hon till den inträdande kammarjungfrun, i det hon kastade af sig den vadderade, dyrbara morgonrocken, trädde på sig pegnoiren, som vårdslöst låg kastad på en stol, sedan den sist begagnades, och började lösa upp håret, som låg hoptofvadt i en oredig knut bak i skulten.

»Den svarta sorgdräkten är jag så utledsen på», tänkte hon för sig sjelf, »och så kläder den mig icke så bra heller. Det skall därför bli ett riktigt nöje att få uppträda i sällskapsdräkt igen. Visserligen är mitt sorgår ej slut än, men att sätta mig öfver konvensansen i ett så här enskildt fall gör jag mig intet samvete af. Det är helt och hållet för mitt enskildta nöje för öfrigt, som jag gör toalett.»

»Ska' hennes nåd resa bort?» frågade Anna, då hon kom från garderoben med den begärda paradklädningen.

»Är det lika när nu igen? Har du inte hört, att jag inte vill veta af några närgångna frågor? Det du inte har med att göra, låter du vackert bli att lägga din näsa i, kom i håg det till en annan gång. Se så, lägg upp håret nu, men låt pinan bli kort.

Man såg på de vårdslösa och häftiga grepp, Anna gjorde i sin matmors rika hår, att hon blifvit retad öfver tillrättavisningen, äfvensom att tjenarinans vördnad och respekt ej voro synnerligen stora.

»Äro John och Gustaf uppe än?»

»Det tror jag inte. De ha föresatt sig att sofva ut riktigt på sommarlofvets första dag.»

»Spring då och säg åt dem, att deras blifvande informator kommer strax, så att de få lof att stiga upp och göra sig i ordning. Men du måste komma tillbaka genast och hjälpa mig till slut.»

Anna lemnade den påbörjade håruppläggningsen och smälde i dörren, när hon gick ut, tydligen förargad öfver att bli kastad hit och dit lik en skyttel.

Enkefru Lundstedt egde en ansenlig förmögenhet. För denna hade hon helt och hållet att tacka sin nyligen afidne man, som i listtiden varit grundläggare till och egare af en stor snusfabrik, på hvilken han från att ega ingenting hade samlat denna förmögenhet. Sjelf saknade han all bildning och hade ej heller något begrepp om dess värde, hvarför den var honom likgiltig. När derfor Lina Petterson kom till honom som huspiga, lät han fånga sig af hennes friska ungdom, vackra och fylliga växt och mindre vanliga skönhet utan att fästa sig vid hennes till och med för honom märkbara landtliga tafatthet och blyghet, hvilka han visste snart nog skulle ge med sig genom litet umgänge. Sjelf hade han ju varit i samma ställning men lätt nog förvärfvat sig världsvana, hvilket äfven hon skulle göra och mera hade han icke behof af i fråga om bildning hvarken för sig sjelf eller andra.

Hans umgänge hade dock ända till den tid han fattade tycke för Lina Petterson icke sträckt sig ut öfver borgare- och handelsstånden, och det var äfven i denna medelklassverld, som Lina till en början som fästnö och sedan som fru fick göra sin första lärospån i sällskapslivets mysterier. Först längre fram, när den Lundstedtska förmögenheten blifvit så stor, att den icke kunde lemna sin egare obemärkt, utan beredde honom inflytande i stadens kommunala och ekonomiska angelägenheter, började fabrikören hålla grannvåning och fullblodsspann och kom så småningom, i

synnerhet sedan han blifvit vasariddare, med i den högre embetsmannasocieteten, hvilken såg igenom fingrarne både med ett och annat i snusfabrikören-familjen, blott för dess rikedom och präktiga tillställningar.

Fru Lundstedt, hennes nåd, hade genom detta fleråriga umgänge i fina världen lyckats förvärfva sig en viss sällskapspolityr, hvilken dock icke trängt djupare än att i obehagade ögonblick och i hvardagslifvet den forna pigan lyste fram under den vackra ytan och blottade ett mot denna föga svarande inre. Rikedomerna hade derjemte hos henne alstrat högmod och öfversitteri, hvilka båda arter esomoftast bröto ut i prålbegär inför ringare och despotism mot tjenare. Hon hade fått litet mer af denna världens goda än hon behöfde, och därför yfdes hon med den af penningen lånade glansen lik påfågeln med sina lysande fjädrar.

I femton år hade hon lefvat tillsammans med sin man, då döden borttryckte honom, och hon, ännu i sin ålders fulla kraft, stod ensam med sina tvänne söner. Hon tog denna förlust temligen förståndigt. Kärleken emellan makarne Lundstedt hade ej heller just varit af hetaste slaget. Alltifrån början hade det varit mera sinlighet än andlighet i den, hvarför de hade gift sig och lefvat under samma tak och haft allt yttre gemensamt, men hvars och ens inre sjäslif var främmande för den andre.

Lundstedt hade varit en genomsnittsmänniska, en hvardaglig, förständig människa utan hvarken synnerligen framstående affärstalanger eller geni men med så mycket större tur och lycka. Att samla pengar hade varit hans lifs sträfvan och mål plus en liten tillsats af ärelystnad under de senare åren af hans lif, då hans förmögenhet gjort honom bemärkt och knuffat fram honom i främsta ledet bland de ledande männen i samhället.

Hustrun hade fått sköta huset och representera, och det var hennes sak. Att lysa och imponera genom extravaganser i klädedrägt och kalaser var hennes lifs diktan och traktan, och denna passion hade hon, tack vare sin mans förmögenhetsvilkor, kunnat tillfredsställa.

Mot sina tjenare var fru Lundstedt ej alltid den bästa matmor. Blef hon någon gång förargad öfver något, hvilket ej just hörde till sällsyntheterna, eller hade tråkigt, urladdade sig alltid hennes dåliga lynne i otidigheter och orättvisa mot tjenarne. Hon saknade desslikes konsten att, när så behöfdes, gifva en bestämd men höflig befallning, utan skedde det alltid i en pockande, nästan föraktlig ton, i hvilken framlyste, hur litet eller intet hon ansåg sina underordnade i jemförelse med sig sjelf. Å andra sidan kunde hon, när hon var vid godt lynne eller tyckte det var tråkigt att vara ensam, prata, skratta och umgås med tjenarne helt familjärt, hvilket slappade deras respekt och gjorde dem sjelfrådiga. Då dertill kom, att de visste, hur deras matmor var så godt som en af dem eller åtminstone i nio fall af tio kunnat vara det, var det ej underligt, att de lydde henne endast jemt och rätt så mycket de behagade. Också utspelades med anledning här af scener, hvilka voro allt annat än befordrande för hemmets lugn och trefnad.

Bland alla den blaserade världens vanor, fru Lundstedt lagt sig till med, var äfven den att låta kläda sig. Detta kunde hon ej göra sjelf, ty det var ej nog förnämt, tyckte hon. Men å andra sidan var hennes smak för att blifva klädd ej heller synnerligen stor. Kunde hon vara något så när säker för visiter, gick hon i negligé hela dagarne, och blef hon då någon gång öfverraskad, hette det, att hon ej var riktigt bra, eller hade hon varit uppe länge

föregående natt, hvarför hon stigit sent upp, och så vidare allt som det passade sig.

Något ordentligt arbete hade hon sällan för händer, ty dels kunde hon ingenting annat än pigsysslor stort, och det var för simpelt för henne, sedan hon blifvit förnäm dam och kommit med i fina världen, dels hade öfverflödet alstrat lätja hos henne och en viss försoffning, som skydde tillbaka för all ansträngning och omtanke. Veckor kunde gå, utan att hon såg till sitt hushåll eller visade sig i köket, och när det någon gång inträffade, åstadkom hon bara förargelse och villervalla der genom sin benägenhet att lägga sig i allting utan att förstå det bittersta. Hon sjelf trodde dock, att hon begrep allting eller åtminstone låtsade hon göra det. Också slutade ofta ett sådant besök i köket med, att hon så godt som formligen blef utkörd derifrån af hushållerskan, som daterade sig i familjen alltifrån den tid fabrikörens började lefva med bland samhällets grädda, och som vetat förskaffa sig enväldsmakt i sitt departement, köket. Fru Lina hade, medan hennes man ännu lefde, fått vänja sig att svälja harmen öfver att bli kuschad på så sätt, ty han såg fullväl, att hon icke dugde till att sköta ett så fint och storslaget hushåll som hans på senare tiden blifvit. I sina bättre stunder var också hon klok nog att tillstå för sig sjelf, att hon icke kunde reda sig på egen hand, men detta aktade hon sig naturligtvis för att öppet tala om.

Till följd af alla dessa missförhållanden låg hon helt och hållet i händerna på sina tjenare och måste ofta till sin stora harm se, hur de trotsade hennes befallningar och mången gång äfven hennes rättmätiga önsknningar.

Den mäktigaste i huset efter fabrikörens död var kammarjungfrun Anna, som hade sin matmoders förtroende och på det hela taget stod i hennes gunst.

Sedan hon återkommit från Johns och Gustafs vindskammare, fick hon fortsätta med sin kinkiga matmoders toalett. Denna gaf alltibland sin otålighet luft i svordomar och grofva tillmälen. Än handskades Anna för ovarsamt med håret, då hon skulle lägga upp det, än stötte hon någon ömtålig punkt för hårdt, men värst af allt var, när hon råkade trampa venstra lilltåns liktorn, då hon skulle bränna luggen, som på den tiden var högsta mod, hvarför fru fabrikörskan ansett sig tvungen att anlägga sådan för att vara fullkomligt chic.

»Skäms du inte för att trampa mig», skrek hon ursinnigt och boxade till henne i sidan med knytnäfven.

»Det rädde jag inte för», svarade Anna och kastade tången på toalettbordet för att gå sin väg.

»Stanna!»

»När hennes nåd behagar bli resonlig.»

»Men så stå då inte der och gapa utan laga, att jag blir färdig någon gång.»

Anna, som tyckte att det var synd om kandidaten, som redan satt der ute i matsalen och väntade, tog åter till tången.

»Den der locken är inte bra än, ser du inte det?»

»Nej det gör jag inte, hvad fattas den?»

»Ge den litet finare krusning, bucklan der är för stor. — Så der. Lite' puder, jag blef så varm. Hvarför ska' du jemt reta mig, det tycks vara ditt särskildta nöje.»

Anna höjde på axlarna med en försmädlig knyck på hufvudet och utstötte ett ljud, som skulle betyda, att hon ansåg frågan naiv och onödig att besvara.

»Nå klädningen nu. — Jag tror min sann jag fetmat, se'n jag hade den sist. Jag har bara haft

den en gång för öfrigt och det var på societetsspektaklet för drottningens sjukhem.»

»Ja, jag mins hur hennes nåd och löjtnant y. Fritzen spelade man och hustru och huru vacker fröken Nanny, er dotter, var.»

»Nanny Bratt, ja. Det påstås, att häradshöfding Vibling och hon skola förlofvas. Deras intimare bekantskap daterar sig från spektakelrepetitionerna.»

»De va' så söta båda två och spelade som riktiga teatermenniskor. Jag mins så väl huru blygt hon smög sig intill honom och gaf honom sitt ja, när han friade till henne. Ja, ja, det är också ett annat minne förknippadt med den der aftonen.»

»Menar du min stora replik, då jag lade vår dotters hand i hans och uttalade min moderliga välsignelse öfver deras blyga kärlek. Den var fem och en half rad och kostade mig mera möda att lära än det sista långa stycket i storkatekesen, när jag var barn. En får svårt för att lära, när en blir äldre. Det der var också den längsta rabbla jag hade att läsa upp i hela pjesen.»

»Ja, det mins jag nog också — framför allt hur hon kom af sig, tänkte hon för sig sjelf — men det var inte det jag menade. Johan, typografen, hennes nåd vet, hade bjudit mig på första bänken på galleriet, som kostar en krona och anses förnäm bland oss, och när fröken Nanny gaf häradshöfdingen sitt ja, kramade Johan min hand och tryckte sig så tätt intill mig, att jag var rädd, att de som sutto bakom, skulle skratta och göra narr af oss, men en ser inte så väl, när gasen är nedskrufvad.»

»Håller du på med den der typografen än?»

»Ja, det har varit slut en tid, se'n sista vårmarknaden, då han var så full och oregerlig, att jag blef led åt honom, men nu har det börjat igen. Typogra-

ferna anses för de förnämsta och stiligaste bland oss, ser hennes nåd.»

»Jaså, göra de det. Nå gå undan nu, får jag se hur jag tar mig ut.»

»Åh, hennes nåd är förtjusande.»

Och som hon nu stod framför trymån, måste man ovilkorligen ge Anna rätt. Den friska rödletta hyn framhäfdes i ännu bjertare dager mot det mörka, rika håret, som efter senaste modet var uppkammat i nacken, hvilken lemnades bar och liksom halsen var af liffull, saftrik färg. Ögonen voro stora och mörkblå och lifvades och tindrade, då de sågo sin egarinnas fylliga, liksom svarfvade former. Näsan var romersk och kring den välformade munnen lekte ett drag af öfverlägsenhet, som blef ännu trotsigare, allt eftersom hon mönstrade sig och såg, hur vacker hon var och huru fördelaktigt drägten framhöll hennes skönhet. Kring halsen bar hon en massiv kedja af guld, i hvilken uret, som var instucket mellan ett par knappar i bröstet, var fästadt. I halsbroschen lyste tvänne briljanter, hängande i små öglor, så att de svängde fritt. Hennes figur var proportionerlig, medellång med lagom embonpoint, just sådan qvinnan brukar vara mellan trettio-fyrtitalen, det vill säga den friska, normala qvinnan, som blifvit moder en eller annan gång.

Hon vände sig upprepade gånger framför spegeln och mönstrade sig alldeles som en kokett, som klädt sig för att göra en eröfring. Anna måste rätta än det ena än det andra och fick slutligen befallning att gå och hemta en blomma, en ros.

Under tiden tog hennes nåd en flaska Rose ur parfymstället af ornamenteradt silfverarbete och stänkte öfver sig.

»Nej inte den», sade hon åt Anna, som kom

med en vit centifolia. En skär, en som passar mot klädningen.

»Kors hvad hennes nåd vill göra sig fin för den der anspråkslöse ynglingen. Man skulle kunna tro . . .»

»Se så, tro ingenting hon, utan gå och hemta mig en skär, frisk ros. Jag vet att det fins en utslagen sedan i går.» Dumheter, mumlade hon för sig sjelf, då Anna gick ut, tro att jag gör mig till för den der kandidaten, han som skall lära mina barn läsa. Jag tycker det är roligt imponera på honom, det är alltsammans. Dessutom måste man ge honom en hög föreställning om sig sjelf, att han inser afståndet, som skiljer oss åt. »Ja den der kommer att passa bra», fortfor hon högt åt Anna och sjönk mjukt och graciöst ned på stolen bredvid. »Sätt fast den nu i håret, så som du vet jag brukar ha, vänd framåt. Jag hade en nästan likadan på sista balen hos borgmästarns, och v. Fritzen och doktorn och greffe Ulfstierna och alla tyckte, att jag var så vacker. Det var strax efter som fabrikörens sjukdom började, och se'n dess har jag inte varit ute. Så der ja, nu skulle jag vara färdig då. För in kandidat Göranson i gula förmaket om en liten stund, jag går dit nu.»

Gula förmaket kallades så, emedan möblerna der voro klädda i gult, blommigt siden. Det var prakttrummet, höjden af nutidens elegans och komfort.

Inkommen dit placerade hennes nåd Lundstedt sig i en präktig fätölj, kastade upp benen i kors på en liten pall och draperade klädningen, så att den högra foten stack fram och visade sin nästan föröriska elegans och skönhet. Hon fattade derpå en bok i rött praktband och sjönk ned i stolens svällande sidenstoppning, så att hon nästan halflåg. Hon bladdrade i boken, då hon hörde steg utanför dörren

och låtsades vara försjunken i någon högst intressant lektyr, då kandidaten inträdde.

Denne var en ung, ståtlig man med fina, af innesittande något bleka drag och cendréfärgadt, på venstra sidan benadt hår. Han var propert klädd, om än icke snitten var efter allra sista modet. Hans rörelser voro elastiska och smidiga, vittnande om trägen, muskelbildande gymnastik. Hela hans utseende tydde på helsa och arbetslust. Han tog ett par, tre steg framåt rummet för att kunna helsa på fru Lundstedt, som satt till hälften med ryggen vänd mot den dörr, hvarifrån han hade kommit, och icke gjorde min af att vända sig mot honom, liksom hade hon ej alls observerat hans inträde.

»God middag», sade han, då hon icke tycktes lägga märke till den bugning, han gjorde emot henne, och rösten lät förargad.

Hon gjorde en nästan omärklig böjning på hufvudet, tog silfverklockan bredvid på bordet och lade ifrån sig boken, dröjande ännu med ögonen i den, liksom ville hon sluta en mening eller ett stycke. Derpå ringde hon.

»Låt Janson spanna för landån», sade hon åt Anna, som tittade in i dörren.

»Nu genast?»

Fru Lundstedt drog ut det lilla uret och lekte liksom i tankarne med det några sekunder för att riktigt få visa dess blixtrande, konstrikt arbetade guldboett och granna, målade emaljtafla.

»Om en kvart kan han vara framme», svarade hon och stoppade åter in den dyrbara klenoden i klädningsbröstat, hvarvid hon ordnade den massiva kedjan. »Kandidaten har blifvit mig rekommenderad af rektorn som en lämplig lärare för mina gossar», fortfor hon, vänd till denne.

»Han har haft den godheten.»

»Och jag har önskat se eder, innan jag i morgon reser från staden till mitt sommarställe. Ni har tvifvelsutän också af rektorn fått veta, att jag önskar undervisningen skall taga sin början strax efter midsommar.»

»Ja, och bedrifvas 5 å 6 timmar dagligen.»

Hon böjde jakande på hufvudet.

»Edra blifvande lärjungar önska också få göra eder bekantskap, hvarför ni kanske vill vara af den godheten och uppsöka dem på deras rum.»

»Kanske fru Lundstedt i så fall gör mig den äran och visar mig dit», svarade Göranson sarkastiskt.

»Min kammarjungfru, som ni finner derute, skall i mitt ställe ha den äran. Adjö!»

Hon tog åter boken och började bläddra liksom för att taga rätt på, hvar hon slutat.

»Det var mig en ohöflig tusan», tänkte Göranson, då han med en värdslös bugning drog sig tillbaka. »Ryktet har alltså talat sant. Penningedryghet och pösighet i högsta grad. Hon värdade sig inte ens om att fråga mig om mina pretentioner. Men det vill jag lofva, att är hon stursk och dryg, så skall hon få betala mig med fullgodt klingande mynt, om jag skall underkasta mig en sådan behandling af en för detta piga. Pengar är för mig i alla fall hufvudsaken. Ett par månader måtte väl gå. Jag skall nog hålla henne varm för öfrigt, så vi ska få lika trefligt båda. Hennes begge ungar kunna sitta och vänta, så länge de behaga, jag skall inte störa dem.»

Harmfull hade han hunnit ut i salen, der Anna stökade på étagèren med en damvippa, och då han raskt fortsatte mot dörren utåt tamburen utan att bevärdiga henne med en blick ens, ropade hon efter honom:

»Jag skulle ju föra kandidaten till ungherrarnes rum?»

»Tackar, min nådiga, men deraf blir ingenting. Vilja de så kallade ungherrarne se mig, går det för sig när som helst under aftonens lopp hemma hos mig. Pojkvalpar har jag inte för princip att uppvakta.»

Dermed försvann han genom dörren.

Hennes nåd kom strax ut.

»Har du inte följt med kandidaten upp till gossarne, som jag befalde dig?»

»Kandidaten förklarade att han inte har för princip att uppvakta pojkvalpar, och det gjorde han ganska rätt i, tycker jag.»

»Låt bli att tycka hon, näsperla.» Det skall han inte ha gjort förgäfvets, tänkte hon för sig sjelf. En sådan der fattiglapp ska jag nog kröka ryggen på... »Jag vill inte fara ut», fortfor hon högt, »säg återbud åt Janson.»

Hela manövern med ekipaget var liksom hennes toalett gjord på beräkning. Hon tyckte det lät mäktigt och förnämt att kunna kommendera fram ett ekipage så der när som helst. Men synbarligen hade detta lika litet som hennes eleganta uppträdande och värdslost förnäma mottagande gjort beräknad effekt, hvilket förargade henne och klädde henne i harnesk mot Göranson alltifrån första stunden, hon såg honom.

Detta möte så kort och afmått kyligt, gränsande till ohöflighet, var enda och hela uppgörelsen mellan fru Lundstedt och hennes båda gossars blifvande ferielärare. Och när denne dagen efter midsommar punktligt infann sig på fru Lundstedts landtegendom, Sjöberga, var värdinnan icke hemma, oaktadt han genom bref underrättat om sin ankomst och hon sändt skjuts emot honom till närmaste jernvägsstation. Hon hade farit på besök i grannskapet och tagit sina båda

gossar med. Göranson fick därför god tid att ostörd se sig om i den natursköna trakten, och som tjänstfolket försäkrade, att hennes nåd icke skulle komma hem förrän sent, ansåg han sig icke behöfva invänta hennes hemkomst utan gick upp på sitt anvisade rum och lade sig, fullt beslutet att hålla henne stängd i det lilla krig hon börjat emot honom. Ty att hon rest bort för att visa, att hon icke alls gjorde någon affär af honom, syntes honom temligen påtagligt. Detta blef honom än tydligare följande morgon, då han stigit upp i god tid för att icke försumma sig till frukostbordet, hvilket han erfarit serverades klockan nio. Hennes nåd behagade nemligen då icke vara uppstigen, utan hade hon låtit tillkännagifva, att kandidaten kunde frukostera tillsammans med sina blifvande disciplar och sedan börja läsningen med dem, hvilket också skedde.

John, den äldre, var 13 år och egentligen det andra i ordningen af makarne Lundstedts barn, men det äldsta, en dotter, hade döden helt hastigt ryckt bort på hennes tionde år. Han var en bångstyrig och vildsint gosse, som liksom så många vid hans år ville bli sjöman och ansåg boken för den största plåga. En naturlig följd af detta senare tycke och af den ringa tillsyn modern i hemmet egnade sina barn var, att han suttit två år i andra klassen och ändå blifvit nekad uppflyttning vid läsårets slut. Det var då, som fru Lundstedt på lärarnes och rektorns inrådan beslutit anställa ferielärare för honom. Förut om somrarne hade han och brodern, den nu 10-åriga Gustaf, lefvat i fullkomlig och vild frihet i skog och mark, jagande insekter och plundrande fågelbon med verklig passion. Lille Gustaf var visserligen af fogligare sinnelag, men rycktes med af brodern i hvarje handa vildheter. Han skulle också läsa en smula

under sommarlofvet, men det var mera för att hålla brodern sällskap.

Att Göransons arbete med dem båda skulle blifva allt annat än angenämt är lätt att förstå. Också fick han redan första förmiddagen använda både banor och aga för att få John att följa med och lyda. Han visste alltför väl af mångårig erfarenhet, att ett beslutsamt och, då så behöfves, strängt uppträdande från första början gör det lättare att handskas med ostyriga pojkar. Och huru mycket än hans fridsamma och lugna sinnelag drog sig för att använda våldsamheter, hade dock nödvändigheten af att i liknande fall vara sträng och obeveklig blifvit honom en helsosam lag, utan hvilken han icke skulle blifvit den duglige lärare, som han i sjelfva verket var.

Ej heller under förmiddagens lopp hade han kommit i tillfälle att träffa sin värdinna och gjorde heller ej något för att erhålla detta tillfälle nu, då hon visat, huru litet hon brydde sig om honom. Vid middagsbordet alltså som först fick han den äran att helsa på frun i huset, hvilken lika litet hade något ord till välkomnande som till ursäkt för, att hon icke mottagit honom förr.

Göranson komplimenterade den vackra naturen på Sjöberga, men fick blott enstafviga, undvikande svar, liksom om hennes nåd funnit under sin värdighet att tala med en fattig lärare eller som om hon icke förstått, hvad han sade.

Så fort middagen var slut, aflägsnade han sig derför också genast.

Göranson insåg nog, att sommaren på det här sättet icke skulle blifva den trefligaste för honom. Ej heller visste han, om umgänget med grannarne var sådant, att han skulle finna någon vidare njutning deraf. I hvilket fall som helst beslöt han att

hålla ut och icke visa en hårsman mer eftergifvenhet och undfallenhet för denna högdragna och inbiliska qvinna än höfligheten nått och jemt fordrade. Han förstod mycket väl, att han pligtskyldigast bort visa sig ödmjuk inför så mycken rikedom, beundra den och i smickrande ordalag låta förstå, att han afundades henne allt detta myckna goda på samma gång han skattade sig lycklig att vara hennes ödmjuka tjenare — och han skulle kommit i stor gunst. Men smicker afskydde han. Han föraktade i viss mening äfven rikedom, men ännu mer den som förhäfde och bröstade sig öfver den samma. Rikedom som medel att komma till en bergad och nyttig samhällsställning, att öfva välgörenhet och hjälpsamhet med, det kunde så vara, men någon ära, någon förtjenst i att vara rik kunde han icke se, allraminst då rikedom såsom här var oförvärfvad. Hon hade icke den ringaste personliga förtjenst i, att lyckan hopat öfverflöd kring henne. En förmildrande omständighet låg visserligen i hennes brist på bildning och vidsträcktare vyer, men deri låg också en förebråelse för henne, den att hafva glömt, hvem hon en gång varit och med största sannolikhet ännu kunnat vara, om icke lyckan utvalt och gynnat henne, en bland tusenden.

Brist på bildning kunde ursäktas henne, så icke brist på belevnhet och sällskapsvett. Hon borde alltför väl vetat, att höflighet och uppmärksamhet mot alla, som icke på något sätt gjort sig förtjenta af ett annat bemötande, än hvarje människas pligt emot hvem som helst, huru lågt han än må stå på samhällets rangtrappa. Och han tyckte sig med rätta kunna göra anspråk på att icke anses stå på lägsta trappsteget utan noga taget lika högt som sin pösande värdinna.

Frampå aftonen, då kaffe serverades honom sär-

skildt, lät Anna förstå, att hennes nåd var van att se herrar i frack vid middagen i gemen och hade allra minst väntat sig, att han *första* middagen, då han till på köpet icke fått den höga nåden att helse på henne, skulle uppträda utan detta modeyrans seg-lifvade, vedervärdiga skötebarn.

Göranson betraktade det galna påfundet med rättmätigt löje och visade sig oakadt inviten alltjemt under de närmast följande dagarne i oklanderlig hvardagsdrägt utan att låtsas om de mönstrande basiliskblickar, som fru Lundstedt kastade på honom. Han åt utan att vidare söka inleda något samtal, tackade stelt för maten och gick upp till sig eller ut, glad att slippa denna pinsamma, retande tystnad så fort som möjligt.

Slutligen en dag urladdade sig det moln, som han känt ligga i luften hela tiden alltsedan sin ankomst, och han fick veta, att hon af skäl, som han alltför väl borde förstå, sett sig nödsakad att inackordera honom hos rättarens på gården. Hon ansåg för en pligt mot sina barn, sig sjelf och sitt umgänge att hålla god ton och förnämhet uppe i sitt hus och den som genstörtigt satte sig deremot, kunde hon icke vidare ha den äran att se vid sitt bord.

Göranson, som hade ett lugnt och eftergifvet lynne och föresatt sig att ta allt kallt, kunde likväl nu icke hålla sig, utan gaf sin harm luft:

»Jag anser mig icke vara alltför oartig», sade han, »om jag nekar att efterkomma fru Lundstedts besynnerliga önskan, att i hvardagslag vilja se mig i frack, hvilket föräldrade bruk i borgerliga familjer som er synes mig alltför barockt, för att jag i längden skulle kunna förlika mig dermed. Hvad inackorderingen hos er rättare vidkommer, ernar jag ej heller begagna mig af den, icke därför att jag skulle vara nog fåfäng att anse den för simpel utan för att skona er

sjelf från en oförlätlig löjlighet, ursäktade att jag benämner en sak med dess rätta namn. Vill ni deremot låta servera mig på mitt rum, så mycket gerna. Jag försäkrar er, att jag icke skall känna mig mera ensam der än här. Men det finnes också ett annat sätt att komma ifrån saken, och det är, att jag godvilligt reser härifrån och vill icke fordra något för förlorad tid och mistning af sommarkondition utom ersättning för resan hit och härifrån. Skulle ni deremot anse er hafva rätt att ha mig kvar, vill jag icke neka att uppfylla mitt löfte, ehuru jag vill göra eder uppmärksam på, att jag inte är lagligen bunden.»

Fru Lundsteds mening hade aldrig varit att drifva saken så långt som den nu gått. Det var endast hennes olycksaliga begär att lysa och imponera, som hade klädt henne i harnesk mot honom alltifrån första början, och då hon såg, att detta begär icke kröntes med framgång, hade hon genom detta nyckfulla påhitt med fracken spänt bågen för högt, hvilket hon försent insåg. Hon fann därför för godt att låta sig nöja med det nederlag hon lidit och utan något försök att betäcka återtaget, svarade hon endast:

»Jag hoppas att kandidaten stannar», och gick.

Från den dagen ändrade fru Lundstedt taktik. Hon blef språksammare och drog sig icke undan Göransons sällskap utan sökte fastmer upp honom och visade sig uppmärksam och älskvärd mot honom på alla sätt. Till en början visade han sig gent emot denna påfallande vänlighet tillbakadragen och slutet som den, som blifvit förnärad, alltid är. När hon därför några dagar derefter skickade och lät fråga honom, om han icke hade lust att i hennes sällskap fara ut och se omgifningarne, var hans första tanke att förebära något hinder och på den grund

afböja förslaget, men vid närmare eftersinnande beslöt han att antaga detsamma.

Begge gossarne voro, liksom alltid på aftnarne, då de merendels hade ledighet, ute på något af sina vanliga ströftåg, hvarför fru Lundstedt och Göranson åkte ut alldeles ensamma, då hon sjelf kuskade. Hon föreslog att de skulle resa och bese en klippgrotta der i närheten. Som man för att komma till nämnda grotta hade ett stycke temligen kuperad och oländig skogs- och hagmark, öfver hvilken endast en liten gångstig ledde, kunde de icke åka hela vägen, utan lemnade hästen vid ett litet torpställe, hvarifrån de till fots fortsatte färden. När de hade gått ett stycke, spärrades deras väg af ett led och som artig kavaljer måste Göranson skyttla ned det, för att hans dam skulle slippa klifva.

»Gör er icke vidare besvär nu», sade hon, då han skyttlat ned det till hälften, »utan räck mig i stället er hand, så hoppar jag öfver.»

»Var så god.»

»Tack», svarade hon, med en liten men dock märkbar tryckning och behöll hans hand i sin längre än nödigt var.

Hon var under hela färden så uppsluppen och munter som en ung flicka och gjorde sig på allt sätt angenäm och behaglig för sin följeslagare, som dock icke kunde glömma hennes föregående uppförande mot honom utan gick fåordig och sluten och var reserverad i hela sin hållning gent emot henne.

»Ser ni här ha vi en gärdesgård, vill ni plocka ned den med?»

»Med största nöje för att göra eder väg beqväm, om det icke vore skada att förstöra den.»

»Åh, ni nyttighetsmenniska! Det är bara lama ursäkter.»

»Jag försäkrar . . .»

»Jag tror er i alla fall inte, men så lyft då öfver mig i stället för att bevisa uppriktigheten af edra ord.»

»Det orkar jag inte.»

»Nej, men nu är då kandidaten verkligen oartig. Min riddare måste gå i döden för mig, om jag fordrar det», tillade hon och gaf honom en blick så skälmsk och inbjudande, att han rodnande slog ned ögonen. »Så gå nu förut, jag får väl hjälpa mig sjelf så godt jag kan, men om jag vrickar en fot eller bryter ett ben, har ni det på ert samvete. Se så, se inte på mig nu, då kan jag inte göra det.»

Hon hoppade behändigt öfver och tryckte sig med samma på lek ned på marken.

»Aj, aj, kom för Guds skull och hjälp upp mig, jag fick venstra foten under mig i språnget.»

»Ni gör mig otröstlig, min bästa fru», svarade han och sträckte sina händer mot hennes båda, som hon sträckte fram, och drog så upp henne.

»Ha, ha, ha», skrattade hon, »ni har ändå någon smula medkänsla. Tror ni inte jag kan hoppa öfver en gärdesgård. Men uppför den här branta backen, som syns der, får ni vara så god och ge mig er arm till gengäld för er ohjelpsamhet nyss.»

Göranson fann sig med synbar motvilja i hennes begäran.

Under liknande uppsluppenhet å hennes sida, hunno de snart grottan, som var belägen vid en liten skogsgöl, i hvars för tillfället blanka yta skogsmons strandfuror speglade sina jätteskepnader. Sjelfva grottan var bildad af några ofantliga klippblock uppstaplade utmed en flere 10-tal fot hög nästan lodrätt, söndersprucken bergås. Öfver dessa sidoklippor hade från ett på bergåsens krön utskjutande rullstensblock nedsluppit en jätteklippa, som täckte öfver och bildade liksom ett hvalf, under hvilket man icke trädde

utan en liten rysning och en tanke på, att de kraf-
ter, som en gång åstadkommit dessa förkastningar i
bergskedjan, i detta nu möjligen kunde vakna till
lif igen och skaka de trasiga granitmassorna, i hvars
remnor korpar byggt sina nästen och med ilskena skri
flögo upp och satte sig i martallarne på bergstin-
narne uppe bland skyarne, då någon nyfiken nal-
kades.

»Jag är eder verkligen tack skyldig, min fru,
som låtit mig se detta vilda storartade natursceneri,
till hvilket jag hittills icke skådat maken. Det är
ett stycke alpverld i smått, ett vackert prof på
naturens storslagna kraft.»

»Vet ni hvad en annan af mina bekanta, som
jag visade det för, utropade, då han stod här?»

»Nej, ni gör mig nyfiken.»

»Om klippblocket, som nästan tyckes vackla
deruppe på krönet, ramlade ned och krossade oss
båda, skulle jag dö en härlig död med er i ett af
själens stämmingsfullaste ögonblick.»

»Ja nog stämmes själen till högtidligt gripande
allvar af naturens jätteföreteelse här, men i sådana
ögonblick vill jag icke dö, tvärtom skattar jag då
högst att få lefva och njuta.»

»Och mitt angenäma sällskap har ingen del i
er njutningsfulla själsstämning», gycklade hon.

»Åh, ni gör mig förlägen. Var förvissad om,
att jag vet att tillbörligt uppskatta det.

»Men kom nu, ni vill väl inte att jag skall stå
och förkyla mig här på den fuktiga marken.»

Han svarade icke på hennes vädjan till hans
medlidande utan tänkte i stället föreslå, att de längre
bort, der åsen stupade mindre brant, skulle försöka
klättra upp och på denna omväg nå högsta punk-
ten ofvanför der de nu stodo för att njuta af den
säkerligen vidsträckta utsigten derifrån, men än-

drade i hast tanke och följde sin sköna ciceron tillbaka hem lika fåordig och sluten som på ditvägen.

Han hade vid grottan beslutat sig för att ännu en gång och då ensam uppsöka detta ställe och sätta sin önskan att bestiga höjden i verket. Ty oakadt all hennes älskvärdhet och uppslupna koketteri, som icke illa klädde henne, hyste han dock fortfarande en viss motvilja mot henne, som gjorde att han trufdes bättre ensam. Brist på umgänge verkade likväl, att han med sin sällskapliga natur snart nog öfvervann sin förra antipati och gjorde vistelsen tillsammans med henne efter måltiderna och eljest allt längre och längre, tills hennes sällskap så småningom blef ett behof för honom. De långa sommaraftnarne efter kaffet tillbragte de sedan regelbundet tillsammans på tu man hand. De företogo promenader i den natursköna omgifningen oftast till fots, men äfven i vagn och besökte än en gång klippgrottan och klättrade uppför slutningen, hvarvid han kände sig lycklig att få hjälpa henne uppför de brantaste ställena, liksom han denna gång tagit emot henne från gärdesgården på ditvägen. Alltid erhöll han ett muntert tack och en lätt tryckning af armen eller handen, som han dock icke förstod att besvara. Till slut hittade de på rodd och fiskturer på den lilla täcka holmrika sjön, der Göranson idkade sin ungdomssport, metning, icke utan tur. Han läste högt för henne något underhållande literärt arbete, medan hon stickade eller sydde. Man skulle tro att de voro tvenne älskande, sådant lif förde de.

Att det icke var för att reparera sin förra ohöflighet eller fruktan för att han skulle resa, som åstadkommit denna omstämning i hennes uppförande gent emot honom, insåg han snart nog. De drömmande ögonen, som han ofta öfverraskade hvilande på sig, det intresse, hvarmed hon lyssnade till honom,

då han talade om eller förklarade något för henne, de varma handtryckningarne, när de utbytte sin morgonhelsning och sade hvarandra »god natt» eller eljest — allt antydde att hon var förälskad och det så tydligt, att till och med Göranson, som var temligen obevandrad i en vaknande kärleks symptom, icke undgick att märka det.

Till en början fann han denna kärlek löjlig och smålog för sig sjelf åt den älskogskranka snart 40-åriga qvinnan, hvars sällskap han dock satte mycket värde på.

Hon intresserade sig märkbart för honom, fann nöje i att höra honom berätta om sin barn- och ungdom, huru han, utgången från ett fattigt hem, hade fått kämpa sig fram under många svårigheter och bekymmer till sin nuvarande ställning, hvilken hvad hans egen person beträffade var jemförelsevis god och bra, men han hade sin gamla mor, som hela hans studietid fått försaka och arbeta för att i någon mån kunna hjälpa honom, och så sina syskon, hvilka alltid fått stå tillbaka för honom. De hade i början af hans skoltid känt det svårt och hyst en viss bitterhet mot honom, som hade ryckt familjen ur dess jemförelsevis trygga ekonomiska ställning, men allt eftersom tiden skred och de blefvo äldre, hade de insett, att de med förenade krafter måste hjälpa honom fram för att möjligen kunna påräkna någon ersättning i framtiden. Det hade icke varit minst svårt för honom sjelf att mottaga denna hjälp, när han visste och såg, hvilka stora uppoffringar den förorsakade, men han måste, om han icke ville se sig hejdad på halfva vägen och då stått med än ringare utsigter att kunna bereda dem någon godtgörelse.

Särskildt sista året före studentexamen hade varit mycket svårt, och han hade sett sig nödsakad att lemna en mängd ohonorerade skulder efter sig i i läroverksstaden. För att kunna betala dem hade

han måst konditionera ett par år, innan han kunde tänka på att komma till akademien, ty han visste, att om han möjligen skulle haft någon utsigt att genom lån skaffa sig så mycket, att han nödtorfteligen kunnat uppehålla sig en eller annan termin i Upsala, denna utsigt i fråga om att få pengar till att betala sista årets balans i läroverksstaden med, var nästan ingen. Och de måste med snaraste betalas, ty de voro så godt som hedersskulder allesammans och till personer, som voro lika fattiga som han och som således behöfde sitt snarast möjligen.

Detta och sådant mer intresserade hon sig för och ledde på tal, och hon visade sitt deltagande icke blott i ord utan också i handling. Hon erbjöd sig nemligen att tillsvidare försträcka honom en summa, hvarmed han kunde förbättra sina anförwandters ställning och godtgöra dem den försakelse, som de under det af honom förorsakade svåra betrycket måst utstå.

Göranson antog naturligtvis med tacksamhet anbudet.

Denna hans tacksamhetsskuld till henne bröt den sista återstod af den motvilja, han genom hennes eget förvällande hyst mot henne. Han började nu å sin sida att intressera sig mera för sin välgörarinna, han studerade sig in i hennes karaktär och trodde sig finna, att den icke var så dålig som den i början visat sig. Allt mer och mer fann han det förslätligt att rikedom och medgång gjort henne stolt och högmodig. Han visste hur till och med de ädlaste karaktärer hafva svårt att bära lyckan värdigt. Det syntes honom numera ej så underligt, att denna stolthet hade visat sig just emot honom och urartat till en smula ohöflighet, ty han insåg huru obetydlig han, som icke hade annat än litet akademisk bildning att komma med, skulle förefalla henne, som ej förstod, hvad möda, tid och penningar denna bildning

hade kostat honom eller hvad den var värd. Penningen var för henne den måttstock, efter hvilken hon uppskattade alla, och deri var hon ej ensam.

Men detta sätt att se saken tycktes hon nu efter blott några få veckors förtrolig samvaro med en bildad man på god väg att öfvergifva. Aldrig förr hade hon haft tillfälle till intimare umgänge med bildade personer, hvilka hon kände endast från mid-dagar och baler, der i allmänhet blott en sida, den fina tonens och belevnhetens, framträder. Det var därför naturligt, att Göranson särskildt under den varma vänskap, som nu hade inträdt, skulle hvad kunskaper beträffar framstå i en synnerligen fördel-aktigt dager. Det var en ny sida af bildningen, hon fick göra bekantskap med. Hon började icke allenast ana, att denna sida var den bästa, den värderikaste utan ock längta efter att tränga in i och tillegna sig densamma.

Göranson ansåg hon för inbegreppet af allt hvad lärdom hette, för snillet personifieradt. Han var naturvetenskapman och hade i fru Lundstedt funnit en tacksam och beundrande åhörarinna, då han i populär och lättfattlig form under deras promenader och samtal för henne framstälde och förklarade hvardags-lifvets fysiska och kemiska företeelser både dem hon förut observerat och andra, som endast ett vaket, in-tresserad öga varseblifver. Han talade om växt- och djurlifvet i alla dess skiftande och beundransvärda former, dess ekonomi och underbara instinkt.

Hon kände sig sjelf allt fattigare och obetydligare inför denne man, som hon nyss förut betraktat med ett visst medlidsamt förakt. Hon började inse, att det gifves en annan rikedom än penningens och att denna rikedom hade ett större och gedignare värde. Kunde hon ens närmelsevis njuta så mycket af sitt guld som denne fattige yngling af sina kun-

skaper. Men att ega båda, vetandets och penningens rikedom, det måtte vara lyckligt och afundsvärdt. Och huru lätt var det icke för honom, tyckte hon, att få världsliga egodelar, när han hade kunskaper, men kunde hon sjelf väl förvärfva något nämnvärdt vetande, det var omöjligt det insåg hon. Med sådana tankar kände hon sig så ovärdig honom, och ändå kunde hon icke låta bli att älska honom.

Denna ovärdighetskänsla var dock blott momentan hos henne. Det var då han talade för henne och som hon tyckte med lätthet avslöjade naturens hemligheter, liksom vore han dess upphofsman, som hon kände denna ovärdighet som störst. Andra tider deremot kunde hon icke hindra sig att tycka, att rikedom och den glans, som den förlänar, ändå icke äro så föraktansvärda. Hon visste, huru penningen talar alla språk och är snart sagdt en obehärlig makt.

Han å sin sida hade alltför mycket pröfvat på lifvets allvar och ekonomiska vidrigheter för att vara blind för denna penningens makt. Han var icke så främmande för det reela lifvet, att han satte penningen först i andra rummet och en »koja och ett hjerta» i första som den oerfarna ungdomen så ofta gör. Han visste, hvad fattigdom vill säga, visste att den kan stäcka de djerfvaste vingar, de snillrikaste plåner och skapa förolyckade existenser, den lika väl som öfverflödet, illa användt, kan göra det.

Nu kunde han blifva rik, det insåg han, men skulle han kunna lefva ett lyckligt lif samman med denna qvinna? Mera betagen var han icke, än att han kunde göra sig denna pröfvande fråga. Och skulle han väl någonsin af hela sitt hjerta kunna älska henne, kunna höja henne till sin ståndpunkt i andligt afseende, i själsutveckling, så att deras samlif ej stördes af alltför starka dissonanser, af alltför

skärande missljud. Han vågade eller kunde icke ens i sitt innersta hjertedjup ge ett bestämdt svar på denna fråga. Men hvad han visste och kände med sig var, att han icke kunde egna henne någon ljuf, svärmande kärlek, ej älska henne så som man älskar i ungdomens sköna vår, oreflekteradt och helt hängifvet, så som man älskar den knoppande ungdomen. Dertill var hon för mycket äldre än han, och så kom dertill detta förargliga, illusionsmördande, att hon var enka och moder. Den smula böjelse han verkligen hyste för henne, måste hafva sin grund dels i den omständigheten, att han icke träffade någon annan qvinna, dels ock att han vistades så mycket och så förtroligt tillsammans med henne, dels slutligen var fru Lundstedt, fastän enka och åtskilligt före honom i ålder, vacker, vackrare än de flesta, hvilket därade honom och ofta kom honom att glömma att hon saknade detta oftast inbilladt ljufva, sensitivartade, oerfarna hos den sjuttonåriga ungdomen, som lockar ynglingens hjerta med så underbar trollmakt. Men så ofta han blef ensam med sina tankar, tänkte han på detta. Han hade en gång, det var nu redan fem år sedan dess, älskat med ett ungt hjertas hela svärmiskhet och oskyldiga lidelse och varit älskad tillbaka. Nu kunde han icke hindra en jemförelse mellan de känslor, han hyste för fru Lundstedt, så nyktra och beherskade, och dem som en gång eldat hans 20-åriga svärmiska ynglingahjerta. Att gifta sig med denna enka var att sälja lifvets heligaste lycka, en ren, oskyldig flickas kärlek, för penningen. Men å andra sidan hvar hade han denna rena, oskyldiga flicka, som älskade honom? Och om han det hade haft, skulle det icke hafva gått som med hans första kärlek, som han trott skulle vara evigt, men som ändock snart nog bleknat, när vidriga öden skilde honom från henne. Ett sådant der oreflekte-

radt kärleksrus, huru länge varade det? Skulle det hafva varit nog starkt att trotsa lifvets stormar, skulle det kunnat elda modet, hålla hoppet uppe under lifvets svåra pröfningar? Kanhända, kanhända icke. Fattigdom och nöd kanske, och de skulle hafva kylt detta rus och kommit lifsglädjen att stelna.

Sådana tankar och liknande sysselsatte Göranson och trängde sig dagligen allt närmare inpå honom. Nu som oftast, kanske alltid, segrade guld. Han halft tvingade sig att besvara hennes kärlek, som dag för dag växte. Den skulle säkert, denna kärlek, varit lika lockande för honom som någon ungdom, ty den var sannolikt hennes första, verkliga, trodde han, men åldern och enkeståndet gjorde den prosaisk. Det var honom omöjligt att fullt glömma dessa obehagliga erinringar om ett förflutet. Ibland tyckte han, att det var dumt att öfverlemna sig åt sådana tankar, men han kunde icke hjälpa det, de trängde sig på honom med all makt. Också var han icke mer än 25 år gammal.

Hvad som gjorde det lättare för honom att hänga sig åt henne och besvara hennes kärlek, var hennes, som han trodde, goda hjerta med alla hennes brister i öfrigt. Hade icke denna hjertegodhet lyst fram på ett så vackert och fördelaktigt sätt, då hon, ömmande för det ekonomiska betryck, hvori han försatt sina närmaste, beredvilligt försträckt honom behöfliga penningar. Och i hela hennes uppförande mot honom låg något så ömt och hängifvet, så mycken godhet och välvilja, hvilka nödvändigt måste komma från ett godt hjerta. Hon saknade bildning, och det var svårt, men hon var ju ännu icke så gammal, att han icke hoppades kunna bibringa henne ett och annat ur vetandets outtömliga förråds-kamrar, hoppades kunna iskänka någon droppe i lifs-

bågaren ur bildningens rika källåder. Han hade ju redan börjat och lyckats öfver förväntan.

Hon hade redan passerat den ålder, då man utan för stor svårighet inhemtar vetande, det är sant och det insåg han, hvarför det icke var hans afsigt att behandla henne som en discipel eller söka bibringa henne några afrundade och afslutade kurser i alla de ämnen, som anses nödvändiga och oundgängliga för en god uppfostran. Det var framför allt i sällskapsbildning, hvilken huru väl och fullständigt hon än vetat tillägna sig konventionell umgängeston, dock helt naturligt lemnade mycket öfrigt att önska, då den saknade allt underlag af bokliga kunskaper, som han tänkte och hoppades kunna bibringa henne de allra viktigaste och enklaste grundelementen, att hon slapp alltför ohjelpigt kompromettera sig genom sin okunnighet. Härvid byggde han på hennes kärlek, som han trodde var ren och innerlig, som den måste vara, om han i någon mån skulle kunna lyckas i sin afsigt. Om hon älskade honom, så som han trodde och som hon tycktes, hoppades han, att hon tåligt och hängifvet skulle låta sig ledas och formas af honom för att göra honom, den älskade, till viljes och vinna hans fulla genkärlek och hängifvenhet.

Invaggad i dessa förhoppningar, närde Göranson sin känsla för fru Lundstedt med en viss ångslan. Han ville icke ens för sig sjelf tillstå, att det var hennes pengar, som han sökte skjuta i bakgrunden, ensamt, som drogo honom till henne, ehuru, det tillstod han, han aldrig skulle ha tänkt på äktenskap med henne, om icke de förefunnits. Göransons kanske starkaste sida var hans pligt- och hederskänsla, och ett giftermål blott och bart för pengar skulle han aldrig hafva förmått sig till. Hade hon varit honom helt och hållet likgiltig eller rent af

motbjudande, skulle hennes penningar icke öfvat det ringaste inflytande på honom. Nu ville han icke släppa tillfället att få sig en god hustru och på samma gång blifva rik och välmående och, oberoende af ekonomiska svårigheter, kunna fortsätta sin utbildning genom studier och resor. Derför friade han och fick ett gynsamt svar, som han på förhand beräknat.

Sommarlofvet var vid denna tid redan halfdelt. Hans fästmö förmådde honom redan några dagar efter frieriet att ingifva sin afsägelse af den extra lärarebefattning han under senaste vårterminen förestått vid stadens läroverk och fortfarande egde förordnande till, för att vara fullkomligt fri att ostördt syssla med deras giftermålsangelägenheter, först och främst förlofningen, som skulle eklateras med snaraste och sedan bröllopet med thy åtföljande bröllopsresa. Ej heller han hade något emot att blifva qvitt en syssla, som han endast af ekonomiska skäl antagit och som ej svarade emot, hvad han eftersträfvat och arbetat för. Nu då han snart skulle bli ekonomiskt oberoende, vaknade hans ungdoms planer och förhoppningar åter till lifs hos honom. Han ville aflägga högre examina med höga betyg för att sålunda bättre rustad upptaga striden om lediga och högre befattningar än extralärarens mödosamma, oansenliga.

Arbetet med sina disciplar och nu snart blifvande styfsöner hade han alltjemt samvetsgrant skött, oaktadt de för hans egen person så viktiga händelser, som under tiden utvecklat sig. Ej heller efter uppgörelsen mellan honom och hans fästmö hade han afbrutit undervisningen, fastän hon föreslagit det. Hade han det gjort, skulle både det ganska mödosamma arbete, han gjort sig med John och det sjelfarbete, han tvingat denne till, hafva varit förspilda. Nu hoppades han emellertid kunna åstadkomma ön-

skadt resultat och ville därför icke lemna halfgjordt arbete.

Under hela sommaren hade de på Sjöberga lefvat nästan så godt som ensamma utan något nämnvärdt umgänge med grannar i trakten. Detta hade i sin mån bidragit till att läsningen fått ostördt fortgå jemsides med fru Lundstedts och Göransons sig utvecklande kärleksförhållande. Sjelfva hade de icke gjort några visiter, alltsedan Göranson kom, och fru Lundstedt lät, om någon kom till dem, till hälften förstå, att hon icke var trakterad af besök. Dertill var hon alltför upptagen af och sedermera betagen i Göranson, äfvensom hon måhända med den qvinnan i vissa fall ofta medfödda iakttagelseförmågan anade, att hennes värde öfver honom ej var så stort, att icke någon annan skulle hafva slagit henne ur brädet, om han träffat någon.

De hade beslutat att hålla sitt förhållande hemligt tills vidare och först om några veckor på en middagsbjudning, som fru Lundstedt ville hålla, formligen eklatera sin förlofning. Emellertid ansågo de sig dessförinnan böra göra några besök hos grannarne, som Göranson endast delvis och blott helt flyktigt kände.

Första visiten gälde major Hökclous på Sparlingsholm. Det var en gammal förnäm adelslägt, som lefde på knappa tillgångar på det lilla inteenade familjegodset. Förr hade familjen varit rätt talrik, men de äldre barnen voro nu redan gifta och ute på hvar sitt håll och endast yngste sonen, löjtnant Gustaf, var hemma mellan mötena och skötte jordbruket.

När Göranson och hans fästmö svängde upp i den långa lindalléen, som ledde upp till sätesbyggnaden från landsvägen, sågo de fullt med folk på verandan och på gårdsplanen utanför, hvaraf de slöto,

att främmande anländt redan före dem. Detta var också förhållandet. Det var brukspatron Bergström på Billeborg med familj, hustru, tre döttrar och sonen Walther, som var studentkamrat med Göranson.

»Det var riktigt roligt att få träffa en gammal skolkamrat», sade Göranson till Walther, sedan helseningen och presentationen undanstökats. »Hade jag vetat, att du bodde här i trakten, skulle jag helsat på dig. Jag är informator på Sjöberga för fru Lundstedts båda pojkar, som du kanske hört.»

»Nej det har jag inte vetat, det är också bortåt tre mil dit, må du tro. Vi ha tappat bort hvarandra alldeles sedan vår skoltid. Det är fem år nu, sedan vi träffades. Du har alltså gått skolvägen, kan jag förstå.»

»Ja, det är den beqvämaste, när man är fattig och inte har håg för presten. Men der börjar bli öfverfullt der också.»

»Ja, allting är dåligt nu för tiden till följd af den stora konkurrensen. Jag har anställning hemma hos pappa, men bruksrörelsen går sämre med. Det är jemt så mycket kostnader med nya maskiner, metoder och förbättrade uppfinningar, att den lilla fördel, som dermed vinnes, uppslukar sig själf.»

»Du gick ju in vid tekniska högskolan, om jag minnes rätt.»

»Ja, och tog ingenjörsexamen, hvilket nog är godt och bra, men man får icke dermed tillräcklig praktisk erfarenhet; också har jag haft mycket att lära sedan till och med af våra skickligare arbetare.»

»Var så god en kopp kaffe eller saft, hvilket herrarne behagar», inviterade majorskan Høcklou.

»Tackar, vi äro studentkamrater, ser tant», sade Walther, »och det är alltid roligt att träffas och språka om nu och då, helst som vi icke råkats sedan dess.»

»Ni får lof att tänka på damerna också. Ungdomen kan väl hitta på något att roa sig med. Kan didat Göranson har kanske något att föreslå?»

»Jag ber att få öfverlemnna valet åt damerna, de bruka vara mera påhittiga, då det gäller nöjen och förströelser.»

»Åh, jag ber», invände Blenda Bergström, en 26-årig frisk flicka, »vi kunna nog tänka på allvarligare saker också, fast herrarne inte behaga tro det.»

»Der blef du bränd», sade Walther. »Syster Blenda har en verklig mani att vilja anses allvarlig och praktisk, en riktig nyttighetsmänniska, ser du.»

»Det fögnar mig. För öfrigt hoppas jag mitt vädjande till damernas uppfinningsrikhet i fråga om nöjen och förströelser icke kan anses förnärmande eller på något sätt utesluta möjligheten af andra allvarligare tankar derjemte.»

»Nej, visst inte, jag ville bara reservera mig mot herrarnes *vanliga* äsigt i det fallet.»

»Bråka inte med pojkarne nu, flickor», skrek major Hökclou, en gammal gråskäggig knekt med på samma gång jovialiskt och barskt utseende, »då lägga vi beslag på dem för priffebordet.»

»Nu kommer pappa med sin olycksaliga priffevurm igen», inföll majorskan. »Gå och tag fram kloten och klubborna du, Gustaf, får ni spela krocket, jag vet ingen annan råd. Ni vet, barn små, att jag inte vill se ungdomen sitta och hänga, som den nu för tiden har så stor benägenhet för.»

»Kom, mitt herrskap, så gå vi», uppmanade Gustaf, »annars börjar mamma igen med sina eviga predikningar om sin ungdom, som hon vill, att vi ska' ta efter, hvilket kanske inte vore så rasande, men vår tids öfvervägande intellektuella uppfostran har gjort oss ohägade för kroppsliga idrotter, och hvar och en tycker om att följa sin smak.»

»Ett parti krocket har jag för min del visst ingenting emot», förklarade Blenda. »Vi äro sex, det blir lagom, tre och tre, vänner och fiender. Är kandidat Göranson skicklig?»

»Det blir det vi få se, min nådiga. Det är en smula ogrannlaga att tala om sig sjelf och sin egen skicklighet eller oskicklighet.»

»Hvilka ska spela ihop?» frågade den lifliga, blonda Elsa, sjuttonåringen, som allt jemt hållit sig i närheten af löjtnant Gustaf och gnabbats med honom, hvilken envisades att betrakta henne som ett barn liksom för två, tre år sedan, något som förmärmade henne.

»Var tyst nu, lilla barnet, det tillkommer oss äldre att bestämma det», sade Gustaf gycklande.

»Du och Elsa kunna då aldrig dra ense», inföll den 20-åriga Anna.

»Jo, det är just det vi göra», motsade nu Elsa.

»De äro för roliga», hviskade Walther åt Göranson, »sig emellan gräla de jemt, men hålla ihop som ler och långhalm emot andra. De ha älskat hvarandra och gnabbats, se'n de voro små i världen, och alla äro vi öfvertygade om, att de bli gifta en gång. De passa i sjelfva verket så innerligt bra för hvarandra.»

»Vänd dig om, Elsa», sade Blenda, »så får du bestämma, hvilka klot hvar och en skall ha.»

På Blendas fråga: hvem ska' ha det, och det och det, namngaf Elsa för hvar gång någon af sällskapet, och det föll sig så, att de tre flickorna fingo jemna nummer och herrarne udda.»

»Om igen, det duger inte», yrkade Anna.

Nu fingo Blenda, Göranson och Elsa jemna och de öfriga udda.

»Om du drifver mitt klot nu, Gustaf, som du

brukar göra, bli jag aldrig god på dig mera», sade Elsa.

»Vi äro också fiender, det är du sjelf, som har bestämt så, skyll dig därför sjelf, barnungen.»

Elsa rusade på honom för att tukta honom och Anna, som hade nummer ett och följaktligen skulle börja, skrek åt dem att dra sig ur vägen med sitt evinnerliga snack och bråk.

Under det de spelande ungdomarne hade muntert och skämtade af hjertans lust, satt fru Lundstedt som på nålar och afhandlade fjäderfäskötsel och hönsafvel med brukspatronessan, som var mycket intresserad af ämnet, då och då afbrutna af majorskan, som tyckte bättre om blommor och krukväxter. Fru Lundstedt intresserade sig ej synnerligen för någondera delen och ångrade lifligt att hafva farit hit just i dag. Ibland hade hon ordet uppe i mun att tala om sin snart stundande förlofning med Göranson, hvilket, trodde hon, skulle hafva väckt så mycket uppseende, att det på något vis spridt sig till de spelande och afbrutit spelet, som tycktes henne aldrig vilja sluta. Men så kom hon sig icke för.

I alla fall började hon bli riktigt svartsjuk på Blenda, hvilken hon såg Göranson mest sysselsätta sig med. Hon kunde icke begripa hvad det var hos henne, som fängslade honom. I fråga om skönhet var hon sina båda systrar underlägsen, ehuru hon egentligen ej kunde sägas vara ful. Hon var cendré och bräddes liksom brodern häruti på fadern i motsats till sina båda yngre systrar, som hade moderns blonda hår och ljusa ögon och i öfrigt äfven hennes glada och sorgfria humör, hennes lifliga rörelser och öppna väsen. Blenda deremot var en lugn, beräknande natur med afmätta, något stela rörelser, som gjorde, att man trodde henne vara äldre än hon verkligen var. Hela hennes sätt och personlighet ingaf

förtroende och tillit, och såg man i hennes djupa, lugna ögon, när hon talade, låg der en bekräftelse på, att hon verkligen menade och höll, hvad hon sade. Det låg hos henne något godt originelt, som man sällan påträffar hos nutidens unga, i allmänhet bortskämda och bortfjäsade ungmör. Hon stod för öfrigt i afseende på begåfning och kunskaper ej öfver den stora mängden, hvilket deremot var fallet med systemn Anna, som var qvick, snillrik och i flera afseenden rikt begåfvad.

Som Göransons och fru Lundstedts förhållanden tills vidare skulle vara en hemlighet dem emellan, var det helt naturligt, att de i sitt uppträdande emot hvarandra icke ville röja sig, hvarför Göranson med godt samvete ansåg sig kunna negligera sin fästmö och sysselsätta sig med sina nya bekantskaper och sin återfunne vän och skolkamrat, äfven sedan krocketspelet upphört och ungdomen sällat sig till de äldre. Han var ovanligt glad och munter och kände sig mera lycklig än han på länge gjort.

Vid uppbrottet på qvällen bad Walther honom helsa på hemma och ta tid på sig ett par dagar eller mera, om han hade lust, i hvilken bön systrarne instämde.

»Tackar, men jag vet inte, om jag får tid. Tre mil är också bra långt.»

»Åh, fru Lundstedt har goda araber», svarade Walther med en bugning mot henne.

»Du kan ju följa med», inföll brukspatronessan, »det är så länge sedan du gjorde oss den äran.»

»Tack, bästa du, ni ska' nog få höra af oss på ett eller annat sätt», svarade fru Lundstedt och vexlade en betydelsefull blick med Göranson.

Påverkad af den glada, behagliga sinnesstämning, hvari Göranson råkat under aftonens lopp, talade han under hemfärden med liflighet och värme

om sin skoltid och om vännen Walther och andra kamrater och glada minnen från kamratkretsen och studietiden, men hans fästmö satt tyst och deltog endast fåordigt i samtalet. Han var dock så upptagen af sig sjelf och sina minnen, att han icke lade märke dertill.

»Det var skada», sade han efter en stunds tystnad och tryckte hennes hand, »att du inte förr låtit oss resa ut i grannskapet. Fins det godt om så trefliga familjer som brukpatronens?»

»Nej», svarade hon enstavigt. »Men», tillade hon strax derpå, »vi kunna ju en dag, när du vill, fara och helsa på i prostgården.»

Hon visste att det besöket skulle verka kylande som glace på en stark vinmiddag. Den gamle hederlige prosten Thunborg var nemligen en af dessa antediluvianska gengångare, som hållit sig så litet som möjligt berörda af nutidens brusande, realistiska lif och lefde i gångna tiders idylliska lugn, anseende allt, hela universum, sig sjelf och de sina, i säkerhet och skydd i den allgode Gudens kärleksrika hägn. Der lefdes ett så att säga i växten stelnadt, ett dödt lif i prostgården. Att der tala om t. ex. Darwin eller andra »otrogne» framåtskridandets män var att tala om någonting i bästa fall helt och hållet okänt eller om sjelfva antikrist.

Att Göranson med sin specielt naturvetenskapliga bildning ej skulle finna några sympatier eller någon trefnad bland dessa bibelfromma menniskor insåg hon mycket väl.

Äfvenledes med temlig likgiltighet gjorde Göranson med henne ytterligare ett par visiter i grannskapet, hos en distriktläkare Grip med en sträf, osympatisk fru och många små barn, samt hos en possessionat Anderberg, som vurmade för racekor, mejerier och artificiella gödningsämnen och ansågs ovanligt tät

med en förnäm hustru, som aldrig uraktlät att slå upp sin eleganta flygel, när något främmande kom, för att låta höra sin numera obetydliga röst och tala om sin sista stockholmstripp och den gudomliga operan.

På Sjöberga hade man emellertid påskyndat tillredelserna till förlofningen, som skulle firas med pomp och ståt. Fästmän, som släppte till fiolerna, ville så ha det. Hon började att längta efter det glada festlif, hon fört under sin afidne mans senare år och som hon mest saknat under enkåret. Nu var det slut och mannen helt och hållet glömd för en annan, som snart skulle träda i dennes alla rättigheter.

Båda två foro till staden för att göra nödiga uppköp för kalaset och sätta skräddare och sömmerskor i gång samt låta trycka bjudnings- och förlofningskort, hvilket var det icke minst viktiga. Något främmande från sitt umgänge i staden ville fru Lundstedt dock icke se på sin förlofningstillställning och låtsades ej heller om någonting för någon af de få bekanta, som voro qvar i staden under sommaren och som hon händelsevis stötte på. Visserligen var det en både lång och tidsödande resa, dels på jernväg, dels landsväg ut till hennes sommarställe, men det kunde ej vara egentliga orsaken, hvarför hon icke ville åtminstone inbjuda någon. Göranson fäste sig icke dervid eller reflekterade deröfver nu. Umgängeskretsen ute på landet skulle alltså ensamt bjudas, och det så vidt och så många som möjligt.

Man hade hunnit ett stycke in i augusti. Sommaren hade varit ovanligt vacker, omväxlande med solsken och starka men snart öfvergående åskregn. Någon gråtmild himmel hade man icke haft att klaga öfver tills för några dagar sedan, det var omkring den tionde, då regn hade börjat falla och som det tycktes utan att vilja sluta så brådt. Man närmade sig med raska steg den sextonde, då eklateringen skulle ega rum.

Eventuellt hade man tänkt duka under de höga lindarne, som stodo i en grupp på gården och nu i sin rikaste blomning spridde en angenämt doftande vällukt, som blandade sig med den från rabatternas och parterrerernas eftersommar- och höstblommor, hvilka nu prunkade i granna färger. Men denna plan tycktes man till följd af regnet helt och hållet få uppgifva och hvad som var ännu förargligare illuminationen och fyrverkeriet på qvällen.

Man hade också tänkt ställa till en liten båtfärd på sjön strax efter middagen till en af de täckaste holmarne, der i ett buskage af hassel och al en naturlig berså hade blifvit uttröjd, planerad och grusad samt försedd med bord och bänkar. Det var Göransons idé och verk. Han hade alltid svärmat för båtfärder, alltifrån ynglingaåren, från sina tjugu, den der tiden, då han under en sommarkondition lidelsefullt förälskat sig i äldsta dottern i huset och hon besvarat hans kärlek med ett ungt sjuttonårigt flickhjärtas hela svärmiskhet och oreflekterande hängifvenhet. Då hade båtfärder och fiskturer varit deras käraste herdestunder. Men förhållandet hade upptäckts och fått en prosaisk afslutning.

Från den tiden härleddes sig hans förkärlek för båtfärder, hvilka sedan ingingo i hans begrepp om muntra tillställningar såsom en viktig faktor.

Bjudningskorten slogo ned som en bomb i de stilla, oförberedda sinnena. Sjöbergaherrskapet hade under sommaren låtit höra af sig så litet, att man icke haft mycken reda på förhållandena der, och ingen hade haft den ringaste aning om den kogerbeväpnade gudens vistelse i Sjöbergas trolska parker på jagtäfventyr. Man hade icke reda på, att der fans någon, för hvilken herskarinnan kunde råka i eld och låga. De två sista veckorna hade man visserligen å somliga håll varit i tillfälle att erfaras, att

hennes båda gossars informator var en vuxen, utbildad man, men icke hade man anat eller varsnat något så intimt förhållande dem emellan att man misstänkt något sådant som nu inträffat. Som en bomb alltså, en fredlig visserligen, men allarmerande kom budskapet om den förestående förlofningen, som man måste tro, efter det, som gamla bondgummor brukade säga, var tryckt, och det på glänsande, guldkantade kort, der namnen *Richard Göranson* och *Carolina Lundstedt* voro infätade i en konstnärlig blomsterguirlande.

På Billeborg, hos brukspatronens, förundrade man sig öfver partiet och tyckte litet hvar, att det var besynnerligt, att de under sammanträffandet hos major Hökelous på Sparlingsholm icke hade märkt, att något sådant var i görningen.

»Nu förstär jag», sade Walther, »betydelsen af fru Lundstedts ord vid uppbrottet på qvällen. Jag fäste då ingen vikt vid dem eller reflekterade vidare öfver dem då, men nu...»

»Hvad var det, det mins jag inte?» frågade Blenda.

»Ja, kanhända du icke hörde på. Det var när jag sökte öfvertala Göranson att komma och helsa på oss, och mamma bad fru Lundstedt göra honom sällskap, för hvilket hon tackade, tilläggande, att vi med all säkerhet på något sätt snart skulle få höra af dem.»

»Ja, det ha vi fått nu och på ett temligen öfverraskande sätt.»

»Jag undrar inte just på, att min käre vän Göranson låtit lura sig af hennes pengar. När man som han haft ekonomiska svårigheter att dras med i hela sitt lif, är det ej underligt, om utsigten att slippa dem kan förmå en till snart sagdt hvad hederligt

som helst, men det skall bli intressant att se, om han icke tagit sig vatten öfver hufvudet.»

»Skinn på näsan får han allt ha, om han skall gå i ok med fru Lundstedt och inte bli sönderklöst allt för mycket», inföll Anna.

»Känner jag honom rätt, är det just det han saknar. I skolan hade han alltid namn om sig att vara undfallande och fridsam, och det är kanske bäst så. Hon får då hålla på att regera i sitt lilla rike, som hon varit van vid i sitt förra äktenskap.»

»Jag tyckte hon hade förändrat sig till sin fördel betydligt», sade brukspatronessan. »Hon var mera tyst och anspråkslös än förr, då hon brukade larma och göra fasligt mycket väsen af sig.»

»Det är i alla fall synd om den hyggelige kandidaten, att han skulle råka ut för henne, och en besynnerlig nyck var det af henne också att slå an på honom, hon som har så många andra tillbedjare att välja på.»

»Han får trösta sig med förgyllningen, min kära Blenda», sade Walther. »Nu kan han föra ett komfortabelt lif, och det är heller inte så föraktansvärdt.»

»Och stå under toffeln — lagom komfort. Nej, vet du, Walther, det är ömkligt, och är han något till karl, så . . . ja, ja, få se hur det går. Helst skulle jag vilja bli hemma från hela tillställningen. Jag kan icke låta bli att tycka som pappa, att fru Lundstedt är en simpel och obehaglig människa, som man mår bäst af att dra sig undan.»

»Ja, det kan du ju tycka, men det hör till för en välartad flicka att icke låtsas om sådant, och det gör icke pappa heller, det vet du. När vi äro bjudna, måste vi resa, och jag är säker på att pappa skall säga detsamma, om han hinner hem från sin resa till dess.»

»Ja, mamma lilla, det vet jag och har ej heller tänkt dra mig undan, fast jag sade, att jag *helst* skulle vilja bli hemma.»

Den sextonde augusti var inne, regndiger och blåsig som en oktoberdag. Framåt middagstiden började gästerna komma i heltäckare osh suffletter. Kuskar och hästar voro våta af ösregnet och från seltyg och sufflettukurer spred sig en obehaglig frän lukt af vått läder och tran.

Göranson och hans fästnö mottogo sina gäster och deras lyckönskningar ute på verandan, allt eftersom de anlände. Han kunde icke inför sig sjelf neka till, att han kände sig en smula brydd och förlägen, då han gissade sig till och tyckte sig läsa i allas ögon, hvad de tänkte om honom och hans förlofning, att det var ett penningeparti helt simpelt utan kärlek och gemensamhet i tycken och åsichter för öfrigt. Dessa hans tankar väckte i sin ordning andra: icke var det med sådana känslor som nu han föreställt sig och trott, att han en gång skulle komma att fira sin förlofning. Icke hade han trott att kärleken skulle få så litet eller intet rum i hans hjerta på denna dag, att han icke skulle känt sin själ lycklig och nöjd, känt sig stolt öfver att för hela världen få visa sin älskade och sin kärlek, utan att som nu tvärtom stå med en viss blygsel för det steg han stod i begrepp att taga och utan några varmare, innerligare känslor för henne vid sin sida, än att han kallt och lugnt kunde tänka dessa tankar. Det var särskildt inför ungdomen, för sin vän Walther, som han trodde genomskådade honom, och för hans systrar, som han kände sig mest brydd och som han trodde skulle hänle åt honom och förakta honom, som kastat bort sin kärlek, sitt tycke på en ovärdig och för hennes penningar. Han tyckte sig stå hardt när som en brottsling, anklagad af sig sjelf, inför dessa

domare, inför denna Blenda, som med en viss föraktfull medlidsamhet och sin vanliga lugna förtroendeingifvande vänlighet lät sina blickar hvila än på honom, än på hans fästnö, som hon i alla afseenden stod så mycket öfver.

Påverkad af dessa känslor var Göransons stämning under middagen ej den bästa. Han förmådde icke beherska den missbelåtenhet med sig sjelf, den oro, som gnagde hans inre likt en förstörande parasit. I korta, fåtaliga ordalag gaf han bekräftelse åt det steg, hans numera fästnö och han tagit och till hvars firande de skattade sig lyckliga att se sina grannar, som oaktadt det ogynsamma vädret hade haft den för dem fägnessamma och smickrande artigheten att infinna sig. Lika knapphändigt tackade han å sina och fästmöns vägnar för den skål, som prosten Thunborg anhöll att få utbringa, inneslutande i den de varmaste lyckönskningar för de nyförlofvades framtid och lycka i äktenskapliga ståndet.

Strax efter förlofningen föranstaltade man om lysningen och så fort denna hunnit försiggå, skulle bröllopet ega rum, hvarefter de ämnade anträda en utrikes resa på obestämd tid. Tillredelserna för denna upptogo tiden, som skred skyndsamt framåt, och man befann sig redan i medlet af september, då allt var i ordning, och vigseln förrättades i all stillhet med endast några få personer som vittnen. Ej ens sönerna voro med, ty de hade redan börjat skolan, der Göranson lyckats få Johan upp i tredje klassen.

Morgonen derpå anträdde bröllopsresan under stora förhoppningar å ömse sidor på nytta och nöje.

Hvad Göranson icke minst hoppades på var att under denna resa, då hans hustru mera uteslutande skulle komma att ligga i hans händer och vara hänvisad åt hans hjälp och ledning, kunna inverka bildande på henne och lyckas slipa bort åtskilliga kan-

tigheter, som han på senare tiden allt mer och mer fått ögonen öppna för. Särskildt efter förlofningen antingen det var därför att hon icke sökte dölja sig och sina svagheter så mycket, eller han blifvit skarp-syntare, hade han upptäckt en hel del fel och rent af fula sidor, som han förut icke lagt märke till.

Så hade han kommit under fund med hennes ofta orättvisa och allt annat än värdiga beteende mot sitt tjenstefolk och deras deraf förorsakade brist på lydnad och tillbörlig aktning, hennes benägenhet för slarf och lätja, hvilka båda oarter mest framstucko i hennes klädsel och hennes benägenhet att hela dagarne gå omkring och söka efter arbete, liksom om hon gjort undan allt så väl, att hon ingenting hade att göra, och ändå fans det tydligen så mycket som behöfde en husmoders tillsyn och ingripande för att bli bra. Han började inse, att det var lätjan och häglöshet för arbete, som gjorde, att hon antingen icke såg, hvad hon hade att göra eller kom henne att rygga tillbaka för att gripa sig an dermed, emedan det skulle fordrat för mycken ansträngning. Kanske var det också brist på kunnighet och duglighet, hvilket han ännu icke varit i tillfälle att öfvertyga sig om, men det skulle icke hafva synnerligen förvänat honom, om så varit.

Det som dock gjorde det pinsammaste intrycket på honom, var att se hennes nästan fullkomliga brist på kärlek och omvårdnad om sina barn, hvilka voro helt och hållet hänvisade till tjenarne. Att de ej alltid gingo så snygga och vårdade, som man kunnat vänta, är under sådana förhållanden ej mycket att undra öfver. Ej heller fingo de lära sig att vara rädda om sitt, om sina kläder och sådant, utan de förstörde allting genast. Det kunde då hända att de fingo stryk och bannor af modern, men någon kärleksfull omvårdnad och vakande tillsyn fingo de

icke, lika litet som några goda exempel på aktsamhet och ordning. Det enda afseende, i hvilket hon strängt höll ögat på dem var att tillse, det de ej fingo leka med rättar- och statbarnen, hvilka hon ansåg för simpla och ovärdiga dertill. Det var icke så mycket för sina barns skull eller af fruktan, att ett sådant umgänge skulle inverka ofördelaktigt på dem, som hon förbjöd dem det, utan fastmera för sin egen, för att hålla afståndet emellan sig och folket så stort som möjligt och visa det sin ringaktning på alla upp-tänkliga sätt. Att barnen icke skulle hysa någon tillgifvenhet för modern, då de icke fingo komma till henne med sina sorger och fröjder, är helt naturligt. Men nu voro de så vana vid denna kärlekslöshet, att de ej funno något besynnerligt deri och voro ej heller nog gamla att på reflektionens väg komma till insigt om, huru vanlottade de i det fallet voro.

Alla dessa vrängsidor hade Göranson under första tiden af deras kärleksförhållanden icke synnerligen märkt. Också hade hon då så uteslutande varit upptagen af honom och af ifvern att behaga honom och bryta hans i början visade likgiltighet, att hon icke hunnit egna någon tid åt gräl med sina pigor, som nu fritt höllo mottagning för gårdsdrängarne i köket om qvällarne, eller åt förhindrandet af gossarnes benägenhet för umgänge med sina i ekonomiskt hänseende mindre lyckligt lottade jemnåriga. En frid och ett lugn, som sträckte sig till alla och öfver hela huset, hade under dessa få veckor herskat på Sjöberga och i sin mån bidragit till, att Göranson blifvit styrkt i sin goda tanke om sin numera hustru, som han trodde hade ett godt hjerta och en ädel, fast genom omständigheterna något missriktad karaktär.

Att denna hennes karaktärs sjukliga missbildning var större än han i början trott fick han dagligen nya bekräftelser på. Dock trodde han ännu

alltjemt, att dessa sjukligheter endast voro ytliga och att de följaktligen lätt skulle kunna skäras bort och botas, hvarpå allt skulle blifva bra och godt. För utförande af denna operation bygde han, som sagdt, stort hopp på resorna i utlandet, på lifvet ensam med henne, då han skulle söka rensa bort hennes högmod och öfriga lyten, söka bilda hennes hjerta och äfven hennes hufvud genom samtal, föredöme och kärlek.

Att han grundligt bedrog sig i detta hopp, visade sig snart nog. Den årstid, hösten, som de hade valt, var ej heller den lämpligaste för resor. De stora städernas konst- och tafvelgallerier, teatrar och andra estetiska bildnings- och förlustelsemedel hade för henne föga njutning att bjuda på. Hon blef snart trött på alltsammans, och han fick mestadels flacka omkring ensam, medan hon stannade kvar på hotellet och sof eller satt och hade tråkigt och visade sig sur och mulen, när han kom hem, hvarför han hade nog med att klara hennes lynne utan att tänka på allt det andra, som han trott sig kunna göra med och för henne.

Naturen var döende och hade ej heller särdeles stor dragningskraft på henne. På sin höjd kunde hon vid åsynen af en vacker vy, ett leende eller imponant natursceneri beundra det en smula för tillfället, men något varaktigare intryck tog hon aldrig af något och var öfver hufvud icke mäktig af någon ädlare själsnjutning.

Hon började efter blott några få veckors resa klaga öfver huru besvärligt detta kringflackande lif var, huru isolerad och ensam hon var tvungen att lefva midt uppe i detta brusande, oroliga lif omkring henne, huru odrägligt det i längden blef att icke kunna tala med någon, icke förstå något af allt detta pladder rundt omkring henne. Det enda hon hade verklig förnöjelse af var juvelerarbutiker och mode-

magasin, utanför hvilkas fönster hon med förkärlek dröjde. Men snart nog nöjde hon sig icke endast med att mätta sina beundrande blickar med all denna granlåt, som Paris' jättebasarer upprulla för en prakt- och modeyrande allmänhet. Hon ville köpa, köpa gnistrande briljanter och eleganta toaletter utan att se på hvad det kostade. Hon förstod icke eller ville åtminstone icke förstå att med hennes för borgerliga förhållanden storartade förmögenhet en furstlig lyx dock icke kunde utvecklas.

Göranson fick nu lifligt känna obehaget af att vara gift och blott derigenom rik och på så sätt utan egentlig dispositionsrätt öfver sin hustrus förmögenhet, särskildt då det gälde hennes personliga utgifter. Huru kokade icke harmen inom honom, då hon öste ut flere tusen francs för en *écolier* eller 150 francs för en hatt, så att man genast måste telegrafera hem och få kreditivet ökad. Och allt detta för att få lysa inför bekanta, när hon kom hem, lysa med en lånad glans, som hon icke förmodde uppbära. Ja, hon var nog fåfång att yttra, då hon en dag kom hem från en bazar med en klädning af glänsande cameliafärgadt siden i fasoneradt mönster:

»Tänk huru afundsjuk den högförnåma hofrättsrådinnan Silfverkula, som stoltserar i sina gamla spetsgarnerade, pjaskiga klädningar från Gud vet huru långt tillbaka, skall bli när hon får se mig i den här, och jag kan slå henne i halsen med, att den är direkt från *Au bon marché* efter allra nyaste modet; hon som alltid vill vara så chic och nästan tror, att det är hennes uteslutande privilegium.»

»Du gjorde klokast i», svarade han, »att icke söka väcka en sådan afundsjuke, ty du är icke rätta personen att spela någon dominerande roll hvarken i sällskaps- eller modelifvet. Du borde inse och

finna, att du med dina anor och din uppföstran för öfrigt icke bör göra anspråk på att anses vara den första i allting, det väcker bara berättigadt löje.»

»Jaså låter pipan på det viset nu, i somras lät den annorlunda. När du talade om din barn- och ungdom och det hem, hvarifrån du utgått, och jag om mitt — hette det icke alltid då, att börden gör intet till vår människa, till vårt sanna människovärde, att vi uppkomlingar, eller hvad det var för slag, icke behöfva kröka rygg mer än de andra eller för dem. Vi äro människor som människor allihop.»

»Det sade jag och det står jag för också. Men hvar och en, som vill lysa och pråla, gör sig mer eller mindre löjlig, du mest därför att du saknar den snart sagdt medfödda vanan vid elegans och förnämhet, som de der andra ofta ha och som uppföstran på allt sätt ökat och odlat, att denna elegans och fina ton blifvit deras andra natur. Den som icke eger dessa egenskaper, gör klokast i att uppträda enkelt och anspråkslöst, om han icke vill göra intryck af en pösig påfågelhane, som dock handlar enligt sin natur, då han breder ut sin praktfulla fjäderskrud, hvilket återigen du icke gör utan jägtas i stället af ett konstladt, oädelt, falskt och löjligt begär att synas magnifik och väcka uppseende.»

»Resonnera med dig vill jag icke slå mig på, men jag tänker i alla fall, när jag kommer hem, öfverglänsa både den der damen och andra hennes gelikar med de toaletter och prydnader, jag här lagt mig till med.»

»Det är en svår tillvitelse du gör dig sjelf, när du påstår, att du skall öfverglänsa andra med dina *toaletter*. Du måtte väl förstå, att en sådan glans icke är något ditt personliga företräde utan endast dina penningars förtjenst. Och jag säger dig än en

gång, att har man ingenting annat än kläder att glänsa med, gör man bäst i att icke glänsa alls.»

Dylika små ofta förekommande tvister bringade Göranson till insigt om, att han, då han en tid hade trott på sin hustrus goda hjerta och ädla högsinhet och att hennes olater hufvudsakligen hade sin grund i brist på uppfostran, som han hoppades kunna bringa henne åtminstone det nödvändigaste af, betydligt öfverskattat henne. Han började inse, att det var kärleken, som för tillfället hade gjort henne vek och god. Men nu, sedan den börjat svalna, brydde hon sig allt mindre och mindre om att söka dölja sin haltlösa karaktär. Redan nu på denna bröllopsresa, som han så mycket gladt sig åt, fick han utstå tråkigheter och förargelse för hennes nyckfullhet och högfärd. Hvad skulle icke det blifva när de kommit hem, frågade han sig mången gång. Att t. ex. spela värd i hennes eleganta våning i staden, der hon skulle uppträda pösande och draga åtlöjets uppmärksamhet till sig, men han betraktas som en nolla, en betydelselös nolla, som endast var sin hustrus man och ingenting vidare — han kände redan på förhand, med hvilka känslor han skulle vanka omkring, främmande i sitt eget hem. Och skulle de icke hafva fullkomligt rätt, då de betraktade honom som en nolla? Var han någonting kanske? Förtjenade han två styfver till sitt uppehälle? Nej! Men detta förhållande måste ändras, han måste bli någonting annat än sin hustrus man, det började han redan nu inse.

Länge hade hon längtat tillbaka till Sverige, fast de icke hade varit ute mer än två månader stort. Hon ville nödvändigt hem till julen. Göranson hvarken ville eller ansåg sig ha rätt att försöka använda maktspråk, ty dels var hon ju mera berättigad än han att bestämma en resa, som hon ensamt bekostade,

dels kunde han hafva misslyckats, om han försökt göra hennes vilja underdänig sin, och det ville han icke riskera. Det skulle hafva varit ett alltför stort öfvertag för henne och farligt för framtiden. Längre hade han genom öfvertalning förmått henne att uppskjuta hemresan. Men att få tillbringa hela vintern ute, som han hoppats, när de reste, insåg han numera vara en omöjlighet. Dertill var hennes begär att få komma hem och lysa under säsongen alltför stort. I sjelfva verket hade hon också tråkigt, då hon dels saknade den bildning, som är oundgänglig för ett sant njutande af konstens alster, dels också sinne för naturen och slutligen ej förstod språket alls. Hon längtade från detta olidliga »kacklande», som hon uttryckte sig. Hon sade sig ej vilja kasta ut pengar för att ha tråkigt.

Kosan måste därför ställas mot nordens. Det var den förste december de bröto upp från München, der de varit de sista fjorton dagarne. Dess berömda konstgallerier hade så litet intresserat henne, att hon ej vårdat sig att gå dit mer än en enda gång.

Göranson hade förstätt att draga ut på tiden så länge, att de redan hunnit den trettonde, då de från Hamburg ångade in i Malmö hamn.

En kall bitande nordan var den första helsning fosterjorden bringade dem. Vintern hade inträdt ovanligt tidigt. Marken var redan snötäckt och blåsten hade hopat stora drifvor nere på skånska slätten, så att tågen hade svårt att hålla trafiken regelbundet uppe.

Göranson hade från första stunden de vändt södern ryggen blifvit dystrare och mera nedstämd till lynnet än han eljes brukade vara, och denna nedstämning hade ökats ju mer de närmade sig hemjorden. Det var först sedan han blifvit gift som denna dysterhet fått makt med honom. Han hade

dittills varit den glade, förhoppningsfulle, kanske något trotsige ynglingen, som icke låtit ens de svåraste ekonomiska bekymmer och motgångtr nedslå sitt lynne. Han hade alltid trott, att svårigheter af det slaget skulle vara de svåraste, men han insåg nu, att det gifves värre och att han kommit i dem och såg sig ingen utväg derur.

All denna dysterhet kom sig af hans felslagna förhoppningar i fråga om sin hustru, på hvars kärlek han räknat för mycket liksom ock på sin egen förmåga att ombilda henne, visserligen icke så mycket till en sig undergifven och ödmjukt lydlig kvinna, som fastmera till en ädel, sann och sympatisk människa.

Den utländska resan, af hvilken han i det fallet hade hoppats så mycket, hade icke utträttat något. Han hade blott allt mer och mer fått ögonen öppna för det svalg, som skilde dem åt. Han hade funnit, att han misräknat sig, då han trott och byggt på en trettioåtta-årig kvinnas kärlek. Nu fast för sent hade han lärt sig inse, att denna ålder icke är mäktig af att uppgifva allt sitt, hela sitt förra lif, sitt forna jag för den älskade och forma sig efter hans vilja likt mjukt vax, något som den sjutton-åriga kan, om hon ledes af en brinnande kärlek och ser, att den älskades afsigter äro goda.

Någon absolut dålig kvinna kunde hon icke sägas vara, hans hustru, men hon var ytlig och egen-sinnig, skrytsam och stolt med alla med dessa beslägtade lyten, hvilka medgången hade skapat och närt. Nu var hon för gammal att öfvervinna och bortlägga fel, helst som hon icke insåg eller ville inse dem och dessutom saknade energi och tyckte, att när hon lefvat nöjd ett halft lif eller mera med dem, hon icke hade skäl att frångå sina vanor, som nu blifvit hennes andra natur.

Dessa dårade och misslyckade förhoppningar och afsigter med sin hustru var det som gjorde honom förtviflad och modlös och kom honom att med en pultrons skugggrädsla gå framtiden till mötes. Han fruktade, att han aldrig skulle kunna ens i någon ringa mån bortrensa det frodiga ogräset ur hennes själ, så att samlifvet med henne blefve åtminstone drägligt, utan alltför starka dissonnanser. Han fruktade desslikes, att han, då de nu kommo hem till menniskor, som talade hennes språk och med hvilka hon således kunde meddela sig, skulle förlora allt värde öfver henne. Men, sade han sig, hvad tjänade det till att söka dölja sanningen för sig, han hade ju redan lidit denna förlust.

Att ett förödmjukelsens lif väntade honom, då de kommo hem, insåg han snart nog, när de väl installerat sig i hvad hon helt öppet kallade sin våning. Hon mottog visiter och gjorde visiter, men honom kände ingen. Han hade under den enda termin, han vikarierat i stadens skola, ej hunnit förvärfva sig några nämnvärda bekantskaper. På sin höjd fick han ett och annat besök af några för detta lärarekamrater, som voro lika fattiga, som han varit under deras kamrattid, och som nu, då han hettes rik, spelade smickrande och inställsamma och mycket goda vänner, ehuru deras förra korta bekantskap hade varit blott och bart en ytlig, en sådan som medför, att man helsar på hvarandra på gatan, men för öfrigt icke har något umgänge eller någon gemensamhet i intressen och tycken. Det till och med förvånade honom, att de ens kommo. Kanske hoppades de få låna pengar af honom — han skrattade generadt vid denna tanke — han hade ju inga pengar, fast man påstod, att han var rik och lyckönskade honom till att hafva gjort ett godt parti.

Hans hustru deremot hade många väninnor, det

vill säga väninnor från baler, middagar och supeer, väninnor, som hade tyckt om hennes viner och mat och därför kallade henne »du» och »söta Lina» och pussade henne och läto föra sig till förmakssoffan, der de slogo sig ned och smuttade på den framsatta tokayern och knöto näsdukarne fulla af konfektyrer och bakverk, som deras magar icke tålte vid, hem till barnen. Och så bådo de »söta Lina» berätta om sin resa och sina reseintryck, det vill säga i allra största korthet nu, då de icke hade, fastän det var midt i julstökets, kunnat neka sig det nöjet att gå upp och helsa sin väninna välkommen hem. Sedan, längre fram, hoppades de få en utförligare berättelse. Detta lofvade »söta Lina», och så bröto de upp med en värdslös nigning och en knapphändig handtrykning för hennes man, som måst nöja sig med att bli tagen i skärskådande likt ett underdjur, som hon fört med sig hem, utan att han stort fått något ord med i samtalet, som mestadels rört sig kring bekantskaper och förhållanden, som han icke kände eller var inne i.

»Glöm inte bort oss nu i helgen, tag din man med dig», och med dessa ord gingo de och möttes vanligen i dörren af nya.

Så fortgick det i flere dagar och Göranson var rasande på hela väninnekreten och försökte hålla sig undan på sitt rum, för detta mannen-snusmalarens enskilda kontor, hvilket ännu har spår af snus och snusluk, men då kom det genast bud efter honom, ty väninnorna kunde naturligtvis icke tygla sin nyfikenhet att få se honom och göra hans bekantskap.

En och annan bland husets herrbekanta kom också upp. Hon presenterade då alltid »en af sin salig mans bästa vänner», men det bestälsamma ryktet visste snart nog föra till Göransons öron, det

dessas hennes s. k. salig mans vänner snarare varit hennes. Detta var också sannolikast, eftersom det mestadels var ogifta män, martissöner och jurister, hvilka funnit behag i snusmalarefruns koketteri, vackra figur och smak för frivolité.

Gubben Lundstedt hade ej varit så nogräknad med sin hustru i det här fallet eller besvärats af någon svartsjuka. Tvärtom var det icke utan en viss tillfredsställelse han såg sin vackra maka omsvärmad af beundrare. Hon var ju ändå i sjelfva verket hans, och det smickrade hans fåfänga, att något som han egde var omtyckt, ty han förstod icke, att det var de dåliga sidorna hos henne, som slog mest an på dem. Hennes beundrare utgjordes nemligen af dessa utlevade vivörer, som finna det uppiggande att träffa och tala med en qvinna, som icke tager det så noga med deras frivolité utan kan, om, det gäller, svara med samma mynt. Hvarken Lundstedt eller hans hustru hade så fina begrepp om det passande härvidlag, att de insågo det simpla som låg i detta halft lättfärdiga umgänge. Hon för sin del trodde snarare, att det var bevis på god ton och belevnhet, att icke taga det så noga i det fallet. Det var ju ändå i sjelfva verket betydligt finare och åtminstone på ytan grannare dessa vivörers språk, än hvad hon och äfven han varit vana vid att höra i sin barndoms och första ungdoms umgängeskretsar. Naturligtvis var det ej heller alltid och i hvad sällskap som helst dessa hennes beundrare tilläto sig sina friheter utan mest vid hennes mans spelpartier och herrsupéer, men ryktet härom hade dock kommit ut och det fattades ej de, som med vissa personers vanliga tjenstaktighet i det fallet, drogo försorg om, att Göranson icke fick lefva i lycklig okunnighet härom.

Och äfven om dylika tjenstvilliga andar ej fun-

nits, skulle han i alla fall i längden icke undgått att märka, att i dessa herrars förtroliga och obesvärade ton och sätt gent emot henne förelågo gamla, mer än tillbörligt intima bekantskaper. Göranson hade sig icke så noga bekant, huru mycket i kurtisväg som brukar tolereras i de fina mattbelagda salongerna. Han var icke så mycket inne i det högre sällskapslivet, att han visste, att det i en stor societé ofta gifves några individer, som roat sig så länge och intensivt, att det i nöjesväg vanliga, som för dem blifvit alldagligt, urartat till tråkighet och öfvermåttnad, och att de i stället jaga efter det extravaganta, det slippriga och blott halft tillättna, hvilket ensamt förmår pigga upp dem och bringa dem en tillfällig förströelse, som de ej kunna finna på annat håll, icke ens i arbete, som de sakna häg och kraft för och som därför snarare blir dem en plåga. Om allt detta visste Göranson icke så mycket, men hvad han visste var, att han ville hafva sin hustru för sig sjelf och var ingalunda hägad att tåla dessa parfymerade balhjeltars närgågenheter, äfven om hon icke skulle befinnas nog finkänslig att betrakta dem som sådana.

För Lina, som icke hade något annat intresse än sällskapslivets nöjen, hade baler, supéer och middagsgar blifvit nästan ett behof. Hon hade ingenting annat att tänka på och utfylla sin tid med. Dertill kom begäret att blifva firad, fjäsad och kurtiserad. Att hon sjelf trodde, att hon var en stjärna af första ordningen inom societeten är lätt förklarligt. Men hade hon efter en tillställning, der hon haft roligt och i sitt eget tycke gjort furor, kunnat höra de bäska saker, som hennes ifrigaste beundrare hviskade sins emellan, då de gingo hem och skildes i portgångarne, eller de förnäma väninnornas illa dolda harm öfver den våpiga för detta bondpigana, som ville

agera högsta hönset i korgen — då kanhända hon fått ögonen öppna och möjligen bättrat sig. Men nu var det för sent. Nu intog hon en alltför säker för att icke säga dominerande ställning inom societeten för att kunna såras annat än på ryggen.

Alla dessa misshälligheter blefvo Göranson fullt klara under julhelgen och de den åtföljande tillställningarne. Han fick också då full förklaring på, hvarför hon nödvändigt velat hem till julen. Att det var begär att lysa och högmod visste han nog och nu fick han dertill ögonen öppna för hennes smak för kurtis och hennes för en äkta man allt annat än behagliga gracer mot ungherrar. I detta senare, förstod han, låg också förklaringen på, hvarför hon ej velat inbjuda någon af sitt stadsumgänge till förlofningsställningen på Sjöberga. Hon skulle säkerligen då ej kunnat hålla uppe den nimbus af renhet och oskuld, hvarmed hon så väl vetat omgifva sig dessa få sommarveckor, det insåg han nog, och måhända var hon verkligen också så kär i honom, att hon äfven därför ej velat se någon af sina förra beundrare på en sådan dag.

Att hans hustru i viss mån skulle göra sig löjlig i sitt uppträdande i sällskapsverlden förutsåg han desslikes, men att hon skulle drifva löjligheten så långt som hon verkligen gjorde var honom temligen förvånande och oväntadt. Han hade tilltrött henne mera takt och urskiljning.

Hon skulle nödvändigt hafva annandagsmiddag vid julen. Detta var en rättighet, som annars fordom ansetts sjelfskrifven för landshöfdingens, men som hon under de senare åren vetat tillvälla sig. Detta har sin egen lilla historia.

Fabrikör Lundstedt och hans maka hade tagit sig för att skicka ut bjudningskort till annandagen, de också, i hvilka de utbådo sig äran att få se sina

umgängesvännen på middag. Många föredrogo fabrikörens, ty der gick i alla afseenden präktigare till väga än hos konungens fattige högstbetrodde. Embetsmännen kunde landshöfdingen alltid påräkna, ty de måste ju så godt som pligtskyldigast infinna sig, men plutokratien, och denna var ej liten i den stora fabriksstaden, drogs så småningom öfver till Lundstedts. Dertill kom, att landshöfdingen ej ville eller hade råd att hålla mer än en större middag på året och var därför angelägen om att se alla, hos hvilka han ansåg sig kunna gästa. Lundstedts återigen generade det icke synnerligen att första passande dag ställa till ett nytt kalas, då både de, som icke ansett sig kunna komma förra gången och de som kommit, tackade och infunno sig. Landshöfdingen sväljde harmen och gaf efter, då platstidningens qvicke krönikör, som hade åtskilliga gäss oplockade med länsfadern, passade på och skref en satir öfver »Högförräderiet i Brackköping», en satir, som till utseendet var riktad mot snusfabrikören, uppkomlingen, men som i sjelfva verket gick värst åt konungens »styrpinne». »Och så vardt annandagsmiddag hos uppkomlingens uppkomna fru lag i Brackköping», slutade krönikan.

Sista året, då nämnda fru varit försänkt i »djup sorg», hade societeten fått äta hvar hos sig, men i år skulle det gå så mycket hetare till. Nu ville fru Göranson visa, hvad hon förmådde i sin nya pariser-toalett, af hvilken hon väntade sig ganska mycket, och med sin nye man, som hon vetat begagna på ett rätt eget sätt. Men för att tillställningen ej skulle ge efter i öfrigt, fick den om möjligt lof att bli ännu mera splendid än vanligt.

Bortåt hundra personer voro inbjudna till kl. 4. Allteftersom gästerna infunno sig, presenterade fru Göranson sin man, hvilken var obekant med snart sagdt hela hopen, särskildt männen. Blygsamt och

anspråkslöst som hans lif hittills varit, var också nu hela hans uppträdande, men det öfverensstämde icke med hans hustrus önskan och egen vana. Hon tyckte att han såg för stel och tafatt ut. Det är visserligen sant, att hon icke utan en smula berättigande inför sig sjelf kunde göra denna reflexion om honom, men mycket gjorde också den omständigheten, att han var på sätt och vis en främling i denna krets, äfvensom han icke var van att spela värd, helst icke vid en så stor och lysande bjudning. Men hvad som i det fallet brast hos värden, fans i desto större öfverlopp hos värdinnan. Med hållning och min nästan af en drottning, som tar emot sitt hof, helsade hon de ankommande, nedlåtande, öfverlägsen och stel mot de flesta, förtrolig och hjertlig mot några få.

Utän att öfverdrifva torde man också kunna säga, att hon hvad elegans och äfven smak i klädsel beträffar var den mest framstående, men man såg på herrarnes miner och damernas förargliga rynkning på näsan, så fort de hade vänt henne ryggen, att de ansågo henne öfverdrifvet utpyntad och dyrbar i sin nya pariserdrägt. Sin man använde hon ock för att i eget tycke höja sig i värdighet, i det hon presenterade honom som doktor, hvilket infall hon kommit på, emedan hon hade hört att pojkarne i skolan kallade sina lärare doktorer allesammans, äfven om de voro endast kandidater eller till och med rätt och slätt studenter. Hos tjänstefolket hade hon redan genomfört reformen från hennes nåd till doktorinnan, hvilket hon förmodligen tyckte lät förmer, oakadt Göranson på det lifligaste satt sig emot denna sin egen lättvindiga upphöjelse.

Han hade gjort henne föreställningar om att det måste väcka berättigadt åtlöje, om hon envisades att äfven inför deras umgängeskrets upphöja sin man.

och sig sjelf på detta oförtjenta sätt, och han hade i det längsta trott och hoppats, att hon skulle rätta sig efter hans uttryckliga vilja härvidlag, men märkte nu, att han talat, hoppats och förbjudit förgäfvets. För att icke ställa till komplett skandal måste han naturligtvis låta sig nöja med den honom påtrugade titeln, huru harmsen han än var, när han trodde sig se, huru de som kände rätta förhållandet, hvilka voro så godt som allesammans, drogo på munnen, när någon tilltalade honom med ordet doktor eller kallade henne doktorinna.

Så långt hade det alltså gått efter blott tre månaders giftermål. Hon frågade så litet eller intet efter hans uttryckligaste önskningsar och befallningar, att hon helt obesväradt bröt dem och gjorde honom till ett åtlöje både för sig sjelf och andra. Som en mes, en riktig mes fick han gå der och smälta harmen öfver denna dumdryga qvinnas löjliga tilltag.

Han frågade sig sjelf om orsaken till detta ojemna förhållande emellan sig och sin hustru. Var hon verkligen så omöjlig att få bugt på, eller var han en kruka? Ingendera delen. Men hans hustru hade alla möjliga fördelar på sin sida. Striden, som deras äktenskap redan nu urartat till, var för ojemn. Hade han haft det ringaste att stödja sig på, någon som helst samhällsställning, låt vara blott extralärarens, och således äfven någon inkomst, skulle han icke låtit kujonera sig så som nu skedde eller låtit sig ledas af undfallenhet och hänsyn för hennes önskningsar, som han, så som det nu var, ansåg i viss mån vara sin pligt. Men han hade intet, utan var tvärtom hennes gäldenär, lefde som ett nådehjon i hennes hus, som en prydnad, en lyxartikel, som han nu fått veta, sedan hon hittat på att i en handvändning göra honom till doktor, blott för att sjelf få heta doktorinna. Detta var dock för starkt, det gick ju

in på hans rent personliga rättigheter och hur tålmodig och fördragsam han än föresatt sig vara, kunde han dock icke lemna detta opåtaladt. Hon skulle, när de kommit på tu man hand, få veta sanningen, kosta hvad det ville.

Middagen varade i flere timmar och var mot slutet, när vinerna hunnit verka, högljudd och larmande. Konvenansens band slappades allt mer och mer, och den i början något märkbara stelheten urartade till en väl stor frihet. Göranson plågades ej så litet af svartsjuka, då han såg huru hans hustru sysselsatte sig nästan uteslutande med ungherrar, särskildt husarlöjtnant v. Fritzen, med hvilken hon slagit sig ner vid ett af småborden. Det behöfdes nu så litet för att bringa Göransons blod i svallning. Ryktena, som hade hviskats till honom de senaste dagarne, trängde sig på honom med oemotståndlig makt och togo sig form i mörka tankar, som plågade honom och gjorde honom tankspridd och påfallande ointresserad af sina gäster. Han var icke den verldsman, som förmådde dölja sig och visa en lugn yta öfver sina marterade tankars oroliga stormvägor, dertill var han för mycket naturlig och känslsam.

Efter middagen tyckte han, att hans hustru sysselsatte sig alltför litet med sina så kallade väninnor och att ungarlar och gamla vivörer alltsom oftast samlade sig omkring henne, då de öfriga damerna i allmänhet passade på och drogo sig tillbaka. Sjelf kunde han icke heller tillbörligt egna sig åt värdskapets pligter, ty han var alltför upptagen af att observera sin hustru. Och alltjemt var det husarlöjtnanten, som ifrigast egnade henne sin uppvaktning, alltsom oftast sekunderad af grefve Ulfstierna.

Göranson insåg tydligt, att här förelåg en gammal bekantskap af icke precis angenämaste slag för

honom. Han började smått fundera på, hvarför hon verkligen gift sig med just honom och icke med någon af dessa fjärlilar, som nu svärmade omkring henne, tydligen icke för första gången, och af hvilka mången säkerligen varit benägen att gifva henne sitt namn och sina skulder i utbyte mot hennes förmögenhet, så att hon blott behöft välja. Hvarför hade hon då tagit honom, den fattige, namnlöse ynglingen? Det måste hafva varit en nyck eller tillfället, som lemnat honom på tu man hand med henne. Visserligen hade han alltid trott, att hon åtminstone till en början egnat honom en smula verklig kärlek, men nu började han tro såsom sannolikast, att det blott varit det vanliga begäret hos unga enkor efter att få sig en man så fort som möjligt. Hans äktenskap framstod i så fall för honom i ännu sämre dager. Han hade helt enkelt sålt sig sjelf, sin ungdom och framtid åt en lysten qvinna och för hennes penningar, som han aldrig egentligen skulle blifva egare till, åtminstone hade han ännu icke blifvit det. Nog fick han sköta affärerna, som det heter, men dessa inskränkte sig till att klippa kuponger, när hans hustru behöfde pengar. För egen del hvarken ville eller behöfde han använda några större summor. Han var van att reda sig med litet.

Sin förra mans affär, snusfabriken, hade hon strax efter dennes död lyckats sälja på fördelaktiga vilkor. Hon hade hvarken velat eller kunnat sköta den. Endast det präktiga tvåvåningshuset, i hvilket de bodde, hade hon behållit. Bottenvåningen deraf var uthyrd till handelslokal och ett par mindre lägenheter, så att äfven den affären för honom inskränkte sig till att qvittera kvartalshyrorna och lemna henne pengarne eller skicka dem på banken.

Det var med verklig tillfredsställelse och lättnad, som Göranson på qvällen såg sina gäster aflägsna

sig. Han befann sig i en ytterst pinsam och obehaglig sinnesstämning. Huru motbjudande det än var honom, måste han nu säga sin lättfärdiga hustru sanningen, det ansåg han vara både sin pligt och en nödvändighet, om han icke alldeles passivt ville underkasta sig henne och låtsa sig vara blind för de fel hos henne, som gjorde henne så löjlig i hans och andras ögon. När de befunno sig ensamma i sängkammaren, började han därför, upphettad som han var af drickandet och harmen, att andraga sitt missnöje med hennes uppträdande i sträng, nästan inquisitorisk, kall och föraktfull ton. Hade han väntat, tills upphetsningen hade lagt sig och han återfått sitt lugn och sin sjelfbeherskning, hade hans ord säkert icke fallit så skarpa, som de nu gjorde.

»Det förvånar mig, att du kan bära dig så taktlöst åt, som du gjort i dag inför en så stor samling. Ditt högmod är som jag förut sagt dig . . .»

»Jag tycker du behöfver inte upprepa det då. Du är ju för öfrigt onykter och gjorde bäst i att sofva misshumöret, som jag märker du råkat i, af dig.»

»Nej, jag har inte lust att tiga längre, du måste veta sanningen. Ditt högmod och din fåfänga äro, tror jag, i stånd till hvad som helst. Eller har du icke behagat göra mig till doktor tvärt emot min önskan och uttryckliga befallning. Att du icke inser, huru löjlig du gör dig sjelf och äfven mig derigenom, är nästan otroligt. Jag nästan nödgas anta, att du inte vill inse det.»

»Skall det vara tacken för att du fått vara med på en finare tillställning?»

»Fått vara med! Finare! Är du splitter rasande? Skulle jag, din man, icke vara med, tycker du, och anser du det vara fint och taktfullt att som du uppträda pösande och öfverlägset och låta titulera dig doktorinna utan den minsta anledning. Härvidlag,

då det gäller min egen person, måtte jag väl åtminstone ha bestämmanderätt. Likaledes har du druckit mera vin och likör än som passar sig för en dam, som vill hålla på sin värdighet och framför allt på sin qvinlighet. Jag vill dock icke fästa mig vid denna omständighet, eftersom du så förvånansvärdt väl kan bära det. Simpelt är det i alla händelser.»

»Du är naiv, sådant brukas på fina tillställningar.»

»Det kan jag inte tro. Det måste bero på värdfolket, särskildt på värdinnan, om det går så fritt, i vissa fall för fritt till, som här i dag. Det är ej underligt, att lifvet blir gladt, när värdinnan uppmuntrar ett sådant lif på allt sätt. Men var säker på, att der det icke väcker harm, der väcker det förakt och åtlöje. Jag har också märkt, huru flertalet af våra gäster dragit sig undan, när munterheten skridit öfver det tillbörligas gräns, det vill säga blifvit hvad man kallar fröjdartad. Sällskapet här i qväll har hyst en viss benägenhet att dela sig i två partier, och i spetsen för det ena stodo du och löjtnant v. Fritzen och togo med er stab förmaket i besittning och förde en allt annat än fin och städad konversation. Särskildt tycker jag du borde vetat att bättre sköta dina pligter som värdinna än att som nu nästan uteslutande sysselsätta dig med några få herrar, till på köpet, efter hvad jag hört sägas, af ej så alldeles oförvitligt renommé.»

»Kors är det der skon klämmer, du är svartsjuk, märker jag. Jag vill för öfrigt göra dig uppmärksam på, att jag varit med i fina verlden mer än du och vet bättre hvad som passar sig och inte passar sig, äfvensom jag tror mig om att kunna sköta en en värdinnas pligter bättre än du en värds.»

Hon kröp ned i sängen och vände sig åt väggen

liksom ville hon icke vidare höra på, hvad han hade att säga, och detta retade upp honom ännu mer.

»Du gjorde klokast i att tiga eller tala så litet som möjligt och blott om sådant, som du har reda på. Genom din okunnighet i nästan allting komprometterar du dig ohjelpigt. Också vill du inte lära någonting. Ville du det, så kunde du väl på vår resa ha lärt dig åtminstone så mycket, som att Frankfurt am Main ligger i Tyskland och ej i Frankrike, som du påstod i dag, och att det icke var der Münsterdömen ligger utan i Strassburg med mera i den vägen. Lika klokt gjorde du i att ensamt begagna ditt modersmål, som du genom öfning borde kunna åtminstone något så när skapligt, och icke försöka 'lysa' med franska glosor, som ofta komma som 'gu's fre' yxskaft' och tillkonstlade ända till oigenkänlighet...»

Han hejdade sig några ögonblick, men då hon icke gaf något svar, fortfor han:

»Din uppmärksamhet mot ungherrar och stadens mest beryktade rouéer vill jag visserligen icke ge den värsta tydning, men var säker om, att mången gör det, och att icke allenast ditt rykte, din heder lider deraf, utan äfven min. När man så der till på köpet som värdinna egnar sin uppmärksamhet nästan uteslutande särskildt åt en ungherre och åt blaserade ungarlar i allmänhet, har man rättighet att ge detta sätt att sköta sina värdinnepligter nästan hvilken tydning som helst. Det bevisar dessutom den största brist på takt och vanligt folkvett. Konvensansen, det vill säga det goda hos den, håller jag mycket på och den bjuder att...»

Han stannade förvånad, då han fick höra regelbundna andetag från henne, som om hon somnat.

»Är det verkligen möjligt», tänkte han för sig sjelf, »att hon tar mina förebräelser med sådan exem-

pellös likgiltighet. Det är icke möjligt, hon måste låtsas sofva antingen för att slippa höra mera eller för att visa, hur liten vigt hon fäster vid hvad jag säger.»

Han närmade sig sängen för att söka öfvertyga sig om verkliga förhållandet. En lång stund stod han och lyssnade, tills han blifvit förvissad om, att hon sof, sof tungt och hårdt som en spritfyld menniska brukar. Då greps han af en resignerad förtviflan, lik den der ser sina bästa och ädlaste afsigter stranda, afsigter på hvilkas förverkligande han byggt hela sitt lifs för att icke säga lycka så åtminstone drägliga existens. Han hade icke trott, att hon skulle vara till den grad likgiltig för honom, till den grad oemottaglig för alla föreställningar och förmaningar, att hon ej vårdade sig höra honom ens. Han hade tänkt riktigt förkrossa henne, ge hennes högmod och stora sjelftillit ett riktigt dunderslag, men misslyckats så totalt. Den var värre än allt annat, denna likgiltighet. Tusen gånger hellre skulle han hafva sett, att hon brusat upp och blifvit ond än att så der göra sig aldeles otillgänglig bakom likgiltighetens hårda mask, på hvilken inga argumenter kunde bita.

Han gick några häftiga slag öfver golfvet, hvars mjuka matta förtog ljudet af hans steg. Derpå kastade han sig i kanapén, der hans lata hustru brukade tillbringa sina förmiddagar i ett dåsigt halfsofvande tillstånd för att på något sätt kunna döda sin tid. Han kunde icke förmå sig att kläda af sig och gå och lägga sig bredvid denna halfdruckna qvinna, som i denna stund var honom riktigt vedervärdig. Han kastade en harmsen blick på hennes toaletteffekter, som hon vårdslöst kastat omkring på bord och stolar, delvis äfven på golfvet. Och detta icke allenast för i qväll eller i sängkammaren; sådant slarf

af henne spårades alltid och öfverallt, i kontor, garderobber och byrålädor.

Hvad skulle han nu göra? Hade han bara haft någon sysselsättning utom hemmet eller till och med hemma något att göra, som kunnat förströ honom, något hvarpå han kunnat förtjena om än aldrig så litet, så att han icke behöft taga allt, allt af henne. Men han hade intet, han hade icke en gång sin frihet. Han var ju fjättrad med snart sagdt olösliga band vid denna qvinna, inskränkt, fåfång, tanklös och högmodig ända till vanvett.

För sig sjelf måste han dock tillstå, att det icke var så mycket hennes skuld som fastmera omständigheternas, som gjort henne till hvad hon var. Han förstod så väl gången af hennes utveckling och insåg nu och borde förut insett, att han med sin något pedantiska regelrätthet icke skulle kunna trifvas samman med henne.

Af egen erfarenhet visste han, huru hjerta och sinne i allmogens torftiga hem ofta hårdna i lifvets allvar och bli slöa och likgiltiga, oemottagliga för alla ädlare intryck. Han visste, hur naturalism i språk och seder der icke väcka den ringaste anstöt, utan betraktas som helt naturliga saker och bli därför ej heller anstötliga. Dessa sidor hade Lina, fast något polerade, tagit med i sin nya samhällsställning. Der till hade rikedomens gjort henne stolt och högmodig, i viss mån dåsig och liknöjd, och vällefnaden hade alstrat smak för sinnlighetens retelser.

Göranson var i sjelfva verket bekajad med en viss obeslutsamhet, som gjorde, att han sköt upp och sköt upp allt obehagligt och besvärligt gång på gång. Då han på natten, innan han omsider gick och lade sig, var besluten att upptaga sina klagomål, från hvilka hon helt enkelt somnat, följande morgon, blef det derfor ingenting deraf. Sönnen hade lugnat

honom och han kunde nu resigneradt tänka öfver sin ställning och kom till den föga tröstrika slutsatsen, att han icke var den förste som var olyckligt gift.

Han kom också att tänka på, att han själf måhända icke var så alldeles utan skuld i sin olycka. Fordrade han icke för mycket af sin hustru och öfverdref han icke sin olycka. Från all skuld kunde han väl heller icke fritaga sig. Det var ju icke mer än ett rättvist straff för att han gått och gift sig utan kärlek och nästan mot sitt bättre vetande. Hade han icke dessutom velat spela skolmästare mot sin hustru alltför mycket, hvilket, det insåg han, icke passade i ett sådant förhållande som äktenskapet, som måste vara byggt på jemnlikhet. Men denna jemnlikhet hade från början fattats dem. Han hade bildning och det saknade hon. Deras idéer, tankar och känslor rörde sig därför i olika sfärer. Hvad han ansåg för orätt, hade ofta intet stötande för henne, och deras inre andegemensamhet var så godt som ingen. Dertill kom detta yttre med rikedom, som i verlden spelar en så stor roll och som hon egde, men han saknade så fullständigt, att hon fick försörja honom. Det var denna omständighet, som tryckte honom mest, deri låg något förnedrande och förödmjukande för honom, tyckte han, och det måste ändras.

Besinnande allt detta, beslöt han att blunda för sin hustrus snedsprång och fel och i stället egna sig åt studier för att om möjligt blifva doktor i verkligheten och icke blott till namnet. När anledningar till missnöje blefvo alltför stora, ville han undvika hennes sällskap för att icke ställa till obehagligheter.

Oaktadt detta sitt beslut och trots det glada festlif, som julen med sina bjudningar och nöjen hade att bjuda på och som Göranson ej var okänslig för,

var hans stämning allt annat än behaglig. Helst skulle han ha velat dra sig undan dessa talrika, nästan dagliga middagar och baler för att slippa bli vittne till sin hustrus med hans begrepp om värdighet och takt föga harmonierande uppträdande, men det hade sig icke så lätt. Det hade varit att ge sqvallret och gissningarne alltför fritt rum äfvensom offentlig bekräftelse åt sitt osympatiska äktenskap, och det ville han icke. Derför följde han med och vande sig allt mer och mer vid att låta sin hustru sköta sin kurtis och hvad hon ansåg roligt och nöjde sig med att gå och gälla för hennes man blott utan att vara något vidare för henne eller ega något gemensamt med henne, huru mycket detta än stred mot hans äktenskapliga begrepp. Detta lif var så annorlunda mot hvad han hade tänkt sig. Nog hade han vetat, att det finnes makar, som lefva så, men aldrig hade han trott, att han skulle komma att öka dessa olyckligas antal.

Under julsåsongen cirkulerade en tiggarglista. Ett industriellt företag i staden hade genom oärlig förvaltning gått omkull och ett hundratal arbetare stod midt i vintern utan arbete och bröd åt sig sjelfva och sina familjer. Hvar och en gjorde, hvad han ansåg sig kunna för att lindra nöden, och äfven fru Göranson tecknade sig för en ej obetydlig summa, mest på skryt. Men hjälpen ville ej förslå. Man kom då på den i dylika fall ej ovanliga ideen att ställa till en basar till förmån för de nödlidande. Menniskorna äro ju så egoistiska, att de vilja ha roligt för sina pengar, icke ensamt nöjande sig med ett godt samvetes tillfredsställelse öfver att hafva lindrat lidande och nöd. För att ge denna basar den största möjliga utsträckning annonserade man i tidningen och bad äfven redaktionen puffa för den samma i texten. Detta hade gynsamma följder. Gåfvor in-

flöto rikligen äfven från landet och allt lofvade ett lysande resultat. Hvar och en som hade skickat bidrag, ville naturligtvis också vara med om försäljningen och den derpå följande balen, hvarför äfven åtskilliga landtbor kommo in rätt långväga ifrån. Till dessa hörde Walther Bergström och hans trenne systrar.

Å stora hotellets rymliga sal hade bodstånd för de olika varornas försäljning blifvit uppställda. Damer ur de förnämsta familjerna fungerade som försäljerskor och togo sig många af dem i sina dyrbara national- och fantasiedrägter riktigt bedårande ut. Mången löjtnant och extraordinarie kände det säkert nu som allra svårast att ha så tunn plänbok och så skral kredit och så många björnar som vanligtvis plägar vara fallet. Sakerna voro så dyra, men tillika så vackra och utbjödos af så förföriska läppar och framsträcktes med så lena, mjuka händer, att de blefvo dubbelt värdefulla, men — det var ett det allra obehagligaste men med. Huru afundades de icke de få af sina likar, som Fortuna varit huldare och som kunde strö mynt omkring sig på alla boddiskar och till och med öfverbetala och få ljufva leenden, ömma blickar och blyga tack till belöning för sin upoffring och sina för nödställda likar ömmande, ädla hjertan. Och gubbarne sedan, de rika grossörerna och fabrikererna och vällönade högre embetsmännen, huru godt måtte icke champagnen, som såldes glasvis, smaka dem, då den kredensades af så eldiga ungmör.

Fru Göranson, biträdd af den outhärlige v. Fritzen, skötte det vid sådana tillfällen nödvändiga postkontoret och befordrade månet både med afseende på upphofsman och innehåll dunkelt eller qvickt eller elakt opus. Ett af detta senare slaget fick Göranson från en för honom alldeles obekant hand.

Hans hustru hade klädt sig i ett slags dyrbar fantasikostym i lysande färger och såsom emblemer af sin tjänstebefattning hade hon öfversällat den med små glittrande posthorn. Detta hade gifvit brefskrifvaren ideen till brevet, som hade följande lydelse:

»Herr Doktor!

Ni tyckes i qväll till de horn, som Eder galanta hustru vetat sätta på sin förra man och som hon tyckes ha fått i arf efter honom med hans öfriga rikedomar, hafva lånat henne dem hon redan hunnit pryda eder med. Det är en lysande grannlåt, som icke illa kläder henne och som Ni gjorde klokast i att framgent låta henne behålla och icke återfordra, ty hon kommer nog att sörja för, det Ni får nya i tillräcklig mängd, om hon icke går ifrån sina vanor alltför mycket.

Zingiler.»

Denna paskill kom och blandade malört i det behagliga sinneslugn, som Göranson mot vanan denna afton njöt. Han hade på länge ej känt sig så glad och sorgfri som nu. Det var sammanträffandet med vännen Walther och hans systrar, med hvilka han kände sig som gammal förtrogen, som för ett ögonblick skingrat hans lefnadshimmels dystra moln och kommit rynkorna på hans panna att släta ut sig och bringat hans själ i en länge saknad jemnvigt. Sanningen af satsen »ingen ros utan törnen» besannade sig äfven nu, tänkte han, då han stoppade ned den sårande skrifvelsen i plånboken för att icke riskera, att den kom för främmande ögon. Hvad skulle han för öfrigt bry sig derom, det der hade han redan sagt sig sjelf, att andra måste tänka om honom. Han sköljde ned förtreten i ett glas iskyld cham-

pagne och gick att söka reda på Blenda Bergström, som han under tiden förlorat ur sigte i folkvimlet.

Blenda var mindre än sina båda systrar upptagen af kavaljerer, kanske därför att hon icke var så vacker, kanske också därför att hon var så kritisk och ingalunda lätt att handskas med i en konversation. Smickraren t. ex. utsatte sig alltid för bitande sarkasmer från henne, om han stälde sina ord till henne. Smicker var henne rent af motbjudande och hon ansåg, att smickraren nödvändigt måste anse det för bevis på dumbhet eller egenkärlek hos den, som tog det för godt eller åtminstone låtsades göra det. Likaledes kunde hon ej med snick-snack om allt och om intet eller dessa för mängen andefattig så kära och ofta anlitade »*chroniques scandaleuses*», der nästan hudflänges. För intet pris kunde hon stillatigande åhöra någon förlöjlga någon när- eller frånvarande, hans klädsel, sätt att gå, tala eller skratta, hvilket allt för somliga erbjuder outtömliga samtalsämnen.

Allt detta hos Blenda gjorde, att hon ansågs mindre sympatisk och högst få förstodo henne eller besvärade sig med att studera sig in i hennes väsen och lifsåskådning så mycket, att de lärde sig uppskatta hennes verkliga upphöjdhet och själsadel. Många, som råkat ut för henne, ansågo henne vara en ragata, men de kände henne ej alls, utan fäste sig vid det yttre blott och besinnade ej, att de sjelfva framkallat hennes ogillande. Andra tyckte, att hon var excentrisk, och dessa förstodo henne ej heller rätt, lika litet som de som inbillade sig, att hon var tillgjord och konstlad för att visa sig original.

Med allt detta var hon olik andra, det är sant, olik de flesta af sitt kön och sina jemnåriga. För dans och vanliga nöjen hade hon föga håg, och det var endast syskonens ifriga öfvertalningar, som för-

mått henne att denna gång resa med och gå upp på basaren. Hon påstod, att hon var för gammal nu, men det var icke orsaken, ty då skulle hon hafva varit »för gammal» nästan hela sitt lif. Alltifrån hon var liten flicka, hade hon tyckt baler och andra liknande tillställningar, som många sätta så mycket värde på särskildt i ungdomen, vara tråkiga, och nu sedan hon blifvit äldre, kunde hon icke förstå, huru förnuftiga människor kunde öfverlemnna sig åt dessa hopp och svängningar på kroppen, som kallas dans och som anses ega sin fulla njutning endast och allenast, då de utföras tillsammans med en person af motsatt kön och då kunna drifvas ända till fullkomlig utmattning, nästan vansinne och understundom död. Ett så tomt och andefattigt lif kunde icke skänka henne någon njutning eller tillfredsställelse. Hon ville icke veta af något ändamålslost eller onyttigt arbete i nöjets tjenst. Glad kunde man vara och nöje kunde man ha af att uppfylla sina pligter och verka för att göra sig sjelf och sina medmänniskor så lyckliga som möjligt, tyckte hon, och derefter handlade hon också. Hon var med alla dessa tycken och åsichter en bottengod och genomallvarlig natur, som ville offra sin tid och sitt lif endast i det nyttigas tjenst och fann deri både sin största njutning och sitt samvetes bästa tillfredsställelse.

Göranson fann efter den obehagliga, elaka biljett han fått snart nog ett visst lugn och en viss trygghet i Blendas sällskap. Och äfven hon var ej likgiltig för honom. Hon kände sig förstädd, och det var så sällan hon träffade någon, som hon kunde känna det om. Hennes praktiska tankar och ideer funno ett gensvar och delades, och det kändes så tillfredsställande att för en gång slippa blifva misskänd.

Så fort basaren och den efterföljande dansen på natten slutat och Göranson kommit hem, dök minnet af den der biljetten åter upp. Det missmod och den obehagliga känsla, som den väckt hos honom och som han i Blendas sällskap för några få timmar lyckats öfvervinna, kommo nu igen och lade sig kylande öfver den lifsglädje, som han mot vanligheten känt spira upp inom sig. Både denna biljett och den behagliga stämning han för öfrigt lyckats komma i under aftonens lopp förenade sig nu att göra vid den af hans äktenskapliga olycka större än den dittills någonsin förekommit honom. I dessa få giftiga rader hade han summan af, hvad man tänkte om honom och hans äktenskap, och i Blendas lugnande och angenäma sällskap kände han, hvilken lycka och trefnad en människa kan skänka en annan, om de sympatisera.

Först tänkte han visa biljetten för sin hustru, men så insåg han, att hon blott skulle skrattat åt alltsammans. Hon skulle icke hafva fattat saken som någonting för sig förebrående, utan snarare smickrande, och därför var det onödigt att hon fick veta något derom. Han kände emellertid, att han genom denna aftons händelser stod längre ifrån sin hustru än han förut gjort.

När medlet af januari kom och arbetet i skolan började, rann det honom i hägen liksom så ofta förut, huru oklokt och kortsynt han handlat, då han frivilligt lemnade sin befattning der. Måhända kunde allt hafva gestaltat sig annorlunda, om han behållit den, och i alla händelser skulle han hafva känt sig angenämare och säkrare med den fasta mark under fötterna, hvilken ett sjelfförvärfvadt uppehälle skänker, och med den tillfredsställelse, som hvarje tänkande och om sitt människovärde män och medveten

individ måste känna, då han vet sig nyttig både för sig sjelf och andra.

För att på något sätt göra skäl för sitt uppehålle företog han sig att öfvervaka sina styfsöners lexläsning. Han ansåg sig dermed äfven uppfylla en tillbörlig faderspligt emot dem, fast han ingalunda på samma gång förvärfvade sig deras kärlek och tillgifvenhet. Särskildt John var fortfarande en svuren fiende till boken och hade under höstterminen skött sig så illa, att han blifvit efter sina kamrater i nästan alla ämnen. Det kändes allt annat än behagligt för Göranson att tvinga honom till att taga igen detta och äfven derjemte sköta sina dagliga lexor, hvarigenom hans fritid kom att tagas i anspråk kanske väl mycket. Följden blef, att sonen fattade ett djupt groll till den man, som stälde sig hindrande i hans väg och afbröt hans förra behagligare lif och vanor.

Konflikten mellan far och son blef ännu svårare, derigenom att den yngre Gustaf, som var både mera begäfvad och mera hågad och följaktligen icke så efter sina kamrater, ej behöfde använda ens hälften så mycket af sin fritid till lexläsning som brodern och därför fick gå ut och leka med sina jemnåriga eller taga sig för hvad han ville, medan denne ännu satt öfver boken. Så beskyldde John styffadern för partiskhet och orättvisa och gick till och med mot vanligheten till modern, som allt från början hade sett sin mans »skolmästeri», som hon kallade det, med allt annat än blida ögon, därför att hon ansåg det vara under en fars värdighet att läsa med sina egna barn. Dertill användes ju i förnämre familjer informator och hon ville till och med anskaffa någon, som åtog sig öfvervakandet af lexläsningen, om så ansågs behöfligt. Detta skulle naturligtvis hafva missagat Göranson mycket och han var glad åt, att hon

icke gjorde allvar af saken. Han hade ju sjelf alltför väl tid att läsa med sina barn några timmar dagligen, det visste hvar och en, och då han tillika var fackman, skulle det helt naturligt hafva väckt en berättigad förvåning, om han icke gjort det.

Detta allt bidrog emellertid att göra lifvet i hemmet ännu obehagligare. Hvad styfsönerna beträffar fick Göranson trösta sig med, att dessa framdeles väl borde komma att inse, att han menat väl med dem och om icke tacka honom för hans omsorger om deras studier, så åtminstone förlåta och glömma de oförrätter, som de nu ansågo honom tillfoga dem. För sin hustrus haltlösa karaktär och förvända begrepp fick han härigenom ögonen ännu mer öppna och behöfde allt sitt lugn och all sin sjelfbeherskning för att icke genom ord eller antydningar tillspetsa det redan förut skarpa förhållandet dem emellan och göra samlefunden alldeles omöjlig. Han behöfde så väl lugn och ro, om han skulle kunna hoppas på någon nytta och något resultat af de studier han för egen räkning samtidigt med läsningens början i skolan slagit sig på.

Hvad som nu mest oroade hans halft konstlade sinneslugn och nästan förstörde dessa hans studier var de ridlektioner, som Lina från början af februari tog för löjtnant von Fritzen, som då etablerade en ridskola, som det hette, på mångas begäran. Han var ingalunda olämplig som ridlärare, utan ansågs allmänt och var äfven skicklig ryttare och hästdressör. Visserligen misstänkte Göranson icke utan skäl, att ridningen för hans hustru var bisak och att löjtnantens sällskap var hufvudsak, men som naturligtvis flere andra deltog i kursen kunde han icke med skäl söka hindra henne från detta nöje. Det skulle hafva stött alltför mycket på svartsjuka, det insåg han, och han skulle derigenom hafva gjort sig löjlig,

något som han med sin hustrus dagliga exempel för ögonen var riktigt ängsligt rädd för.

Hvad skulle han för öfrigt bry sig om henne för, de hade ju ingen gemenskap med hvarandra. Namnet, det var sant, hon bar ju hans namn, och det ville han icke skulle komma i hvars mans mun med anledning af några förklenligande rykten om henne. Men kunde han hindra det, om hon icke sjelf hjälpte honom? Det var omöjligt och därför ansåg han det vara bäst att låtsas om ingenting. Han höll sig i allmänhet undan, när hon gick till eller kom från dessa lektioner, och liksom genom en tyst öfverenskommelse talade de aldrig om detta ämne, då de voro ensamma. Men i sällskap hemma eller ute basunade hon ut för alla, att hon börjat rida, liksom ej hela staden vetat det förut redan från första stunden, och hvar och en gjort sina mer eller mindre mustiga kommentarier deröfver.

Blott en enda gång gick Göranson ut åt ridhuset i afsigt att få se huru hon tog sig ut till häst, som han sökte inbilla sig, men det intresserade honom egentligen icke mycket. Han visste, att skolan den dagen skulle rida en tur ut åt landet och då ville han se, hvem hon red med och kanske annat, som han icke gjorde sig så klart reda för.

Det var i början af april. Snön var redan borta och solen sken mildt, men dess värme förtogs af vinden, som ännu var kylig och rå och hindrade vegetationen, till hvilken man kunde se en svag antydning på träden, buskarne och marken, att taga riktig fart. Endast Tussilago blommade naken och ensam i lerdikena utmed vägen. Ett halftjog gulprickiga starar hackade med sina spetsiga näbbar fram frön och insekter på en solbeglänst gräsplan och låto höra sitt mjuka qvitter. I den ljusblå luftoceanen seglade de första tranorna med gälla skri i en spet-

sig vinkel mot sina häckplatser bland nordens nattljusa skär vid Ishafvets vaknande vågor.

Göranson hade gått utåt stadens vackra kyrkogård. Han visste, att kavalkaden skulle taga sin väg der förbi. Han stod just i begrepp att genom gallerporten beträda de dödas hvilostad, då han vände sig om och mycket riktigt fick syn på först två ryttare i sakta traf kröka af gatan och taga in på vägen, som ledde förbi kyrkogården, derpå två igen och ytterligare två och så två till, summa åtta stycken. När de kommo närmare, såg han, att de två första voro löjtnanten och hans hustru, alldeles som han väntat. Att döma af deras skratt tycktes de vara inbegripna i ett af sina vanliga, muntra samtal, men han kunde för hästtrampet icke höra, hvad de sade. När de hade kommit nära, blefvo de honom varse, och löjtnanten saluterade värdslost med sitt ridspö, men hans hustru gjorde knappast min af att känna honom, utan fortfor att skratta och prata som förut, blott kastande en likgiltig blick på honom. Och snart voro de ur synhåll bakom en skymmande höjd.

Det var så ovanligt att se henne så der liflig och språksam. Aldrig var hon sådan hemma och det misstämde honom att se henne ha så roligt i denne mans sällskap. Det förekom honom som en förolämpning mot honom sjelf. Borde icke hans hustru visa sin sannaste, uppriktigaste glädje i hans, sin mans sällskap och trifvas bäst med honom? Jo visst, så borde ett verkligt, sant äktenskap vara. Men hans var ju olyckligt. Han blef fundersam. Inte gjorde han något för att behaga henne och göra hennes lif ljust och angenämt, och med hvad skäl fördrade han då, att hon skulle spara sina leenden och sin glädje för honom? Men hon var ju hans hustru och hade svurit att »älska honom i lust och nöd», det är sant, och samma ed hade han gjort

henne, men brutit och bröt den dagligen såsom han måste tillstå. Hans var skulden till olyckan lika mycket som hennes, och det var ett olyckligt misstag, då de trott sig älska hvarandra.

När de redo förbi, hade han tyckt sig se eller inbillade han sig, att han såg ett hånfullt, föraktligt leende i v. Fritzens drag, som tycktes säga: »Du är visserligen hennes man, men jag är hennes älskare.»

»Älskare! ha», tänkte han, »skulle den nedriga verkliga bedra mig, skulle detta vara förklaringen på hennes köld och likgiltighet mot mig? Denna liknöjdhet, som jag har tagit för dåsighet och intresselöshet, skulle vara den mask bakom hvilken hon döljer ett skändligt lif . . . Men», tänkte han lugnare, »huru skulle det vara möjligt? Nej, det är bara dumheter af mig att tro något sådant. I alla fall vill jag vara på min vakt och icke lemna henne ur sigte, det anser jag vara min pligt både mot mig sjelf och henne.»

Under dessa svartsjukans marter hade han hunnit ett godt stycke på hemvägen, då han mötte en af sina lärarebekanta från skoltiden, kandidat Solpigg, en man med röda mustacher och polisonger kring ett pussigt ansigte med qvicka, spelande ögon och ett illparigt, räfaktigt leende på läpparne, som skulle föreställa inställsamt.

»God dag, bäste hedersbror! Man ser så sällan till dig nu för tiden, men så är du också nygift och har en vacker, älskvärd hustru, som håller dig fjätt-rad i hemmet med ömma band.»

»God dag, — så lagom ömma», mumlade Göranson halft förargad öfver att möta just honom, som han inte riktigt kunde tåla, helst nu, då han var mer än vanligt misstämd.

»Inte? Men gyllene äro de åtminstone, det vill

du väl inte söka bestrida. Apropos guld, kan du gerna vigma mig en hundralapp till nästa kvartal. Jag hoppas det inte kommer att förorsaka dig någon vidare olägenhet att ett par månader undvara en sådan spottstyfver, som det bör vara för dig nu.»

»Jag har inga pengar, det måtte du väl veta.»

»Är du rosenrasande! Rika fru Lundstedts man, och ändå har du inga pengar!»

»Säger man rika fru Lundstedts man?»

»Ja visst fan säger man det, hvad skulle man annars säga? Men blif nu inte stött öfver, att jag med min vanliga uppriktighet säger dig sanningen midt i synen.»

»Nåja, du kan ha rätt, men pengarne äro därför också hennes. Jag anser mig inte ha rättighet att fritt disponera öfver hennes förmögenhet.»

»Så ömtålig om sina pligter mot sin maka eller rättare mot sin makas pengar! Skada att hon icke tycks ha ålagt sig detsamma vis à vis sina pligter mot dig», tillade han efter ett ögonblicks besinnande i sarkastisk ton.

»Hur så? Du gör mig riktigt nyfiken.»

»Uppriktigt, hedersbror, jag kanske gör rasande, då jag upprepar för dig hvad *tout le monde* talar om, när du blott ej hör på. Löjtnant v. Fritzen och din hustru lära ha något maskopi för sig, säger man. Han skall ifrigt göra henne sin kur och hon — ja hon tror, att det hör till god ton att visa sig ämbel och tillmötesgående, påstår malisen.»

»Det är svåra saker, som du säger. Tackar för fingervisningen emellertid. *Au revoir*, jag måste in i den här butiken ett litet ärende åt — min hustru.»

Solpigg stannade förbluffad, då han såg vännen försvinna bakom dörren till stadens elegantaste modemagasin. Det var honom så oväntadt och han hade i stället trott, att hans skoningslösa ord skulle

göra effekt, det vill säga, att han till gengäld för upplysningen om hans hustru skulle få se för detta kamratens, som han inbillade sig, späckade plånbok, dyka upp ur fickan och lättas på den begärda sedeln, men han fann att han misstagit sig.

Göranson å sin sida ville genom sitt tillkonstlade lugn visa, att han icke satte någon tro till beskyllningen, huru mycket den i sjelfva verket nedslög och förrögade honom. Solpigg var dessutom känd för att vara en suput och en bakslug räf, som log skadeglädjens hånfulla löje, då han lyckats skaffa någon myror i hufvudet. Han var med ett ord en tve tydlig personlighet, som endast hade rektors och kamraters medömkan att tacka för, att han icke för länge sedan fått afsked på grått papper från sin lärarebefattning. Allraminst för denne således ville Göranson visa sin svartsjuka, som dock fick ny näring af hvad han fått höra. Icke därför att han egentligen fäste någon synnerligen stor vikt vid hvad Solpigg sagt, som han mera fattade som en uppenbar elakhet af honom, utan därför att hans ord gäfvo bekräftelse åt hans egna, särskildt i dag starka misstankar, och åt hvad han på den der julbasaren fått en så oförblommerad antydning om. Det var dessutom allt annat än angenämt att figurera i stadens *chroniques scandaleuses*, som Solpigg med öppen cynism lätit honom förstå att han gjorde.

Just det der uttrycket »rika fru Lundstedts man» hakade han sig fast vid och harmades öfver, kanske därför att så mycken sanning låg deri. Det hade alltid varit en af de största obehagligheterna med hans äktenskap, detta att vara ingenting annat än just sin hustrus man och låta sig försörjas af henne. Särskildt på senaste tiden hade han mer än eljest funderat öfver denna som han tyckte futtiga ställning, som i längden måste bli honon olidlig. Af-

ven om hans äktenskap varit sympatiskt och i alla andra afseenden lyckligt, skulle dock detta att låta familjen försörjas af hustrun ensamt verkat nedsättande på honom och ingifvit honom ett visst själförakt. Han gjorde sig nu djupa förebråelser öfver, att han en tid kunnat vara så förblindad, att han icke insett detta. Som hans äktenskap nu hade gestaltat sig, var det ju rent af förödmjukande att begagna sig af sin hustrus pengar. Han åt ju likt en tiggare nådebröd, som hon kastade åt honom, därför att han i en olycklig stund lätit viga sig vid henne. Det var såmedelst hon försonade det misstag hon begått, när hon trodde sig älska honom och drog honom till sig. När och huru skulle han försona sitt fel att hafva vikit för denna kärlek och gifvit sig fal för penningen, troende sig kunna göra henne och sig själf lyckliga? Det var en fråga, som han förgäfvos sökte ett svar på.

Hans äktenskap hade lärt honom inse, att det är bra mycket bättre att vara hvad qvinnohataren Strindberg hänfullt kallar familjeförsörjare än att blifva försörjd uteslutande af sin hustru. Han insåg nu, att en sålunda försörjd man omöjligen kan, såsom sig bör vara, blifva sin familjs hufvud och stöd utan nödgas mer än tillbörligt underordna sig, äfven om han har aldrig så rätt och aldrig så välmenande och förståndiga afsigter. Tusen gånger hellre skulle han hafva velat arbeta i sitt anletes svett för sin och sin familjs nödortft och få vara herre i sitt hus än som nu gå såsom en stackare i all rikedom och allt öfverflöd och sakna medel att ge vigt åt sina bästa önsknningar och rättvisaste befallningar inom hemmet.

Detta medel skulle hafva legat just i den rätt som titeln familjeförsörjare gifver. Han var visserligen vän af qvinnans likställighet med mannen inom hemmet och skulle ingalunda, om han haft herraväldet,

spelat hustryann, men som hans hustru nu var, må ingen förtycka honom den öfvertygelsen, att det skulle hafva varit henne nyttigare, om hon haft en husbonde. Han tänkte på huru annorlunda allt skulle hafva kunnat blifva, om hon icke haft sin stora för-mögenhet. Han skulle då, trodde han, hafva kunnat omskapa henne till en icke sig undergifven slafvinna, ty det ville han icke, utan till en god maka och nyttig människa. Det skulle hafva gått, ty hon var icke af sämsta eller hårdaste material, utan egde tvärtom just förutsättningar, som berättigade honom att antaga, det han skulle kunnat lyckas. Han visste nemligen att en qvinna, hvilken, såsom hon, saknade egentlig uppfostran, lättare kan ledas och böjas af en henne i andligt afseende öfverlägsen man än en som fått bildning, hvilken ju utbildar omdömesförmågan, vidgar synkretsen och gör mera skicklig att skapa sig en egen mer eller mindre själfständig åskådning af lifvet, dess kraf och pligter. Nu var hon oåtkomlig för alla föreställningar från hans sida, mest emedan hon ansåg sig stå öfver honom i allting på grund af den yttre glans och storhet, som hennes rikedom skänkte henne och hvaraf hon blifvit lurad och därad. Hon kunde visserligen ej heller sägas sakna all bildning, men det var hufvudsakligen en af bildningens vrängsidor, den materiella sidan, som hon tillegnat sig. Det var förfiningens öfverdrift, begäret efter lekamlig njutning i alla dess former, hon egde, men hade ej motsvarande inre själsodling och karaktärsstyrka att kufva detta begär. Hon saknade desslikes bildningens egentliga och sanna väsen, ödmjukhet i medvetande af sin egen obetydlighet och litenhet i universums oändliga storhet och mångfald. Men han ville icke klandra henne därför, hon egde ju denna svaghet gemensam med hela menskligheten på några få lysande undantag när.

Huru förödmjukande och svårt det än känts honom, hade han dock helt och hållet måst uppgifva hoppet på sjelfständighet i hemmet. Han, den försörjde, måste låta sig nöja med hvad hon, familjeförsörjerskan, lät och gjorde. Han fann det också rätt och billigt, då hon så alldeles ensam underhöll familjen. Detta skulle han också till en viss grad kunnat fördraga, om nemligen hans hustru varit en god och sjelfständig qvinna, som kunnat sköta och rättvist förvalta sitt hus och behandla sin omgifning och underlydande med tillbörlig kärlek och värdighet.

Så fort Lina kommit hem från ridlektionen hade Göranson beslutat bringa förhållandet mellan henne och löjtnant v. Fritzen på tal, men i så varsamma ordalag som möjligt. Han befann sig mot vanligheten i hennes rum, när hon inträdde, en smula echauférad och varm efter ridten och promenaden hem.

»Som du kunnat förutse», började han, »gå mindre angenäma rykten om dig och ditt förhållande till löjtnant v. Fritzen. Du torde därför göra klokast i att akta dig för att ge dessa rykten näring och låta dem antaga alltför bestämd form.»

»Jaså, hvad säger man då», svarade hon och kastade jokeymössan och ridspöet på det dyrbara skrifbordet, som var öfverlastadt med hvarjehanda småsaker.

»Man säger, att ditt förhållande till honom är alltför intimt för en gift qvinna.»

»Och det roar du dig med att tro?»

»Skulle det förvåna dig, om så vore?»

»Det är mig fullkomligt likgiltigt både hvad du tror och andra prata. Jag svarar för mig sjelf och mina handlingar.»

»Du vill väl inte ändå lemna mig alldeles utom räkningen? Sådana der rykten om en gift qvinna röra mannen lika mycket, kanske mera. En hustru

bär ju hans namn och det bör därför icke förundra, om han icke vill ha det fläckadt eller indraget i sqvallerhistoriernas allt uppslukande hvirfvel.»

»Du gör dig öfverflödiga bekymmer i det afseendet. För öfrigt måste jag nu, så roligt jag än har på ridpartierna, upphöra med dem af orsak som borde glädja dig och i alla händelser göra dig mindre orättvis och fränstötande mot mig. Eller kanske du också vill fränkännas faderskapet till den varelse jag känner röra sig i mitt lif. Det kan du då icke göra, ty aflingen måste ha skett, medan vi ännu voro i utlandet. Mitt hafvandeskap är nemligen långt framskridet, i sjetta, sjunde månaden, efter hvad läkaren, som jag rådfrågat, sagt mig. Du har med din intresselöshet för mig ingenting märkt. Likaså har jag genom min klädsel sökt att dölja förhållandet, men nu är det omöjligt längre, och det är min förargelse och fasa. Det finnes i mitt tycke intet obehagligare tillstånd för qvinnan än detta. Men jag märker att saken inte vidare intresserar dig. Har du något annat att säga, som du är mindre angelägen om att andra öron än mina skola uppsnappa, så var så god och låt det ske fort. Annars ringer jag på Anna, jag behöfver bli af med riddräkten och hvilat mig för öfrigt.»

»Det skulle jag nog kunna ha, men det gör det samma. Ring därför gerna för mig, jag skall strax aflägsna mig. Blott ännu ett: det förvånar mig att du utsatt dig för en så stark motion som ridning i så långt framskridet tillstånd. Man skulle kunna misstänka vissa afsigter».

»Nå än sedan», svarade hon och ryckte föraktfullt på axlarna, »det blir min ensak.»

Göranson gick. Han hade ingen lust att fortsätta samtalet vidare. Hvad han fått höra och ändå mer hvad han gissat sig till var mer än nog.

Göranson tog underrättelsen om sin hustrus tillstånd temligen kallt. Han insåg med ledsnad, att han nu blef knuten fast vid henne med ännu ett band. Sådan som hon var med så liten eller ingen kärlek, som det fans dem emellan, var detta band allt annat än önskvärdt och glädjande. Hon sjelf, den blifvande modern, tog ju också saken onaturligt affärsmässigt, som ett nödvändigt ondt, som följde med äktenskapet. Att önska sig barn i ett sådant äktenskap som deras var i hans tycke orätt och han betraktade det som en stor olycka, att utsigterna voro därför. Han visste, hurudan moder hon skulle blifva för hans barn, kall och ligkiltig, som hon var mot sin förra mans, hvilka hon icke egnade ens en smula kärlek och moderlig omvårdnad.

Hade det varit under andra, ljusare förhållanden, skulle hans hustrus upptäckt hafva vållat honom uppriktig glädje, ty han visste att ett barnlöst äktenskap i längden blir tråkigt och enformigt, äfven om kärleken makarne emellan till en början varit aldrig så stark och uppriktig, men att de i barnen få en kär och gemensam egendom, kring hvilken deras tankar och känslor mötas och i dem finna näring för sin kärlek. Ja, ett mindre lyckligt äktenskap, ett konvenansparti, kunde i barnen få en ersättning för bristande kärlek och sympati. Men när äktenskapet likt hans var så på alla sätt olyckligt, när hustrun, som Lina, var sådan, att mannen måste till och med förakta och afsky henne, och det på berättigade grunder, kunde ett barn långt ifrån upphjelpa aktierna, utan måste snarare bringa ännu mera olycka.

Han kom under sin oro för framtiden att tänka på, huru ett familjelif, som erbjöd så många och stora slitningar som deras, ej kunde vara synnerligen gynnande för ett barns uppfostran och utveckling. Det måste sannolikt redan från första stunden det blef

så stort, att det började fatta och förstå hvad som talades och reflektera öfver lifvet omkring sig, taga ogynsamma intryck deraf. Liksom en växt om den icke får passande jordmån och läge blir förkrympt och abnorm och för ett tvinande lif eller utvecklar för sig främmande utväxter, så kunde det också gå med ett barn, som omgäfvades af osunda och abnorma förhållanden i hemmet. Det kunde blifva en andlig krympling, ett moraliskt missfoster. Han fasade för att bära ansvaret för denna tänkta möjlighet och kände sig djupt olycklig.

Han hade ju för öfrigt i detta afseende smärtsamma, dagliga exempel i sina båda styfsöner, särskildt John, som var stel och svårhandterlig. Han var dock icke längre kommen i vanartighet, än att styffadern skulle hafva lyckats taga bugt på honom, om icke åtskilliga missgynnande omständigheter varit i vägen. John hade nemligen kommit under fund med, att han, då hans missnöje gälde styffadern, nästan gifvet kunde påräkna hjälp och medhåll af modern. Det var en af hennes besynnerliga och oförståndiga nycker att under sken af moderskärlek och ömhet taga parti för sonen mot sin man, om han såg sig föranlåten att tillrättavisa och aga pojken, hvilket i mångt och mycket var rent af en pligt för att stäfja hans tilltagande sjelfsvåld och vildhet. Hon uttalade helt öppet i barnens närvaro sitt ogillande och förklarade, att han icke hade med hennes barn att göra. Följden blef, att pojkarne föraktade styffadern och rent af trotsade honom. Detta var en svår förödmjukelse för honom sjelf och föranledde många obehagliga uppträden, men han tyckte ändå mer synd om barnen, som en gång nog skulle blifva stukade ute i verlden och då aldeles kärlekslöst och krossande.

Den var dessutom så mycket mer ovälkommen

för honom, denna hans hustrus upptäckt, som det icke var utan, att han på sista tiden tänkt sig möjligheten af en skilsmessa. Han hade kommit på dessa tankar just med anledning deraf, att han icke upptäckte några följder af deras första, korta kärlek. Från den stund då brytningen dem emellan efter annandagskalaset började och sedan blef allt grundligare, hade han vidtagit sina förebyggande mått och steg just i detta afseende, att icke ett barn skulle göra en skilsmessa hardt när omöjlig eller åtminstone betydligt försvåra den. Nu hade hon med den bekännelse, hon nyss gjort, släckt allt hopp äfven i det afseendet, hvilket bragte honom hardt nära förtviflan. För alltid var han nu fästad vid denna qvinna, som han både föraktade och på samma gång djupt beklagade. Skulden till hennes moraliska dålighet var kanske lika mycket omständigheternas som hennes egen. Ofta tyckte han, att det skulle hafva varit vida bättre för henne, om icke hvad verlden tanklöst kallade lyckan hade ryckt henne ur hennes rätta sfer, der hon kunnat blifva en god människa och lefvat ett nyttigt och långt ädlare och sannare lif, i stället för att som nu lik en dagdrifverska gå på jagt efter nöjen och förströelser eller dåsa bort sin tid i liknöjd intresselöshet och apatisk slöhet. Under beröringen med de finare samhällslagren, med öfverklassen, hade hon blott tillegnat sig dess sämre sidor, dess drifter och raffinemang. Dessa drifter hade tagit försteget framför hennes andliga förmögenheter, som icke förmått höja sig utan snarare sjunkit under de förras växande öfvermakt.

Tanken på skilsmessa måste han, som sagdt, nu slå ur hägen. De skulle ju nu få en gemensam egen- dom, som icke kunde delas och som han icke skulle kunna förmå sig att lemna sin andel i. Det föreföll honom som ett illdåd att tänka på att lemna sitt

väntade barn utan stöd i hennes händer, så oduglig uppfostrarinna och ovärdig moder som han visste henne vara. Lika litet kunde han under nuvarande omständigheter tänka på att sjelf antaga sig det samma och sörja för dess lekamliga behof, då han saknade hvarje utväg till och med att skaffa sig sjelf uppehälle. Och såsom fränschild skulle han icke för något pris velat mottaga någon allmosa hvarken för sig sjelf eller sitt barn af dess moder. Det var tillräckligt förödmjukande nu det underhåll, han lät sin hustru gifva sig, och skulle då hafva blifvit än mera bittert och motbjudande.

Med en oro och en spänning, som gjorde allt arbete för honom så godt som omöjligt, motsåg han det under sådana förhållanden motbjudande faderskapet. Lina blef om möjligt än otidigare och plumpare mot sitt tjenstefolk, mest till harm för henne sjelf, ty tjenarne gjorde så godt som öppet narr af henne och trotsade henne ofta. Hon förtärde mer än vanligt starka och hettande viner och brydde sig icke stort om att dölja, det hon gerna såge, att »ungen ginge åt», ty af sådana kunde man icke hafva någon glädje, bara besvär och förargelse, menade hon.

Efter nedkomsten med en, som det hette i det officiella tillkännagifvandet i stadens tidning, »väl-skapad dotter» måste man dröja qvar i staden ytterligare en månad, innan man kunde tänka på att begifva sig ut på landet, för den flere mil långa resans skull. Man kom därför att tillbringa sommarens vackraste del, tiden före och omkring midsommar, i staden, der det var hett och folktomt. Först i början af juli kunde man tänka på att resa, om vädret blef gynnande. Till all lycka blef det så, och båda voro glada att få vända ryggen åt den »f-e hålan», som söta frun de sista veckorna uttryckte sig.

Göranson längtade bort för att komma i ensam-

het och stillhet och i en älskad natur finna vederqvickelse och om möjligt återvinna mod och hopp, hvilka totalt öfvergifvit honom.

Förklaringen till, hvarför han låtit så i grund nedslå sig af motgången, låg i hans i sjelfva verket eftergifna, fridsamma lynne, som fasade tillbaka för alla våldsamerheter, och hellre led än hänsynslöst skaffade sig rättvisa. Kollisionen var också af för svår och för honom ovanlig art. Annars hade han icke hela vintern låtit kujonera sig och spelat nolla, komplett nolla, som han i sjelfva verket gjort. Hade han velat uppträda våldsamt och brutalt mot henne för att bringa henne till förnuft, skulle han kanske hafva lyckats. Det hade nemligen varit att sätta allt på ett kort och riskera att få gå ifrån allt med förlorad krigsära, men det skulle han icke hafva betraktat som den svåraste olycka för sig, utan hemligheten låg uti hans hänsynsfullhet, som gick nästan till beskedlighet. Strax efter giftermålet skulle det hafva gått för honom att blifva sin hustrus icke blott man utan behöflige husbonde, om han varit bestämd och icke lemnat henne mer än tillbörlig frihet, men då ansåg han det vara sin pligt att vara undfallande och eftergifven. Nu insåg han, att han skördat endast otack därför och ett visst förakt både af maka och styfbarn.

Hennes högmod och fåfänga äfvensom begär att i allt efterapa den högförnäma verdens vanor och behof visade sig också deri, att hon nödvändigt ville hafva en amma till det nyfödda barnet och äfven visste anskaffa en sådan, en ful, gammal kammarpiga. Detta efterapningsbegär var just sådant och ingenting annat utom möjligen lätja och liknöjdhet om barnet, som hon ville hafva så litet besvär af som möjligt. Hade det varit som hos gamle utlevade, degenererade adelsfamiljer, för att stärka affö-

dan genom rikligare och kraftigare näring, hade det varit ett annat förhållande, men som det nu var förorsakade det modern, som var frisk och blodfull, tvärtom obehag, ganska svåra till och med, att icke blifva diad. Men det gjorde det samma, hon ville i alla fall ej bli, som hon realistiskt uttryckte sig, någon »mjölkko».

Då man flyttade till landet var barnet ännu icke döpt, fast redan fyra veckor gammalt. Det skulle ske ute på sommarnöjet, dit faddrarne skulle resa från staden. Orsaken hvarför man väntade så länge med dopet, var att hon sjelf, modern, ville vara med och presidera vid kristningskalaset och skulle därför först blifva kyrktagen. Också tyckte hon om att få några vänner till sig för att i angenämt sällskapslif fördrifva en eller annan vecka.

Fru Göranson hade inbjudit en medelålders enkefru efter en hofrättsnotarie Ljung, som dött på värsidan, att vistas hos sig öfver sommaren eller så länge hon trufdes. Detta var mera ett barmhertighetsverk af henne, ty fru Ljung stod vid mannens död i små omständigheter och måste försörja sig med handarbete och musiklektioner för nybörjare. Hon hade ett magert, obehagligt utseende med en gäll pipig röst, som riktigt skar i öronen. Göranson kunde omöjligen tåla henne, icke så mycket för hennes obehagliga och fränstötande yttre som fastner för hennes haltlösa inre menniska. Hon var en af dessa obehagliga väderflöjlar, som vända sig efter vinden och förstod att med en stöfwares fina väderkorn snoka reda på dens mening och tycken, som hon ville behaga och ställa sig in hos. Smickret dröp från hennes hala tunga och sockrade in den det träffade, så att han blef söt och täckelig ända till vämjelse. Mot den återigen, som hon icke kunde räkna på att hafva någon fördel af, var hon allt annat än ange-

näm och undfallande. Lismeri och inställsamhet voro de vapen, med hvilka hon opererade sig in i sina lyckligare lottade likars förtroenden och närde sig sedan af dem lik parasiten. Hon var med ett ord en af dessa fullkomligt karaktärlösa individer, som den verkliga, om sitt värde medvetna menniskan ser ner på med ett visst deltagande förakt utan att känna sig pliktig att sätta tro till någon enda af dennes utsagor eller ens göra sig mödan att låta förstå, huru djupt man föraktar hans fadda smicker och osjelfständiga ord, hvilka äro så att säga ett eko af dens, som han vill behaga.

I denna värda fru tyckte sig Lina hafva gjort ett ypperligt fynd. Bekantskapen med henne före mannens död hade ej varit synnerligen stor och herrskapet Ljung hade icke hört till hennes intimaste umgängeskrets, utan blott en och annan gång varit inviterade till hennes hem vid större, allmänna bjudningar. Men efter mannens död, då den efterlevande enkans ringa vilkorkommo på tal och man tyckte det var synd om henne, hade fru Göranson med sitt vanliga effektsökeri mer än andra antagit sig den nödställda och fann snart i hennes hala tungas rökelse en riklig ersättning för de små tjänster och den välvilja hon visade henne. Hon hade blifvit fru Linas drabant och outhärliga följeslagerska, hvilken denna använde som en lefvande illustration till sin välgörenhet, om hvilken hon icke uraktlät att tala i både tid och otid. Hon hade så förstätt att innästla sig i den fäfänga fru Göransons förtroende och ynnest, att hon gifvit henne det stora och ärofulla uppdraget att bära den nyfödda dottern till dopet. Jemte henne skulle äfven några andra af fru Göransons vänner stå fadder och döpelseakten värdigt firas.

Till denna fest voro alla grannarne inbjudna och prosten Thunborg skulle förrätta den heliga akten.

Göranson fick vid detta tillfälle återigen träffa Blenda, hvilken var den qvinna, som gjort djupast intryck på honom af alla som han dittills råkat. I hennes sällskap fann han trefnad och nöje, hvarför han gerna höll sig till henne, helst som han såg, att han icke var henne alldeles likgiltig. Det herskade dem emellan en sympati och en öfverensstämmelse i tycken och åsigt, som utöfvade en ömsesidig dragning.

Lina egnade dem icke stort någon uppmärksamhet, ehuru det icke undföll henne, att hennes man sysselsatte sig med Blenda mera, än hvad hans pligter som värd kräfde. På qvällen när de blifvit ensamma, sade hon blott, härmande hans egna ord till henne i fråga om löjtnant v. Fritzen:

»Fröken Bergström tycks sysselsätta dig mer än tillbörligt för en äkta man. Jag vill dock icke nedlåta mig att spela lika löjligt svartsjuk på henne som du på löjtnant v. Fritzen. Äkta blott ditt och din hustrus rykte», tillade hon med en försmädlig knyck på nacken och en föraktfull krökning af underläppen liksom hade hon velat säga, att det i sjelfva verket ej rörde hennes rykte det bittersta, hvad han tog sig för med Blenda.

För att visa att hon hvarken fruktade henne eller ville på något sätt söka hindra dem att råkas, föreslog hon strax efter sedan deras fadderfrämmande från staden hade rest, att de skulle fara och halsa på på Billeborg.

Göranson märkte, att detta förslag hos honom väckte större glädje än en gästning hos en grannfamilj i och för sig i allmänhet väcker, fast han knappast ville tillstå detta förhållande ens för sig sjelf.

Ofta ertappade han sig också med att tänka på Blenda med välvilliga känslor, hvilket ju kunde hafva sin grund i deras ömsesidiga sympati och den derur härledda varma vänskap, som dem emellan uppstått. Men det kunde också härflyta ur varmare intressen, hvilka dock icke tagit bestämd form i hans medvetande. Han tordes icke tillstå för sig sjelf, att det betydde kärlek detta intresse, ty det skulle hafva förefallit honom som ett brott mot den qvinna han svurit sin tro, fast hon dock aldrig fullt egt hans hjerta.

Med godt samvete ansåg han sig alltså kunna följa sin hustrus förslag att resa till Billeborg och träffa Blenda, med hvilken hans hjerta ingenting hade att skaffa, som han sjelf intalade sig. Han hade alltså intet skäl eller någon pligt att söka undvika henne.

Brukspatron Bergströms egendom var vackert belägen vid ett malmfyndigt berg, ur hvilket malm bröts och bearbetades till jern till nytta för kulturen och industrien. Mycket folk sysselsattes vid bruket och mycket af intresse var der att se, hvilket Göranson icke ville försumma. Lina deremot kunde det icke falla in att hysa tanke och sinne för något så prosaiskt som arbete i grufvor, smältugnar och smedjor. Som brukspatronen sjelf var borta på en af sina affärsresor som nästan alltid, och Walther hade följt med Elsa till Sparlingsholm, der hon skulle välkomna sin fästman, löjtnant Gustaf, blef det Blenda som fick följa Göranson och tjenstgöra som ciceron på hans besök i verkstäderna.

Härunder fick Blenda tillfälle att tala om och utveckla sina filantropiska idéer, hvilka hon med sin fars hjälp praktiskt vetat sätta i verket. De gingo närmast ut på att bereda bruksfolket en så lycklig

och sorgfri tillvaro som möjligt. Hon hade ifrat för, att en pensionsförening inrättades, i hvilken de ordinarie arbetarne måste insätta en viss liten procent af sin lön, då husbonden tillsköt lika mycket ur egen kassa. Likaledes hade arbetarne sin sjukkassa, så att om någon i följd af sjukdom för längre eller kortare tid blef urståndsatt att arbeta, han likväl i allmänhet utbekom full aflöning och dessutom blef på alla sätt tillgodosedd. Hon var också för en bestämd arbetstid och ville att allt arbete, som derut öfver förrättades, skulle betalas extra. Tidens alla nya idéer, som afsågo arbetsklassens bättre ställning, hade med ett ord i henne funnit en ifrig anhängerska. Och äfven för arbetarnes andliga förbättring och utbildning sträfvade hon icke utan framgång. Den af henne inrättade aftonskolan besöktes flitigt och dess länbibliotek af valda allmännyttiga och historiska böcker begagnades allmänt. Hela denna lilla välordnade stat, der arbetarne utgjorde undersåtarna och bruksegaren var deras afhållne, faderlige konung, lefde i enighet och ro, och det var mera sällsynt, att några svårare oordningar förekommo. Om det någon gång hände, bestraffades de med sträng och omutlig rättvisa, oftast genom afsked.

I detta goda förhållande mellan arbetare och arbetsgifvare hade Blenda en ej ringa del. Det var så mycket mer glädjande detta förhållande som det i våra dagar är sällsynt. Här om någonsin besannade sig ordspråket: »Sådan herre, sådan dräng». Det var Blendas stolthet och glädje att tala härom och Göranson kunde icke annat än skänka henne sina varmaste sympatier. Ja, han var så uteslutande upptagen af henne och hvad hon sade, att han icke hade så mycket tankar och ögon för brukets märkvärdigheter, som han under en annan cicerons ledning skulle hafva haft. Och det sätt, hvarpå arbe-

tarne helsade på henne och en och annan förtroende-
fullt talade till henne om sina enskildta angelägen-
heter, var en oförtydbar illustration till, att hon ej
var främmande för dem.

Hela denna vandring på tu man hand med henne
och deras samtal derunder öppnade Göransons ögon
än mer för hennes på samma gång praktiska duglig-
het och hennes hjertegodhet, som var så fri från all
egoism och hvarje hänsyn till personliga fördelar.
Han kände hur hans hjerta började taga intryck af
denna ädla qvinna och underliga känslor uppstego
i hans inre, hvilka stämde honom till en melanko-
lisk dysterhet, så snart han kastade tankarne på sin
egen sorgliga ställning.

Hans inre var i detta ögonblick så sönderslitet
som det dittills aldrig varit. Han kände att han
älskade en annan än sin hustru och var djupt olyck-
lig deröfver. Nu först insåg han, huru blind och
oförsigtig han varit, då han sökt förklara sitt in-
tresse för Blenda med vänskap och i stället för att
undvika hennes sällskap snarare traktat derefter.
Han fruktade nu att den skarpsynta flickan skulle
genomskåda honom, att hon af något obehagadt ord
eller af hans oro skulle ana hvad som föregick inom
honom och skänka honom sitt djupa förakt, liksom
han sjelf föraktade sig. Men hennes tankar voro
långt ifrån hans. Hon inlade hela sin själ i hvad
hon talade om och intresserade sig för.

Göranson var en vek, något qvinlig natur och
hade på sista tiden genom bekymmer och grubblerier
blifvit nervös och icke så fullt herre öfver sig sjelf,
som han behöfde för att bekämpa sin växande li-
delse och dölja sina verkliga känslor för sin följe-
slagerska. Han längtade därför med feberaktig
spänning efter ett slut på denna farliga ensamhet
med henne och efter sällskap. Han fick under hela

tiden vara på sin vakt för att icke låta märka den strid mellan pligt och begär att yppa sin kärlek till henne, hvilken rasade i hans inre, tillfogande honom nästan kroppslig smärta. Det skulle blott hafva behöfts ett enda känslösamt ord af Blenda i detta ögonblick, för att han helt och hållet skulle hafva förlorat besinningen och blottat sitt lidelsefulla inre för henne. Han skulle hafva beskrifvit sitt olyckliga äktenskap, sin hustrus haltlösa karaktär och bedt Blenda följa sig, lika godt hvar, till en plats, der han kunde ostördt egna henne sin dyrkan och kärlek. Men hans starka pligtkänsla kom honom till hjälp och segrade.

Då de kommo hem, var hans hustru den enda, som märkte hans oro och förstämning och anade delvis orsaken dertill, men gjorde honom inga frågor eller låtsade om något, hvarför han var henne tacksam.

På qvällen när de åkte hem framkastade hon blott mera liksom för att säga något den frågan, om han var nöjd med sitt besök vid bruket och funnit några sevärdheter der.

Göranson satt tyst försjunken i vemodiga tankar och for upp vid denna fråga likt en yrvaken. Han visste knappast, hvad han skulle svara och sökte efter orden.

»Mycket intressant», sade han slutligen lakoniskt och halft frånvarande.

Lina log försmädligt, men han märkte det icke i sommarnattens halfdager.

Båda lutade sig ner i hvar sitt vagnshörn och vexlade icke vidare många ord under färden.

Det var en olycklig tid för Göranson denna sommar utan tvungen sysselsättning, som kunnat afleda hans oroliga tankar och döfva de aggende qvalen och bekymren. Han aftärdes märkbart, äldrades, blef

skygg och sluten, nästan människofientlig. Han tyckte att han stod i strid med samhället, som föraktade honom för hans vankelmod och brist på ut hållighet i kampen. Han stred af alla krafter mot den, som han tyckte, lågheten att i sitt hjerta hafva begått äktenskapsbrott, men han dukade ohjelpigt under. Han var dertill feg och tordes icke bekänna sanningen för sin hustru utan blef en hycklare liksom denna enkefru Ljung, som var honom så motbjudande. Men under all denna oro öfverdref han, liksom känsliga naturer i allmänhet, sin olycka, gjorde den värre än den var och tog sig mer än nödiga bekymmer och samvetsförelser.

Sitt barn brydde han sig föga om. Han rymde undan dess närhet blott för att slippa höra dess skrik, som plågade och gjorde honom riktigt nervös. Det var som skulle han varit ond på det. Aldrig ville han höra talas om det och nämde det än mindre sjelf. Han var i sjelfva verket så grubblande och förstörd, att han ibland var nästan utom sig. Endast under sina bättre stunder tänkte han på, att han handlade hårdt och grymt mot sitt barn och var en icke mindre onaturlig fader än hans hustru var som moder, och för hvilket han så ofta klandrat henne. För att lugna sitt faderssamvete kunde han då fråga amman, hur det mädde, men med rädd, orolig ifver, liksom fruktade han att namnet Annie skulle bränna tungan, då han uttalade det.

Det var ett sorgebarn, detta barn af ett olyckligt äktenskap. Modern kunde ej heller tåla det, och detta var ingalunda oväntadt. Hon hade ju redan på förhand låtit förstå, hur litet hon var trakterad af att blifva moder. Hon älskade ju inte ens sina barn af första giftet och var dessutom för lat och beqväm af sig för att kärleksfullt kunna egna sig åt ett barns omvårdnad. Det insåg Göranson

nu och var därför rätt glad åt att hafva fått en amma, som var god och snäll mot barnet, huru mycket han än hade föraktat och ogillat sin hustrus verkliga motiv för anskaffandet af en sådan. Men nu kunde han icke kasta några förebråelser på sin hustru för bristande moderskärlek, hvilka i så fall skulle hafva drabbat honom sjelf hårdast. Han hade öfver hufvud taget nu mest att förebrå sig, tyckte han, och var långt ifrån nöjd med sig sjelf. Han var en mycket ömtålig natur både i fråga om egna pligter mot andra och andras pligter mot honom och kunde icke taga något nonchalant. När han då märkte, huru mycket han brast i egna pligter, både faderliga och äktenskapliga, utgöt han sig i bittra sjelfförebråelser, som dock endast verkade än mera nedstämmande på lynnet.

Han sysselsatte sig mycket med fiske jemte sina styfsöners undervisning. Detta förmådde dock icke helt fylla hans lif och hans begär efter verksamhet. Den der undervisningen af barnen hade Lina alltid tyckt vara ett väl skolmästaraktigt arbete, som inte just precist anstod hennes man, men när han ville, så kunde hon egentligen icke säga något derom eller sätta sig deremot. Men pojkarne sågo det med minst blida ögon. Göranson tyckte det förströdde honom att hafva någon sysselsättning och kunde naturligtvis på inga villkor se något förnedrande uti att bibringa sina egna barn vetandets grunder, när man kunde undervisa andras. Något förnedrande såg hon ej just heller deri, men det var icke riktigt förnämt att undervisa egna barn, därför att det ej brukades på samhällets höjder. Det låg därför något ringaktande i att undervisa dem, liksom om hon icke skulle haft råd att hålla informator, om så behöfdes, såsom bruket är i förnäma hus. Att Göranson skulle skänka dessa barocka idéer sitt djupaste förakt var

gifvet, och han vårdade sig numera icke att söka bringa henne till en förnuftigare uppfattning både af detta och annat, ty han visste, att det var löslöst och bara skulle förorsaka uppträden.

Något läsarbete för egen räkning kom han sig icke för med. Det ville ej riktigt gå som förr och tankarne voro så oroliga och flygtiga, att han hade svårt att hålla dem samlade. Hans olyckliga äktenskap hade i sjelfva verket ej så litet förslöat honom och minskat hans viljekraft.

Det brukar ofta vara fallet, att motgångar af detta slag på fredliga eftergifna karaktärer verka nedslående och sluta med att förslappa viljekraften och göra allting omöjligt. Hvad han tog sig för, ville ej gå med samma fart som förr, hvilket i sin mån bidrog att än ytterligare nedstämna honom och göra honom förtviflad.

På sista tiden hade hans nedslagenhet vänt sig i dyster melankoli, som hotade att blifva herre öfver honom alldeles. Det var hans olyckliga kärlek till Blenda, som vållat detta och lagt ny last på hans redan förut tunga börda och fogat nytt bränsle till hans brinnande oro och inre sönderslitenhet och förkrosselse. Med sin starkt utvecklade pligtkänsla sökte han på allt sätt bekämpa denna kärlek såsom brottslig och omoralisk. Men denna kamp tjenade till ingenting, hans tankar voro ändå hos Blenda, och han öfverraskade sig ofta med att kanske för tusende gången genomgå de minnen, som voro förbundna med henne och som han med stor noggranhet kunde erinra sig från de få gånger de sammanträffat.

Hans arbete upptog honom alltför litet för att verkligen kunna döfva hans oro och hjertequal. Många gånger i sitt lif förr under fattigdomens och försakelsens dagar hade han haft bekymmer, svåra,

som han då tyckte, motgångar att bryta, vedervärdigheter att öfvervinna, men han hade segrande bestått dem alla. Nu var det slut, nu var hans kraft bruten, och det för och af en qvinna. Den svårighet, som han nu råkat i, var för stor för honom. Den kunde han icke reda sig ur, den hotade att krossa honom helt och hållet.

Den smula trotsighet, som under medgångens dagar onekligen funnits i hans väsen och som växt med hvarje ny öfvervunnen svårighet, hade nu försvunnit. Han hade blifvit vek till sinnes och kunde aldrig fatta humör eller bli ond. Det plågade och tyngde honom obeskrifligt, att han handlade orätt mot sin lagvigda hustru, då han bar en annan qvinnas bild i sitt hjerta, derifrån han förgäfves sökt utplåna den, huru mycket han än ansträngde sig att frigöra sig från den, undvikande med en viss ångslan att tänka på den, hvilket bemödande i sjelfva verket blott hade till följd, att han icke alls kunde blifva den qvitt. Då var han riktigt olycklig och rädd för sig sjelf, lik den der begått ett brott, ofrivilligt visserligen, så att han icke kunde nås af lagens arm, men ändå straffbar. Han höll i sådana stunder på att springa till sin hustru och bekänna hela sanningen, men i nästa ögonblick svalnade hans ifver och hans sjelfförebåelser blefvo mindre bittra, då han betänkte, huru hon troligen blott skulle skrattat åt alltsammans hänfullt och föraktligt, som hon så väl kunde, och icke brytt sig en smula derom. Han betänkte att det varit ett ädelmod emot henne, som hon icke skulle hafva vetat att uppskatta och att endast otack skulle blifvit hans lön.

Under allt detta kunde han icke hindra att tanken på skilsmessa då och då dök upp och med den en skynt af hopp, men han hade icke väl hunnit tänka sig in i denna tanke och värma sin utplundrade själ

vid denna svaga stråle af hopp. förrän de med en skilsmessa förenade svärigheterna och obehagen stälde sig i vägen som en isande mur, och hoppet slocknade åter och han föll tillbaka i sin förra oro.

Hvad var det för svårigheter och obehag, som mest kommo honom att rygga tillbaka för ett sådant i vissa fall berättigadt steg som ett äktenskaps upplösande? Var det den buse, som kallas allmänna opinionen, var det världens dom, som ofta roar sig med att med strängt förakt stämpla en skilsmessa och som är så benägen att döma efter det yttre skenet blott, utan att känna de verkliga bevekelsegrunderna och därför ofta blir skef — var detta orsaken till hans tvekan och förnämsta hindret för en skilsmessas möjlighet i hans tycke? Ja och nej.

Det var nemligen till en viss grad sant, att han drog sig för att väcka uppseende och bli ett föremål för hvars mans samtal. Han besinnade ock att världen troligen skulle ge henne rätt och honom orätt, och fastän detta skäl icke vägde så synnerligen mycket, tyngde det dock något i vågskålen och kom honom att tveka. Han hade ju alltid varit så hänsynsfull. Men hufvudorsakerna för hans motvilja för skilsmessa voro af helt annat slag.

Först och främst hyste han rent principiellt taget betänkligheter mot skilsmessa makar emellan, helst som det i ifrågavarande fall icke fans något yttre skäl, någon brottslighet å hennes sida, hvarmed han kunde motivera ett sådant steg både inför sitt eget samvete och världen, utan hade sin grund i bristande sympati och rent personlig ovilja. Och detta borde icke få vara nog anledning till att bryta ett så betydelsefullt och heligt band som ett äktenskap är och bör vara. Han besinnade, huru äktenskapsskilnad, om alla ej lyckliga makar begagnade sig af möjligheten att blifva qvitt ett misstag, som de, när de gifte sig, begått, i

så fall skulle komma att höra till ordningen för dagen. Och om så blefve förhållandet, skulle det medföra en förslappning i moralen, och familjen, som med så stor rätt blifvit kallad statens och samhällets grundpelare liksom den ock är dess urtyp, skulle urarta och blifva af lösligare, profan karaktär. Han ansåg icke äktenskapet så mycket vara en religiös akt och därför heligt och olösligt, som fast mera en samhällelig inrättning af pratisk-moralisk natur och som sådan af yttersta vikt och betydelse för hela ett folks, för hela människoslägtets civilisering, kulturutveckling och andliga liksom ock materiella fullkomning. Historien har i detta fall flere ojäfaktiga vittnesbörd att framlägga till bevis på, huru folk, som råkat i moralisk förslappning genom familjebandens kränkande, gått sin säkra undergång till mötes, och hur andra folk, som hållit dessa band heliga, lefvat ett friskt samhällslif och deri haft sitt starkaste stöd mot både yttre och inre fiender. Det måste därför vara den enskildes pligt att hålla familjebandens okränkbara helgd uppe och icke genom ett lätt-sinnigt brytande af dem verka demoraliserande på samhället och sjelf hänge sig åt en lättvindig moral.

Det är människans olyckliga arfslott att taga miste i mångt och mycket, men det är ock hennes nödvändiga fast smärtsamma pligt att bära följderna af ett begånget misstag, och icke söka skjuta dem öfver på andras skuldror, det insåg han och ville ej heller draga sig undan. Lagen, som är sedernas högsta väktare och vårdare, tillät också icke ett äktenskaps upplösning blott på grund af bristande sympati och kärlek, och denna lag måste en rättskaffens medborgare underordna sig både för sakens och exempellets skull. Att genom en skenförevändning söka kringgå lagen stred mot hans rättskänsla och det

hade under nuvarande omständigheter varit det enda möjliga sättet att få en skilsmessa beviljad.

Dessa voro hufvudmotiven för hans tvekan att blifva löst från sitt olyckliga äktenskap. Men det fans också andra orsaker. Det skulle hafva varit obehagligt och pinsamt för honom att orda och ordna om en skilsmessa, särskildt då ett barn fans i äktenskapet, hvilket ju var en gemensam egendom och för hvilket föräldrarne hvar och en i sin mån hade att bära ansvar och därför giltiga anspråk på att ega. På senare tiden hade också hans dystra melankoli gjort honom mer än vanligt obeslutsam och eftergifven, så att det redan af denna grund var honom omöjligt att besluta sig för ett så betydelse- och ansvarsfullt steg som en skilsmessa.

Härtill sällade sig såsom det icke minsta hindret de ekonomiska svårigheter, som för honom skulle hafva varit förenade med ett sådant steg. Han hade ju ingenting till sitt uppehälle och stod dessutom i skuld hos sin hustru för de penningar hon en gång beredvilligt hade förskjutit honom att klarera sina studieskulder med och denna summa var för hans förhållanden allt annat än obetydlig och erhållen före äktenskapet, så att han ansåg den som verklig skuld.

Hvad skulle han för öfrigt vunnit på en skilsmessa? Skulle han icke i alla fall hafva varit en miserabel varelse, en förolyckad existens, en man med grusade förhoppningar och framtidsutsigter, aflöfvad likt ett träd om hösten? Hade icke denna qvinna, som nu var hans hustru, kommit likt ett förkroppsligadt olycksöde i hans väg, och skulle hon icke utöfva sitt ödesdigra inflytande på honom, äfven om han blefve skild ifrån henne?

Skulle han t. ex. kunna gifta sig med denna Blenda, som han ansåg för den bästa qvinna i verl-

den och som han trodde enkom skapad för att med sin praktiska duglighet komplettera och stödja en sådan svag man, som han nu insåg, att han i sjelfva verket var? Skulle hon vilja hafva honom? Skulle hennes föräldrar lemna sitt bifall och hvarmed skulle han kunna underhålla en familj? Han misströstade ju om att kunna föda sig sjelf ens.

Denna pessimistiska åskådning, som icke på något håll såg någon ljuspunkt, någon utsigt till räddning, alstrades af hans enerverade själstillstånd. Han var sjuk, sjuk till själen både af trånad efter befrielse från sin äktenskapliga olycka och af otillåten kärlek. Och denna sjukdom angrep och försvagade äfven kroppen. Sömmen flydde hans läger, musklernas spänstighet slappades och han magrade.

Att tänka på att få göra någon utrikes resa denna sommar, som han så gerna hade önskat, var ej lönt. Lina hade fått nog af resor sista hösten. Hon var i sjelfva verket för beqväm af sig för att tycka om dem. Och äfven han skulle i sitt nuvarande tillstånd och med den vändning deras äktenskap fått ej heller haft något synnerligt hvarken nöje eller nytta af en sådan resa, hvarför han alldeles slagit alla resplaner ur hågen och talade aldrig med sin hustru derom.

Blenda träffade han icke mer under denna sommar. Brukspatronens hade visserligen gjort en kon-travisit på Sjöberga i slutet af juli, men då var Blenda icke med, hvilket både glädde och smärtade honom. Hon hade temligen oförtydbart låtit honom förstå sin motvilja mot hans hustru och han gissade, att detta var anledningen till, att hon föredragit stanna hemma.

Under sådana omständigheter var det som Göranson erfor, att en af lärarne vid stadens läroverk hade dött. Han dog icke af ålderdomssvaghet, utan

af ett från hans första ynglingår fortsatt utsväfvande lefnadssätt. Dödsfallet kom dock temligen oväntadt. Han hade nemligen på sista tiden måst föra ett ordentligt och nyktert lefnadssätt af brist på förmåga att tillfredsställa sina passioner, och man hade därför trott, att han skulle kunna repa sig. Men organismen var totalt undergräfd. Det var redan ett godt stycke in i augusti, då detta dödsfall inträffade.

Göranson skyndade sig att anhålla om den ledigblifna befattningen och som han under sin förra vikariatstid förvärfvat sig rektorns synnerliga bevägenhet, mötte denna anhållan ej några hinder.

Denna händelse förändrade honom helt hastigt. Han började åter fatta hopp och lefnadsmod. Sjelf-tilliten, som på sista tiden så helt öfvergifvit honom, att han ansåg sig oduglig till att förtjena ens sitt dagliga bröd, kom igen och inbläste ny kraft i de domnade lifsandarne. Han hade nu i denna befattning fått sig lefvebröd, visserligen ett tillfälligt men ville ändå från denna basis operera vidare och hoppades kunna åstadkomma rätt mycket.

Vid terminens början reste han till staden, qvarlemnande hustru och barn på landet, der han rätt innerligt hoppades, att de måtte stanna så länge som möjligt. Han tänkte riktigt njuta i lugn och ro, ostörd af allehanda förtretligheter och obehag, som Lina så väl förstod sprida omkring sig.

Styfsönerna följde förstås med, och han kunde med tillfredsställelse konstatera, att de nu i kunska-per ej stodo sina jemnåriga efter. Han tog sjelf hushållsekonomen om hand till icke ringa förargelse för tjänarne, som dittills varit vana att rigta sig på matmoderns bekostnad. Ordning och ordentlighet i hemmet efterträdde den förra oredan, och han började känna sig hemmastadd i sitt eget hem, hvilket han aldrig förut gjort, och bli som förr glad och belåten.

Han hade på det hela taget återfunnit den förlorade jernvigten och hoppades nu igen åtminstone något af lifvet.

Så hade det fortgått en månad, då hans hustru i början af oktober anlände och förderfvade alltsammans för honom igen. Det var märkvärdigt med henne. Oreda och oordentlighet tycktes liksom följa henne i spåren hvar hon gick fram. Hon hade en omisskänlig förmåga att stöka till och vända upp och ner på allting.

Numera träffades han och Lina sällan förrän vid middagsbordet. Det kom sig deraf att när han kom hem ifrån skolan klockan nio på morgnarne, hon ännu icke var uppstigen och blef ej heller synlig innan han klockan tio gick ut igen. Han hade då en lektion i flickskolan till klockan elfva, då läsningen i skolan började igen och fortgick till två. Om eftermiddagarne, då han hade mera ledighet från undervisning i skolan, var han dels upptagen af sina styfsöners lexläsning, som han ännu alltjemt var tvungen att öfvervaka för att vara säker om, att det skedde ordentligt, dels hade han ej så litet arbete med temaböcker och beredde sig för öfrigt samvetsgrant till följande dags lektioner, hvilket han ansåg sig behöfva, emedan han fått historia och svenska till undervisningsämnen och de ingingo icke i hans kandidat som hufvudämnen. I flickskolan deremot läste han botanik och zoologi genom byte med en af lärarinorna, som tyckte bättre om historia och svenska.

Hans tid var sålunda ganska mycket upptagen, hvilket var rent af en välgerning för honom, i thy att han icke hade så mycken tid öfrig att tänka på hemmets obehag. Hustrun hade han litet eller intet umgänge med och det var honom en sann tillfredsställelse. Han kunde numera rakt inte förlika sig med henne. Hon sjönk i hans aktning för hvarje dag.

För att slippa hennes sällskap gick han ofta på aftnarne efter slutadt arbete på stadskällaren och drack sin tuting med de ogifta kamraterna och andra. Nu tyckte han, att han med godt samvete kunde göra det, ty dels behöfde han vederqvickelse och umgänge, och det var därför han gick dit, och dels tjenade han sina 2,000 kr. så att han ej behöfde taga sin hustrus pengar till förtäringen som han requirerade endast för att han tyckte det var nödvändigt, när han satt der. Handpenningar behöfde han nu icke taga af sin hustru, det var alltid en lisa. Det kändes nog förödmjukande att bo hos henne gratis.

Att Lina var förargad och grälsjuk, när han kom hem om qvällarne, brydde han sig icke om. Han sade ej heller emot henne, utan när kaxet ej ville tryta, lät han flytta in en säng på sitt arbetsrum och låg sedan der. Han ansåg sig icke behöfva hysa några samvetsförebärrelser för sitt handlingssätt. Det var hon, som hade gjort hemmet otrefligt och derigenom drifvit honom derifrån, och han skulle med nöje hafva återvänt dit, om hon blifvit annorlunda. När han var ute, lefde han ej heller på något vis oordentligt utan förde tvärtom ett högst städadt lif och förtärde spirituosa med stor måtta, i alla händelser icke mera än Lina, som var på god väg att till sina öfriga dåliga sidor lägga en verklig last, dryckenskapslasten.

Ofta, när han kommit hem om qvällarne och gått upp till sig, kunde hon komma efter honom upp i halfrusigt tillstånd och med böner söka förmå honom att komma till sig eller ock med hotelser att inleda otillåtna förbindelser. Men hvarken böner eller hotelser verkade på honom, utan blott ökade hans motvilja och kom honom att än fullare inse, huru rätt och vämjeligt hans äktenskap blifvit.

När hon var nykter beherskade hon sig och visade sig kall och likgiltig mot honom, som om hon aldrig känt behof af någon man.

Fru Göranson hade på det senaste året deklinerat ej så litet. Hon hade blifvit ytterligt fet och korpulent. Vällefnad och brist på motion verkade i förening, och dåsigheten och slöheten växte i proportion mot volymen. Rynkor började spåras här och hvar i hennes ej så fullt som förr fräcka ansigte och ögonen hade förlorat allt lif. Hon var ofta besvärad af hufvudvärk, och för allt hade hon att tacka sitt oregelbundna lefnadssätt, som hon till ända in på sista tiden förstått att dölja.

Löjtnant von Fritzen gjorde numera så öppet narr af henne, att till och med hon sjelf började förstå det och fattade från den stunden ett osläckligt hat till både honom och sina andra beundrare. Hon började inse, att hon med sin svinnande skönhet förlorade sitt förra inflytande i sällskapslifvet, som nu äfven till stor del mist sin lockelse för henne, hvarför hon drog sig tillbaka, och hennes kalastillställningar påkommo derefter mindre ofta.

Öfverflödet och lätjan hade konsekvent fört henne till dåsig intresselöshet, förslappning och dryckenskap. Morfinmanien hade ännu icke angripit henne, kanske därför att hon lefde i lycklig okunnighet om detta enerverande retmedel.

Nu, när det hade gått så långt med henne, var Göranson fullt besluten att bryta det olyckliga band som fästade honom vid denna råa, andligen och till god del äfven kroppsligen förfallna qvinna. Han hade icke längre något hopp om att kunna genom sitt inflytande upprätta och förbättra henne och kunde därför, tyckte han, saklöst lemna henne åt sitt öde. Stannade han kvar i hennes hus, kunde det sluta med att förbittra hans lif så mycket, att äfven han

komme på resan utför det sluttande planet. Han hade ju varit på god väg till förtviflan och hvem vet, huru det skulle hafva gått, om icke hans anställning vid skolan hade kommit emellan och räddat honom.

Vistelsen under hennes tak blef honom dag för dag mera motbjudande och bitter. Det var en ren förnedring att lefva uti detta beroende, då han icke behöfde det, och hade det icke varit för att undvika öppen skandal och af de flesta bli ansedd enfaldig, som lemnade en sådan guldfågel, skulle han hafva flyttat ifrån henne och tagit sin lilla flicka med sig. Han skulle nog funnit någon välvillig menniska, som velat åtaga sig henne. Hos modern skulle han icke, så litet han än kunde hysa faderskänslor för henne, kunnat förmå sig att lemna henne och han visste, att hon icke skulle gjort sin rätt till henne gällande, det hade hon alltför tydligt både före och efter födseln ådagalagt.

För att en gång kunna flytta ifrån sin hustru och ändå icke behöfva bo i samma stad som hon, sökte han icke den ledigblifna beställning, som han nu i egenskap af vikarie skötte. Hellre väntade han, tills någon plats yppade sig ledig annorstädes. Då skulle han göra allt för att erhålla den och med glädje vända ryggen åt ett ställe, der han left i en så föraktfull förnedring, tagande endast med sin olycksfödda flicka som ett outplånligt minne af den skuld han gjort sig skyldig till, då han gifte sig af beräkning utan kärlek.

Efter att ett par gånger, det var efter jul, förgäfvos hafva sökt, yppade sig en ledig adjunksbeställning i naturvetenskap och matematik, hvilken han med stort hopp om framgång sökte, emedan dessa voro hans ämnen. Hans kandidatbetyg voro ganska

vackra, och provvet lyckades också förträffligt, hvar för befattningen tillföll honom.

Detta var under nuvarande omständigheter en glädjande framgång, men skulle icke för ett eller två år sedan synnerligen hafva tillfredsställt honom eller svarat mot hans ärelystnads mål. Då gingo hans planer högre. Han hade alltid sträfvat efter att blifva docent och hade då med säkerhet kunnat påräkna ett lektorat eller kanske ännu mera. Dessa framtidsförhoppningar voro nu för alltid grusade. Nu återstod endast ett strängt och mödosamt arbete för sitt och sitt barns uppehälle. Men det ville han gerna underkasta sig.

Då Lina, som icke mycket vetat af hans görande och låtande under vinterns lopp, fick reda på, att han erhållit fast anställning som lärare i en annan stad och att denna plats skulle tillträdas följande hösttermin, frågade hon, om det var hans mening, att hon skulle flytta med dit.

»För ingen del», svarade han, »vi hafva fått nog af hvarandra, hoppas jag.»

»Och du tror, att jag så der helt simpelt skall låta mig nöja med, att du flyttar ifrån mig, din lagvigda hustru?»

»Jag ernar söka laglig skilsmessa, icke af lättsinne och i onödan utan af nödtvång, emedan jag inser och känner på mig, att det skulle medföra min andliga ruin, om jag vore tvungen att lefva i min nuvarande förnedring länge till.»

»Och det tror du skall lyckas?»

»Jag hoppas du ingenting har deremot, och då ser jag inga hinder. Nu, när jag fått anställning i en annan stad, erbjuder sig ett ypperligt tillfälle. Jag vill icke söka öfvertala än mindre tvinga dig att följa mig. Det vore ej heller någon vinst för dig att

utbyta ditt komfortabla hem mot mitt, som kommer att bli enkelt och anspråkslöst.»

»Åhnej, var lugn du», sade hon efter en stunds eftersinnande, »jag skall ej söka hindra dig att bli mig qvitt. Res du till din beställning, jag skall ej följa dig. Du kan för öfrigt vara öfvertygad om, att jag skall söka trösta mig öfver förlusten af en man, som i allt velat mästra mig och betraktat mig med medlidande och öfverlägsenhet på samma gång.»

Det var hennes stolthet och högmod, som satte sig upp mot tanken att söka behålla honom kvar. Och om hon sökt det, hade det endast varit elakhet och ej annat, ty han var henne fullkomligt likgiltig.

»Ja det är bäst att vi skiljas», fortfor han. »Hvad vi hafva felat emot hvarandra, kunna vi ju glömma och förlåta. Det var ett stort misstag, vi begingo, när vi gifte oss med hvarandra. Min stora skuld dervidlag är att icke hafva insett det, något som jag borde kunnat göra. Ett äktenskap, der mannen saknar sjelfständighet i hemmet, måste i allmänhet blifva olyckligt. Makar böra stå sjelfständiga vid hvarandras sida, kompletterande och stödjande hvarandra, och i synnerhet olyckligt är det, om mannen måste underordna sig. Det är qvinnan, som af naturen är svagare, som bör se upp till mannen, om någon skall göra det, och hennes likställighet och människovärde behöfva ej lida något våld deraf hvarken i andra människors omdöme eller egen aktning. Men en toffelhjelte är och förblir en stackare både i eget och andras omdöme. Du och din förmögenhet hafva hindrat mig att blifva icke din öfverherre och tyrann, men en sjelfständig man vid din sida. Vi båda lefva också i för skilda bildningssferer för att kunna sympatisera. Dina sträfvanden hafva gått för mycket i det materiellas riktning för att kunna tillfredsställa mig. Med en annan man och under

andra förhållanden kunde du hafva blifvit en god hustru. Nu, lät mig öppet säga dig det, är det din förmögenhet, som förstört vår lycka och förqvåft ditt andliga lif, den bättre delen af din menniska. Det behöfs nemligen en viss, ganska stor portion andlig motståndskraft för att icke duka under för njutningslystnadens lockelser, och denna motståndskraft . . .»

»Spar din värtalighet eller ditt ordföde, hvad jag skall kalla det, tills du bättre behöfver den och för en åhörare, som kan uppskatta den till dess fulla värde. Dina sårande tillmälen bita icke på mig, det kan du vara förvissad om. Jag vill icke tala om eller förebrå dig dina fel, din lärdomshögfärd, ditt tråkiga pedanteri, din regelrätthet, som icke passa för mig, som fått vana vid frihet i mitt förra äktenskap och fortfarande vill vara fri, men jag frågar dig med hvad rätt du fordrar, att jag skall frångå mina vanor, uppföra min smak och mina tycken. Jag tillstår, att jag bedragit mig ej så litet på dig. När du visste och såg, att jag ej var sådan som du ville hafva mig och trodde, att du skulle kunna åstadkomma en förändring af mitt väsen och mina vanor, så att du skulle kunna förlika dig med mig, borde du hafva sagt mig det, innan vi gifte oss. Du har haft en felaktig åsigt, då du trodde, att mannen skulle kunna spela sin hustrus uppfostrare och skolmästare, det går åtminstone icke med en qvinna vid min ålder, men för älskaren, för fästmannen skulle det kanske hafva lyckats bättre.»

»Ja, jag har haft orätt, det erkänner jag, och det är min pligt att bedja dig om förlåtelse, om jag har ingripit i din lifsutveckling eller krossat några förhoppningar. Jag sjelf blir tillräckligt straffad genom följderna af mitt felsteg, som du väl icke vill fritaga dig från all skuld i.»

»Lätom oss ej väga våra försyndelser mot hvarandra på guldvigt, det blir ett svårt göra.»

»Jag är dig vidare tack skyldig för dina penningeupppoffringar för min skull och nödgas till vidare blifva din gäldenär för den summa du försträckt mig före vårt äktenskap.»

»Åh, tala inte derom, något skall du väl ha för du skaffat mig ett barn.»

Dessa sista ord uttalade med otäck cynism gaf Göranson anledning att afbryta samtalet genom att gå sin väg.

Han var riktigt glad, att detta obehagliga uppgörande var öfverståndet och att ett tillfälle dertill hade yppat sig så osökt med anledning af hennes fråga. Han hade haft så mycket mer, han tänkt säga henne, framför allt om deras gemensamma barn, som han hoppades hon skulle låta honom få taga hand om. Han var därför besluten att vid första lägliga tillfälle afhandla denna fråga. Som han hade väntat, gjorde hon härvidlag inga svårigheter, och Göranson beslöt att låta amman följa med hem med barnet till hans mor.

Det var strax innan de skulle hafva rest till landet hans utnämning kom och den deraf föranledda uppgörelsen egde rum. Att nu följa med henne ut till hennes sommarställe kunde naturligtvis icke komma i fråga. Det förorsakade honom i och för sig sjelf ingen saknad att afstå derifrån, hur angenämt och trefligt Sjöberga än var, ty han hade aldrig lärt sig att betrakta det som sin egendom eller känt sig riktigt hemmastadd der heller, fast han trifts der oändligt mycket bättre än i staden. Men en saknad väckte det ändå till lifs hos honom och det var, att han måste uppgifva hoppet att träffa Blenda.

Kärleken till henne hade alltjemt legat och grott

på djupet af hans hjerta. Nu när han hade god utsigt att få sitt äktenskap upplöst, lågade den upp till nytt lif och gjorde, att han icke utan en viss bitterhet kunde tänka på att hans utnämning med dess följder kommit för tidigt och snart sagdt tillintetgjort hoppet att få återse målet för sin, som han nu tyckte, tillåtna och därför brinnande kärlek.

För första gången antog hoppet att ega henne bestämd form i hans medvetande. Men dermed kom äfven tvifvel på möjligheten af detta hoppas realisering. Hade väl Blenda så ringa pretentioner på lifvet och på äktenskapet, att hon ville gifta sig med en fränskild man och blifva styfmoder till hans barn? Han visste icke, hvad han skulle tro härom, men han trodde sig veta, att han ej var henne alldeles likgiltig, och i alla händelser kändes det smärtsamt att uppe hoppet att träffa henne.

Vid mognare öfvervägande kom han dock att tänka på, att det kanske var bäst som det var. Det var lågt af honom, tyckte han, att han, genast han fick utsigt att blifva fri, tänkte på att ingå nytt äktenskap och att denna önskan kunde tydas som hufvudmotivet för hans skilsmessa och man deraf skulle få rättvis anledning att beskylla honom för lättsinne och ostadighet. Vidare skulle ett helt år eller mera förgå, innan han blef lagligen skild från sin hustru och fullt fri igen. Man hade kommit öfverens om, att skilsmessan skulle tillgå så, att han, när han kommit till sitt nya verksamhetsfält, skulle låta lysa efter sin hustru i allmänna tidningar för att med laga påföljd inom år och dag infinna sig hos honom. Efter den dagen skulle han vara fri, såvida hon icke spelade honom det sprattet och infann sig. De voro dock öfverens om, att hon icke skulle göra det, och efter allt hade han anledning att hoppas, det hon skulle hålla detta formligen gifna löfte.

Dagen innan hon skulle lemna staden, reste han med »ungen», som Lina föraktfullt uttryckte sig om deras barn, hem till sin mor. Afskedet var för honom plågsamt och bittert. Lina var stel och kall in i det sista.

»Tänk någon gång med försonligt sinne på vårt gemensamma barn», sade han, »och dess far», tillade han hastigt. »Det smärtar mig att se med hvilken köld och huru utan saknad du tar denna skilsmessa.»

»Du skulle väl vilja att jag gräte efter dig.»

»Icke efter mig, men ditt barn borde du skänka något medlidande, någon saknadens tår.»

»Det reder sig nog med en så *ypperlig fader*», replikerade hon med stark, ironisk tonvigt på de sista orden.

»Ja, du kan hafva rätt», svarade han, »en *sådan* moders plats skall jag söka fylla, och tror jag icke värfvet skall blifva mig synnerligen svårt.»

Dermed lemnade han henne och skyndade ned i den utanför väntande täckvagnen, der han dolde sin harm och sin blygsel öfver denna hårdnade qvinna, som han några få korta sommardagar älskat. Men hon hade då varit en annan.

Fyra år hafva förflutit.

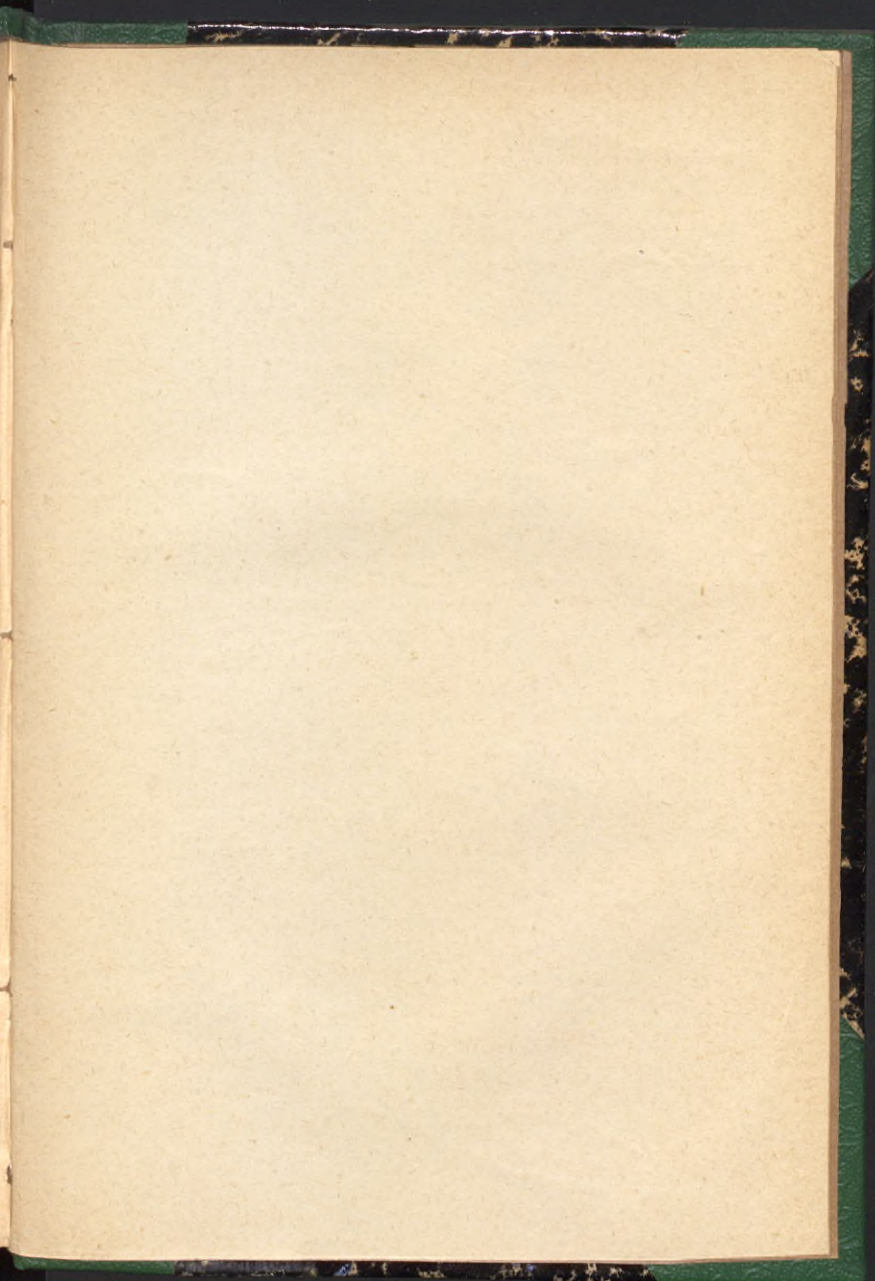
Göranson bor i en liten men komfortabel och elegant våning i den stad, der han har sin adjunktsbeställning. Der är så inbjudande och hemtrefligt, att han aldrig känner frestelse att gå ut på schweizeriet om qvällarne, men så är det också Blenda, som sedan tvänne år tillbaka är skaparinnan af hans tomtébolycka. Sin lilla femåriga Annie, som nu fått en liten bror, har han lärt sig att älska med faderskärlekens hela ömhet. Det är en reflex, denna kär-

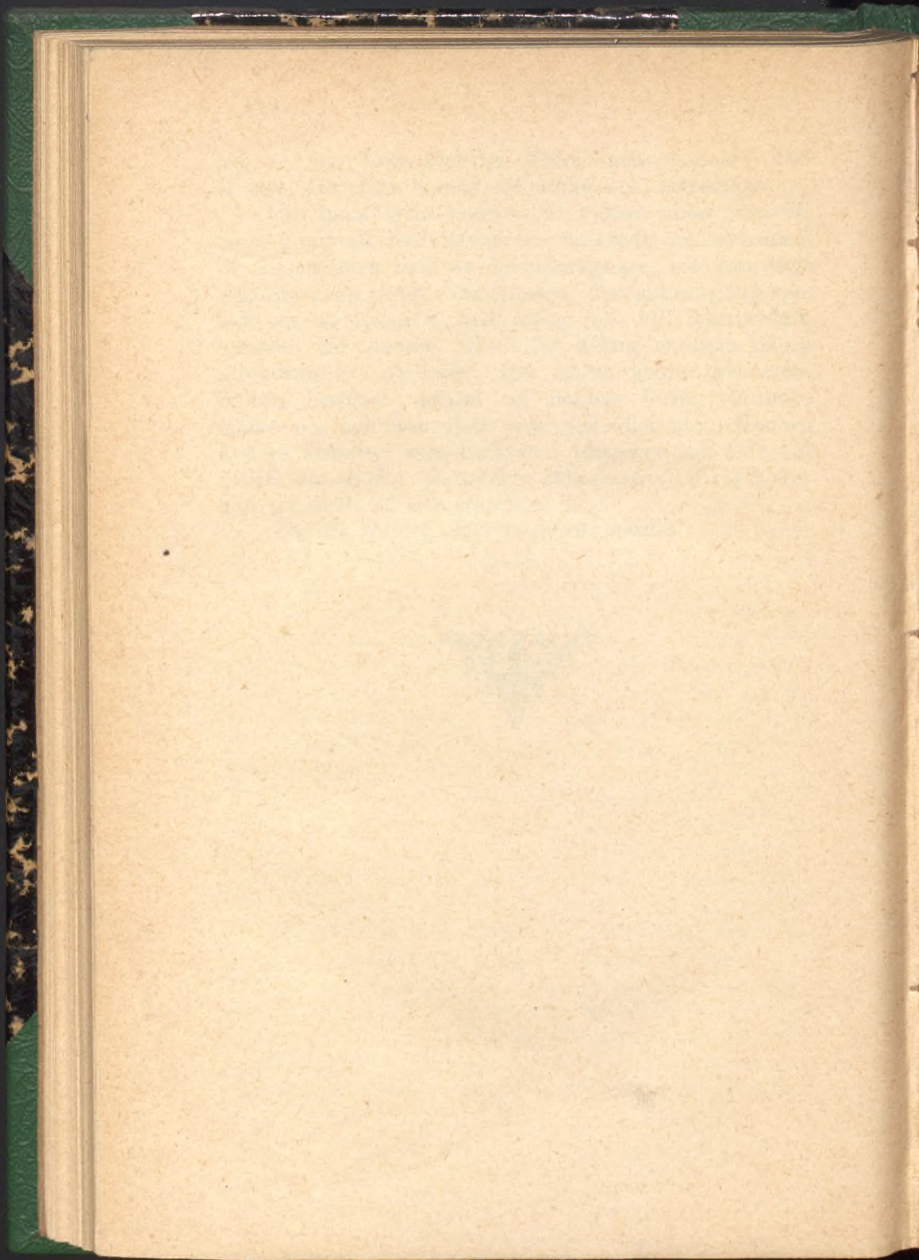
lek, af den hans lyckliga maka egnar honom. Det är hon som lärt honom att älska och att älskas.

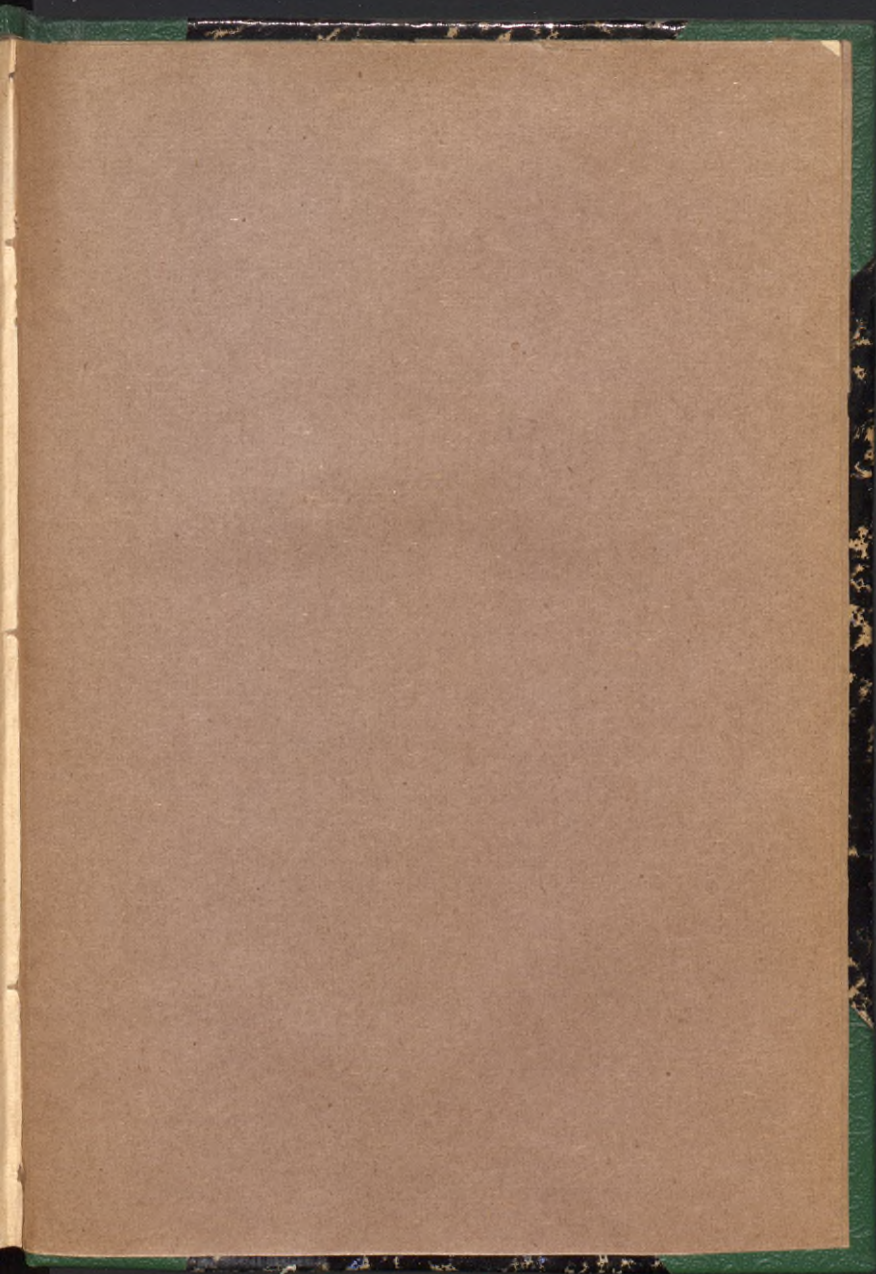
Om hans förra hustru har ryktet vetat föra till hans öron, att hon lefver ett vanäradt och skändadt lif tillsammans med en kammartjenare, som hon låtit anställa i sin tienst. Societeten, der hon en gång spelade en så lysande, fast löjlig roll, vill icke vidare kännas vid henne. Hon får aldrig mottaga några inbjudningar, ej heller gör någon henne den äran. Sällan besöker någon af hennes forna väninnor henne nu, och hon sjelf visar sig föga ute. Hennes nyktra stunder, som förflyta i bitterhet och leda vid lifvet, äro derfor så mycket sällsyntare. I rus söker hon glömska af sitt eländiga lif.

Det är guldets, som ruinerat henne.

6000211383

Göteborgs universitetsbibliotek

